وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلاَّ نُوحِى إِلَيْهِ أَنَّهُ لا إِلَـــهَ إِلاَّ أَنَاْ

فَاعْبُدُونِ (الانبياء:25)

مِيرَاثُ الأَنْبِيَاء

ނަބިއްޔުންގެ ތަރިކަ

لا إله إلا الله

ތިމަން الله ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިންވެސް އެއްރަސޫލަކު މިފަދައިން ވަޙީނުކުރައްވަވާ އެއްވެސް
ރަސޫލަކު ނުފޮނުއްވަމެވެ. 'ތިމަން الله މެނުވީ އަޅުކަންކުރުން ހައްޤުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް
އިލާހަކު ނުވެއެވެ! ފަހެ ތިމަން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ!'

ތަރުޖަމާ:

ޝައިޚުލް އަލްބަދުރު ބީ ބިޔާރި މާލިކީ، މުބާރަކު އިބްރާހީމް އަލްޙާފިޡީ رحمه الله

بسم الله الرحمن الرحيم

ނޯޓް:

ދިވެހި ރާއްޖޭގައި އަދި މިހާތަނަށް ކިޔަވައިދީ ދިވެހިބަހުން ލިޔެފައިވާ ފޮތްތަކުގައިވަނީ އިސްލާމްދީން މުޅި އެރުކުނުގެ މަތީ ބިނާވާ ކިރިތީ ރުކުން ތެރެއިން އެއް ހަތަރު ރުކުން ކަމުގައިވާ، ނަމާދު، ޒަކާތް، ރޯދަ އަދި ޙައްޖު، މި ހަތަރު ރުކުނާއި ބެހޭ ނުސީދާ މައުލޫމާތުކޮޅެކެވެ.

އާދެ! މިއެންމެ މުހިންމު ފުރަތަމަ ރުކުން އަދި މުޅި އިސްލާމްދީން އެރުކުނުގެ މަތީގައި ބިނާކޮށްފައިވާ شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمدًا رسول الله. ފަހެ މިފުރަތަމަ ރުކުން މި ކިރިތީ ކަލިމައާއި ބެހޭ މާނަ، މާނައިން އެދޭ މަޤްޞަދު، އޭގެ ޝަރުތު، ރުކުން، އެ ގެއްޖާ ނައްތާ ބާޠިލް ކަންތައް، އޭގެ ފަޟާއިލު، މިކަންކަމާބެހޭ މައުލޫމާތު ދިވެހިބަހުން ލިޔެފައި ނުވާތީ މިފޮތުގައި މިކަންކަމާއި ބެހޭގޮތުން އަލިއަޅުވާލާފައިވެއެވެ.

ފަހެ މިއީ އިސްލާމްދީން ބިނާކޮށްފައިވާ ފަސްރުކުނުން އެންމެ ފުރަތަމަ އަދި އެންމެ ސީރިއަސް ކިރިތީ ރުކުނެވެ. ނަމާދު، ޒަކާތް، ރޯދަ، ޙައްޖު، ފަހެ މިހަތަރު ރުކުންވެސް ބަސްއަބަވ ދަރުމަލިބޭގޮތުން އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލު ފުރަތަމަ ރުކުނަށް ތެދީ ދިމާވާކަމަށެވެ. ނޫންނަމަ ނޫނެވެ.

ފިހުރިސްތު

****

بسم الله الرحمن الرحيم

المُقَدِّمَة

إِنَّ الْحَمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ.

وَ أَشْهَدُ أَن لاَّ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيْكَ لَهُ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ.

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴾ (آل عمران: 102)

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ (النساء:1)

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوْلاً سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَٰلَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ ﴾(الأحزاب: 70-71)

أَمَّا بَعْدُ!

ހަމަކަށަވަރުން ހުރިހާ ބަންދު، ތާރީޚާއި ސަނާ ބައްޓުވުގެންނަވި މަތިވެރި الله އަރުވާ. އަމަލުން އެކަކާއެކު ބަލްދުރާނާ އެކަލާނގެ ހަސްރަތުން ވާގިއެދިވޭ. އަދި އެކަލާނގެ ހަސްރަތުގައި ދާދި ފުރިސްވުމަށް އެދިވޭ. އަދި އަޅުގަން އަމިއްލަ ނަފުސުގެ ނުބައިކަމުންނާއި، އަޅުގަނޑުގެ އަމަލުތަކުގެ ނުބައިކަމުން، ސަލާމަތާ ހިމާޔަތް الله ގެ ހަސްރަތުން އެދިވޭ.

ފަހެ، الله އަޅުގަނޑު ތެދުމަގު ދައްކަވައިދިނުމަ އެއަޅާ މަގުފުރެއްދުން މިޔަކާ ނުވެއެވެ. އަދި އަޅާ މަގުފުރެއްދުމުގެ ތެދުއަން ދައްކާދިޔައިދިނުމަ އެއަޅާއަށް ތެދުމަގު ދައްކާނަމިޔަކާ ނުވެއެވެ. الله ފިޔަވައި

ބައްޖެވިގެން އަޅުކަންވާ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވާ ކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ. الله އާ

އެއްކައުވަންތަ ޝަރީކު. އެކަލާނގެ އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު ނުވެއެވެ. އަދި މުحَمَّدُ (صلّى الله عليه وسلّم) އަކީ الله ގެ އަޅާއަދި ރަސޫލާކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ.

އޭ އީމާންވީ މުސްލިމުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ތަޤްވާވެރިވުން ބައްޓޭގެންވާ ގޮތުގައި ތަޤްވާވެރިވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި މެނުވީ މަރުނުވާށެވެ. އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ رَبُّ އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤްވާވެރިވާށެވެ! އެއީ އެންމެ ފުރަތަމަ ނަފްސަކުން ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވި އިލާހެވެ. އަދި އެފުރަތަމަ ނަފުސުގެ ދެބައިން އަވަސް އަންހެނާ ޚަލްޤުކުރައްވައިދިނެވެ. އަދި އެދެމީހުންގެ ފަރާތުން ގިނަގިނަ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން އުފެއްދެވިއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤްވާވެރިވާށެވެ! އެއިލާހުގެ އެއިލާހު މެދުވެރިކޮށް ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކާ ސުވާލުކުރާ ކަންކަމުގައި އަދި އުނގު ފަރާތްތަކާ މެދުވެސް. އަދި ތިމާގެ ކަމުގެ ގުޅުންތަކާ ޚިލާފުވެރިވެ ސަމާލުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ބަލަހައްޓަވާ ފަރާތަކަށް ފަރާތަށްވެވަޑައިގަތް ވާހަކަ الله ވާގެވަޑައިގަނެވެ.

އޭ އީމާންވި މުސްލިމުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ތަޤްވާވެރިވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ސީދާވެގެންވާ ބަރްދު ބަސް ބުނާށެވެ. އޭރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް الله އިސްލާހުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ފާފަތައް އެކަލާނގެ ފުއްސަވައިދެއްވާނެއެވެ. އަދި މާތްالله އަށާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ. ފަހެ އެމީހާއީ ބޮޑުވެގެންވާ ކާމިޔާބީގެ ނަސީބުވެރިއެކެވެ.

މިގެ ފަހުގައި ބުނަލަމެވެ. މިކުޑަ ތުޙްފާގައި ميْرَاثُ الأَنْبِيَاء ގެ ތަޢްރީފު އެކުލެވޭ ތިންގޮތް ތަޢައިން ފުރަތަމަ ފޮތުގެ ތަރުޖަމާއެވެ. މިގައި އެކުލެވޭނީ لا إله إلا الله ގެ، މި ތަޢްރީފުގެ ކީރިތި އަމުރުކުރުމުގެ ކުރު ބަޔާން، މީގެ އިތުރުކޮށް ޝަރުޠުތަކާއި ނަތީޖާތަކަށް ވަބާގެ ބިރުވެރި ކަމަކީ ކުރައްވާފައިވާ ގަދަ އިންޒާރު ބޭނުން ކުރު ބަޔާންކޮށެވެ.

ފަހެ، މިޢަމަލުގެ ބަޔަށް ޝަރުޢީތައް طالب އިލްމުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ ބަޔަށް ނަމަވެސް ފުރިހަމަވާނެއެވެ. ފަހެ ބަސްދު ބައެއް އެއިން މިއެއް ދީނާ ތަޢާރަފުވާއިރު މިޢަމަލުގެ ޝަރުޢީތަކާ މިއީ ސަލާމަތްވުމަށް އެބާ އެއްގެ ފުރިހަމަ ސީދާގޮތެވެ. ފަހެ މިޢަމަލުގައި ފުރިހަމަވުން މިހެން ޝަރުޢީތަކީ الله ތަޢާލާ ވަޙީކޮށްދެއްވި ދީނެއް މިހާރު ކުޑަ، ދީނުގެ ހަމަތަކުން ފާޅުވެގެން ނުވާ ޝަރުޢީތަކެވެ. އެއީ މުސްލިމުންގެ ބޭނުން ބަހައްޓާ އެކަމުގެ ތެދުވެރިވުމުގެ ބޭކަރުންނެވެ.
އަދި އެއާއި އެކު ޝަރުޢު މިއީ الله ގެ ރަސޫލުން ކުރިމަތީގައި އަންގާ ނަބީއްސަލާމް ބޭ ފުދޭވެސްމެއެވެ.

އަދި މިޝަރުޢުގެ އިދިކޮޅުވެރިންނާ ތަޢާރުފުކުރައްވާ، ނަބިއްޔުންގެ ފަރާތުން އުއްމަތަށް ވަރަށް ބާރުގަދަކަމާ

އަންގާ މާތްކަން ބޭ ހުއްޓުވުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً

أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ﴾ (النحل:36)

" ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބޭކަލުން ގޮވާލެއްވި) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!' ދެން ފަހެ، އޭގެތެރެއިން ބަޔަކަށް الله ތެދުމަގު ދައްކަވައި، އޭގެ ތެރެއިން ބަޔަކުގެ މައްޗަށް މަގުފުރެދުން ކަށަވަރުވިއެވެ. ފަހެ، ކަލޭމެން ބިންމަތީގައި ހިނގައި ބަލާށެވެ. އޭގެ ފަހުގައި ވިސްނާށެވެ. ދޮގުވެރިންގެ ފަހުކޮޅުގެ ނަތީޖާ ނިމިފައިވާ ގޮތާއިމެދުގައެވެ."

އަދި ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. « وان العلماء ورثة الانبياء، وان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما ورثوا العلم فمن أخذه أخذ بحظ وافر » (رواه ابو داود وترمذي) މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން عالم ން ނަބީ ނަބިއްޔުންގެ ވާރުތަވެރިންނެވެ. ހަމަކަނޑައެޅިގެން ނަބިއްޔުން ދީނާރާއި، ދިރުހަމް ވާރުތަ ނުކުރައްވައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުން ވާރުތަކުރެއްވީ ޢިލްމެވެ. ފަހެ، މީހަކު އެހިފައިފިނަމަ ވަރަށް ބޮޑު ނަސީބެއްގައި ހިފައިފިއެވެ."

އަދި ޢިލްމުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތްކަން ބޮޑު ދަމިވެރި ޢިލްމަކީ علم التوحيد އެވެ. އެބަހީ، މިއީ އެކަލަންޖަކައި الله ބަރުގުޅޭކަން އެޅުއްދުމު ޝަރުޢަކުގައި މަސްވެރި މާތް މަޤްބޫލުވިޔަސްވުމެވެ.

الله ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ (الذاريات:56) "ތިމަންއިލާހަށް އަޅުކަން ކުރަން މެނުވީ ތިމަންއިލާހު އިންސާނުންނާއި ޖިންނުން ނުހައްދަވަމެވެ."

އަދިވެސް މާތް الله ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެނގު ފުރަތަމަ لا إله إلا الله ދަންނާށެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނަށާއި، އަދި މުއުމިނުން ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ ފާފަ ފުއްސެވުން އެދޭށެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ބަދަލުވުންތަ ހުރުމާއި، ޖާގަ الله ދަނެވޮޑިގެންވެއެވެ."

އަދި لا إله إلا الله ދެނެގަތުމާއި އެނގުމުގެ ޝަރުތުތައް އޭގެ ރުކުންތަކާއި މާނަކަށް

އިތުރުން އޭގެ ޝަރުތުތަކާއި، އޭގެ ރުކުންތަކާއި ދެނެގަތުން ހިމެނެގަތުމާއި އަށް، لا إله إلا الله ގެ ޙައްޤު، ނަފީކުރާ ބާތިލު ކަންތައްތައް އެނގުމަށްފަހު ކަންތަކާއި، އަދި އޭގެ ތަރުތީބުމަތިން އަރާ ދެނެގަތުމުގެ މުހިއްމު ބާވަތްތައް ބަޔާންކޮށްދެވޭނެއެވެ. އަދިވެސް، މިޒަމާނުގައި މިފަދަ ކަންތަކާ މިނިވަންވާން މިބުނެވުނު ގޮތަށް ބައިކުރެވިފައެވެ. އަދިވެސް އެއީ އިސްލާމީ لا إله إلا الله ގެ قواعد އާއި އެއީ اصول ވެސް ހިމަނާ ސާފުކޮށް ކިޔައިދެވޭނެއެވެ. މި مِيْرَاثُ الأَنْبِيَاء (ނަބިއްޔުންގެ ތަރިކަ ނުވަތަ ވާރުތަ މުދާ)، މިއީ ސިލްސިލާއެކެވެ. މިގެ ފުރަތަމަ ފޮތެއްގައި ހިމެނޭ މިގޮތުން ބައިކުރެވިފައެވެ. ދެވަނަ ފޮތެއްގައި ވާނީ ޖާމިޢު މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ވާހަކައެވެ. މިންވަރު ފޮތެއްގައި ވާނީ شرع ކުރުމުގެ مجلس ތަކަކުން

ވަނުދުގެ ހުއްޓަތީ މީހުންގެ ތަރިކަތް ބަރުދަށުކުރެވިއެވެ. އަޚަމަން ހަވާ މީހާއި، އަޚަމަން ހަދު އުޒުރާ މީހާއި ދުމީހުންވީސް ހިތަނައިފައިވަނީ ބަޔު ޝިޔާރުގެ ބޭރުގައެވެ. މިއެވެ.

- ޝައިޚުލް އަލްބަދް ޢީ ބިލާދި މާލިދީން، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް އަލްބާބުކުއަޒާރީ (رحمه الله) -

بسم الله الرحمن الرحيم

مِيْرَاثُ الأَنْبِيَاء ގެ ތަޢާރުފު

ނަބިއްޔުންގެ ތަރިކަ

މާތް الله ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿ وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބޭކަލުން ގޮވާލެއްވީ) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށޭވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށޭވެ!'"

التوحيد އާއި لا إله إلا الله ގެ މާނަ

ފަހެ، ތައުޙީދަކީ އަޅާ އޭނާ ހެއްދެވި ރައްބުގެ ރުބޫބީ ހުރިހާ ކަމެއްގައި، އުލޫހީ ހުރިހާ ކަމެއްގައި އާއި، އަދި އެކަލާނގެ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައިވެސް އެކަލާނގެ އެއްކައުވަންތަކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަހެރިކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަނިކުރުމެވެ.

ފަހެ، ރުބޫބީ ހުރިހާ ކަމެއް ބުނާ ބަސްގެ މާނައަކީ ހައްދަވާ، ބޮޑުކުރައްވާ، ބައްލަވާ ރިޒުޤު ދެއްވާ، ކަންތައް ތަދުބީރުކުރެއްވުމާއި، މަރުގެންނެވުމާއި، ދިރުއްވުމާއި އުފަދާއި އަރާމު މޮޅާއި

ހިތާމަ، ވޭނާއި އުނދަގޫ އަދި މިނޫންވެސް މިބާވަތުގެ ހުރިހާކަމެއްގައި ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަހެރިކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަނިކުރުމެވެ.

ފަހެ، އުޅުނީ ހުރިހާ ކަންކަމު ބުނާގޮތުގެ މުސްތަޙައްޔާ، އަމިއްލަ ބޮޑުބަޔަކު ހުރިހާ ކަމެއްކަމެވެ. މިސާލަކަށް ނަދުރު، ހަދިޔާ، ޠަވާފް، ނަދުރުބުނުން، ޛަބަޙަކުރުން، ދުޢާކުރުން، ދުޢާކުރުން، ވަސީލަ ހިފުން، ޛިކުރު ކުރުން، ވަކީލުކުރުން، ވާދިކުރުން، ބިރުވެތިވުން އަދި މިނޫންވެސް މިބާވަތުގެ ހުރިހާކަމެއްގައި ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަހެރިކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަނިކުރުމެވެ.

ފަހެ، ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައިވެސް ﷲ އެކަހެރިކުރުމުވެސް ބުނާ ބަހުގެ މާނައަކީ، ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުން ﷲ ގެ ޛާތުފުޅަށް ސާބިތުވާ ކަންތައް ސިފަފުޅުތަކާއި ނަންފުޅުތައް ﷲ ގެ ޛާތުފުޅާއި ޚާއްޞަވެގެންވާ ގޮތުން ސާބިތުވެގެންވާކަމާއި، އެއްގޮތަށްވެގެން މަޢުލޫމާތަކާއި ނުވަތަކަމުގައި ތަބާވެ ފުރިހަމަކުރުމެވެ. (އާދެ! ކުރުކުން ބުނެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުމަކީ ބޭ ފުރުޞަތުބައި ، تعليم الديانة އާއި އުނގެނުމުގެ މިބާވަތުގެ ފޮތްތަކުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަކަށް ނުންނެވެ. ފަހެ، އެއީ اهل الكلام ގެ އުސޫލަށް ތިޔައުވާ ބާވަތް ބަޔާނެވެ ވަރަކަށްކަކެވެ. އެހެން އެއީ ފުރުއާނާއި ސުންނަތުން ﷲ ގެ ސިފަފުޅާ ގޮތުގައި ނުނުކުމާ އަދި މިއުންމަތުގެ ސަލަފުންނާއި ދިމާ އިދިކޮޅަށް ތިޔައުވާ ވަރަކަށްކަން ކަލަންތައް ކުރުކުރިތުމެވެ.)

الشرك އެބަހީ، ބައިވެރިކުރުމެވެ. އެއީ ތައުޙީދުގެ އިދިކޮޅެވެ. ފަހެ މިއީ އެންމެ ނުބައިކަން ބޮޑު އަނިޔާއެވެ. ފަހެ މިހެން ޝިރުކު ކުރެއްވެނަމަ، އޭނާ އެއި އެބައެއް ބަޔަކުނަށްވަހަކަށް ދެއްވާނުންނެވެ. ނިސާބައްނުއްނަށްވާނުވެ. އަދި އޭނާ އެޅެވެން އެނޑިޔާ އާއާ ޖައްނަތު ޖަހަންނަމުން ވަޅުވަކެއް ނިކަމަށްވަގުތެއް ބަލަކަށްވެސް ނުވެގެނެވެ. ފަހެ ތިޔަފަދަ ދެއްވާ

އޭނާގެ ދަރިފުޅަށް ވަސިއްޔަތް ކުރެއްވި ވާހަކަ الله ޤުރުއާނުގައި މިފަދައިން އަންގަވާފައިވެއެވެ. ﴿

وَإِذْ قَالَ لُقْمَـٰنُ لِٱبْنِهِۦ وَهُوَ يَعِظُهُۥ يَـٰبُنَىَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

﴾(لقمان:13) "ލުޤްމާން އޭނާގެ ދަރިފުޅަށް ވަސިއްޔަތްކުރައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. 'އޭ ދަރިފުޅާއެވެ! ކަލޭ الله އަށް ޝަރީކު ނުކުރާށެވެ. ޝިރުކަކީ އެއީ ބޮޑުވެގެންވާ އަނިޔާއެކެވެ.'"

އަދި الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ ދެވަނަ މައްސަލައަކީ : ޙަދީޘްގައި އައިސްފައިވާ ފަދައިންނެވެ. ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި الله ގެ ޢަޡްމަތާއި މަތިވެރި ގަދަރުވެރިކަމުގެ މިންވަރު ބޮޑުވާނެ ވަރަށް މަތީ ކިހާ ދަރަޖައެއްތޯއެވެ؟ ފަހެ ޙަދީޘްގައި އައިސްފައިވަނީ: « مَالسَّمَواتُ السَّبْعُ وَالأَرَضُونَ السَّبْعُ فِي كَفِّ الرَّحْمَـــنِ إِلاَّ كَخَرْدَلَةٍ فِي يَدِ أَحَدِ كُمْ » (حاكم)

މާނަ: "الرحمـــن ގެ އަތްޕުޅުގައި ހަތް އުޑާއި، ހަތް ބިން، ތިޔަބައިމީހުންކުރެ މީހެއްގެ އަތްގައި ހުވިއަނބުޖަހައެއްގެ ފަދައިން ކުޑީ ނުވެއެވެ."

ފަހެ މިއަދުގެ ބައެއް މީހުން الله ގެ މަތިވެރިކަމާއި ބޮޑުކަމާއި، ގަދަ ކަލާނގެ ސިފަތަކާމެދު ފިކުރެއް ނުކުރެ މަތިވެރިވާ ފޮނުވާނެއެވެ. ވީމާ! އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ވައްދާއި ކުރަ ދިނެވެ ވާނުކުރާނެ މަޤާމުތަކާ ދިމާކޮށް އޮތުމަކީ ކޮންފަދަ ކަމެއްތޯއެވެ؟ ފަހެ މިއީ ނުބައިކަން ބޮޑުވާނެ އަނިޔާވެރިކަމާއި ހަމަވެގެންވާ ޢަޒާބެވެ. އެހެނީ الله ގެ އަމާ ލުޤްމާން ބަޔާން އޭނާގެ ދަރިފުޅަށް ވަސިއްޔަތްކުރައްވަމުން ވިދާޅުވި ވާހަކަ ޤުރުއާނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ފަދައިންނެވެ. ﴿

يَـٰبُنَىَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾ (މާނައީ) "އޭ ދަރިފުޅާއެވެ!

(ނަމަނަމަ) ކަލޭ الله އަށް ޝިރުކުނުކުރާށެވެ. މިހެން ކަނޑައެޅިގެން އެޝިރުކަކީ ބޮޑުވެގެންވާ އަނިޔާއެކެވެ." މިއެވެ.

ދެން، ޝިރުކަކީ: الله ގެ ރުބޫބީ ކަންކަމާއި، އުލޫހީ ކަންކަމާއި، އަދި ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައިވެސް الله އާ އެކު ބައިވެރިއަކު ހަމަޖެއްސުމެވެ. ނުވަތަ ހަދައިގަތުމެވެ. އަދި ދަންނާށެވެ! ތައުޙީދަކީ އިޚްލާޞް، އެނގުމަށް އިޤްރާރުކުރާ ކަމެވެ. އެއީ الله ގެ ބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ. ﴿ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެނގު ފުރަތަމަ لا إله إلا الله ދެނެގަންނާށެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނާއި، އަދި މުއުމިން ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ ފާފަ ފުއްސަވުން އެދޭށެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ބަދަލުވުންތަކާއި ހުރުމާއި، ތިބި الله ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ."

އަދި ޝިރުކަކީ ޖާހިލުކަމުގެ އިންތިހާއީ އެއްކަމެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ قُلْ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَأْمُرُوٓنِّيٓ أَعْبُدُ أَيُّهَا ٱلْجَـٰهِلُونَ ﴾ (الزمر:64) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. 'ކަލޭމެން އަހަރެންނަށް ތިޔަ އަމުރުކުރަނީ الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަން ކުރުމަށްހެއްޔެވެ؟ އޭ މިޔަބަ ޖާހިލުންނޭވެ!'"

އޭ މަގޭ މުސްލިމް އަޚާއެވެ! ކަލޭގެ މައްޗަށް الله ދެނެގަތުން ވާޖިބުކުރައްވާ ތައުޙީދަކީ ކޮބައިކަމާއި އޭގައި އުޞޫލު މާނަތަކާއި އޭގެ ޝަރުޠުތަކާއި، އޭގެ ރުކުންތަކާއި، އޭގެ ބާވަތް ގެއްލާ، ބާޠިލުކުރަނިވި ކަންތައްތަކާ ކޮބައި ކަމާއި، އަދި އޭގެ ބާވަތް މާނަތަކާއި ހުކުމްތަކާއި،

އަދި އުފެއްދެވީ އެއީ ކަލޭގެ ރައްބު ކަލޭ ސަލާމަތްކުރާ ކަލޭ ހިމާޔަތްކުރާ ފައްދާދު ކަލާނގެ، މިކަންކަންވެސް ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުމުގެ މުހިއްމުކަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ.

އަދިވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ: ދަންނާށެވެ. الله ކަލާނގެ ރަސޫލުން ފޮނުއްވީއެވެ. އެއީ لا إله إلا الله މިކަލިމައަށް ހެކިދިނުމާ ބަދަލުގައި ގޮތަ ދަންނަގޮތުގެ ފުރިހަމަކަން، ނަމާދު ރޯދައިގެ ފުރިހަމަކަން ދެނެގަތުމުގެ ކުރީގައިވެއެވެ. މިކަންކަމުގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ޝަރުޠުތަކާ ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުން، މަސްދަރާ ބޭނުންކުރުމާ ކައިރިކުރުން ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުމުގެ ކުރީގައި ދެނެގަތުން ކަލޭގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެހެނީ الله އަށް އިމާންވުމުގެ ތެދުދަލީލު އެއީ އެނގުމަ ފުރަތަމަ ކަމަކީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުން ކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި الله އަށް އިމާންވުމަށް ފުރަތަމަ އެނގުމަ މާތް މަތި ދަރަޖައަކީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމެވެ. މިބައިގެ މާނައަކީ، އަޅުކަން އެއީ ހަމަ ބާވަތްތަކައި އެކި ކުރުން ޙައްޤުވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމުގައި ހެކިދިނުމެވެ. އަދި الله ޖައްލަ ޝަޢުނުހޫ އެހެން ފަރާތްތަކުން އަޅުކަން ނަފީކުރެއްވިއެވެ. އަޅުކަމުގެ ބާވަތުން ކޮންމެ ބާވަތެއް ނަބީންނަށް ކުރުމާއި މަލާއިކަތުންނަށް ކުރުމާއި ވަލީންނަށް ކުރުމާއި ޙައްޤުވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި އަޅުކަމުގެ ހުރިހާ ބާވަތެއް އަޅުކަމުން ކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާ ހަމައެކަނި الله އަށް ޙައްޤުވާތީއެވެ.

އަދި ދަންނާށެވެ. ޙަޤީޤަތަކީ ސާފުވެދާނެ ބަސްކެ ބަހުގެ މާނައީ الله ޖައްލަޝަ އަޅުކަން ކުރުމަށް، އަޅުކަމުގެ ޙައްޤު اعتقاد ކުރާ ހުރިހާ ބާވަތްތަކުން ދުރުވެ ބަރީއަވުމެވެ. ދުޢާ އާއި ފާޑުފާޑުގެ އެއީ އިސްތިޢާނަތް ވިޔަސް ޢިބާދަތް ވިޔަސް އަދި ހިމާޔަތް ވިޔަސް، ގައުމުތަކަން

ވިޔަސްމެވެ. އަދި އެއީ ކާފަރުކަން ކަމާއި، މަގުފުރެދުން ކަމަށް ކަލޭ ހެކިވެގެންނެވެ. ރުޅިއެރުމާއިވެސް އެކުގައެވެ. އެއީ ކަލޭގެ ބައްޕަކަމަށްވިޔަސް އަދި އަޚްކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ.[1]

ދަރެ، ދަންނާށެވެ! މިސާލަކަށް މީހަކު ބުނީ: އަހަރެން އަޅުކަން ކުރަނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. ނަމަވެސް އަހަރެން ސައްޔިދުންނާއި، އަދި ޤަބުރުތަކުގައި ބިނާކޮށް އުޅުމާއި މެދު ތޮރިބެހިގެން ނުޖެހޭނެއެވެ. ދަރެ، މިސާލަކީ އެކިޔާ لا إله إلا الله އާދަރުގައި ދޮގުވެރިއަކެވެ. މިހެން ކަމަށްވަނީ ވިއްޔާ މީހާއަކީ الله އަށް އިމާންވެ މިއެއްވެސް ނޫނެވެ. އަދި ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވެ މިއެއްވެސް ނޫނެވެ. ދެން މިއީ ބަޙުޘް ދިގުކޮށް ވާހަކަ ބޭނުންވާ މަޤްބޫލުކަން ވުމާއި އެކު ކުރުކޮށްލީމެވެ.

އަދި އިސްލާމްދީން މަޢުރިފަތު ދެނެގަތުމާއި އަދި އެކަލާނގެ رسول الله صلى الله عليه وسلم ވަޙީކުރެއްވި ކަންތައްތައް ދެނެގަތުމަށް ގަދައަޅައި މަސައްކަތް ކުރުމާއި އަދި الله ގެ ބަސްފުޅު ﴿ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ ﴾ (البقرة:256) ދަރެ މިއާޔަތާއި މެދު ވިސްނުމުންގެ ވާހަކަތަކާއި ބަޙުޘްތައް ދެނެގަތުމުގެ

[1] މިއަދު ދުނިޔޭގެ މުސްލިމުންގެ [illegible] ނޫނެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ހުރި [illegible] އިދިކޮޅުވެއެވެ. މިގޮތުން الله ގެ [illegible] އަމިއްލަ [illegible] މާތް الله ގެ [illegible]

ދިރުމުކަން ބޭނުންވާނެއެވެ. ދަނީ އާދަތުގެ މާނައީ: "ޤާދޫމަރް ކާފަރުވެ، الله އަށް އިބާދަން ފޮނުއްވީމާ ދަންނަވާ! އަޅުގަނޑު ކަނޑި އަދި، ހަނދާ، ވަރުވެގެން ނުދަންނަވާތީ ވަރުގަދަ އުފައްދަވައިދެއްވިއެވެ." އަދި ހަމައެކަނި الله އާ محمدًا رسول الله صلى الله عليه وسلم އުފަންކުރައްވައިދެއްވި އިލާހާ އަށްފަދަ ދަރަޖައިގެ އުސޫލުތައް މުސްލިމުންނަށް ހިފުން ގެނައުމުގެ، އަދި رسول الله صلى الله عليه وسلم މީ އުފަންވެފައި އުފަންވުމުގެ ދުނިޔޭ ޖިހާދު ...

[illegible]

ކަލިމަތު لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތައް

ފަހެ ޝަރުތަކީ އެ ނެތުމުން އެއި ނެތުން ލާޒިމުވާކަމެއްކަމެވެ. އަދި އެހުރުމުން އެއި ހުރުން ލާޒިމްނުވާ ކަމެއްކަމެވެ. އަދި ޝަރުތަކީ އޭގެ ބޭރުގައި އޭގެ އުފެދުމުގެ ކުރީގައިވާ ކަމެއްކަމެވެ.

ދަންނާށެވެ. ކަލިމަތުގެ ޝަރުތުތަކަކީ އެދެނެގަތުން އެންމެހާ މުސްލިމުންނަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ވާޖިބުވެގެންވާ ކަންތައްތަކެވެ. އެޝަރުތުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމާއި އެކުގައެވެ. އެހެނީ ކަލިމަތުގެ ޝަރުތުތަކުގެ ތެރެއިން ޝަރުތެއް ނެތިއްޖެނަމަ، އީމާންކަމާއި އިސްލާމްކަމުގެ اصل ގެއްލި ނެތިގެން ދާނީއެވެ. އިސްލާމްކަމުގެ اصل ނެތް މީހާ ބާޠިލުވީއެވެ. މިސާލަކަށް ޤިބުލައަށް ކުރިމަތިލުންފަދަ، ޢަވްރަ ނިވާކުރުން ކަހަލަ ނަމާދުގެ ޝަރުތެއް ނެތިއްޖެނަމަ ނަމާދު ބާޠިލުވެގެންދާހެން ކަލިމަތުގެ ޝަރުތެއް ނެތިއްޖެނަމަ އީމާންކަމާއި އިސްލާމްކަމުގެ اصل ބާޠިލުވެގެންދެއެވެ.

ކަލިމަތު لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތައް ހަތެކެވެ.

1. ކަލިމަތު لا إله إلا الله ގެ ފުރަތަމަ ޝަރުތު:

ފުރަތަމައީ (العلم) ދެނެގަތުމެވެ. އެނގުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެންމެ ފުރަތަމަ لا إله إلا الله ދެނެގަންނަވާށެވެ." މާނައީ:

އަޅުކަން ޙައްޤުވެގެންވާ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަން ދަންނަވާށެވެ. މިކަން އެންމެފުރަތަމަ ދަންނަވާށެވެ. މިހެނީ އަޅުކަން ކުރަންވާނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަން ނޭނގޭ ނޭނގުން، މީހާގެ އިސްލާމްކަމުގެ ހުރަހަކަން، މަނާކާ ކަމަކަށްވާނީއެވެ. އެނގިގެން މިހިރު އެގުން މީގެ އިސްލާމްކަން

ޤަބޫލުވުމުގެ ޝަރުޠަކަށްވަނީއެވެ. އަދި رسول الله صلى الله عليه وسلم ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. « من مات وهو يعلم انه لا إله إلا الله دخل الجنة » (رواه مسلم) މާނައީ: " لا إله إلا الله ދަންނަ ޙާލުގައި މީހާ މަރުވެއްޖެނަމަ އެމީހާ ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ." (ނޯޓު: މިއީ ވަރަށް ކަށްވާތު محل އެކެވެ. މިހެނީ މިދިވެހިން އާންމުކޮށް ބުނެ އުޅޭނީ لا إله إلا الله ކިޔުން ކިޔައިލުމުން ސުވަރުގެ ވަންނާނެކަމުގައެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގެ މާނަޔަކަށް ހަމަޖެހުނުކަމި ކަމުގައިވިޔަސްވެއެވެ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ގޯސްކަމެކެވެ. މިސާލަކަށް الشاعر العالم عبدالله جلال الدين ބޭފުޅާ ވިދާޅުވަނީ:

ދުލުންކި މީހަކީ ދެކަލިމަ ހިތުންތެދުމާނަ ކުރެގެންނުހެ
ކުރެއް ކުޑަހަސް ކިޔަންތެރިކަމުންބައި ނަޖާތުން މީހަކާއެދެވެ

ތަހެ، ގޮތުގައި އިސްލާމަކަށްވަނީ ދެކަލިމަ ހަމައެކަނި ކިޔާލައިގެން ނުވާތީކަމުގައި އެއާއެކު ތިރިމާނައިގެ ޝަރުޠުކުރައްވަނީއެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله ގެ ތިރިމާނަޔަ އެއިން އެގޮ މާނަތަކަށް ގަނޑުވެރިކަން ޔަޤީން ތަސްދީޤްކުރުމެވެ. ހަމައެކަނި ދިލިން އާރު ބަޑުވަ ދުލުން ކިޔައިލުމެއް ނުވެއެވެ. މިހާ ދިވެހިން މައްސަލަތައް ގޮތް ވިސްނުމަށް ތަރައްގީނުން ކަމާއި އެކަ އެކަން އެގޮތު ނުބައިކަން ޙަޤީޤަތެވެ. އެގޮ އިލްމުން މިބަޔާންވާގޮ لا إله إلا الله ދަންނަމީހާގެ ވެރިކައެވެ. ދުލުން ހަމައެކަނި ކިޔާ މީހާގެ ވެރިކައެއްވެސް ނުވެއެވެ. އަދި މީގެ އިލްމުން މިބާބުގައި

ވާރިދުވެފައިވާ ބަހެއް ރަސޫލާއަށް ވަޙީގެ ޒުވާބުތަކެއްކަމުން ބަޔާނުން ދަންނައެވެ. އެއީނުން އިތުރަށް ސާފުވެ ދަމްސަކަ އަޅުވެ ރަސްކަން ވެދާނެއެވެ.)

ދަންނާށެވެ! ރަސޫލުގައި لا إله إلا الله ދަންނަވާނާ އެއްޗެ ބަސްކުރުމުގައި ނަފީކުރައްވާފައިވާ ހެދިއާ ތަކެއްޗަކީ އިލާހުތަކާއި ދުނިޔެވެރިކަމާއި އަޅަން ރަޙުމަތްތެރިކަމާއި އެއް ސާބިތުވެ، އަދި لا إله إلا الله ގެ ކަލިމައިން ސާބިތުކުރާ ކަންތައްތައް މިދަނީ ދެބައިވެ ސާބިތުކުރާ ތަނުގައި ފުރަތަމަ ކުރިއަށް އެއް ނަފީކުރުމެވެ. ފުރަ ނަފީކުރައްވާ ބައެއް ބާވަތް الله ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރެވޭ ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ކަންކަމެވެ. މިބާވަތަށް ދުރުވެގެން ކިޔާފައިވާނީ طاغوت އެވެ. (ނޯޓު: މިގޮ ބުނެވޭ اِلَـهَةُ، اَنْدَادُ، اَرْبَابُ މިބާވަތި ހިމެނެއެވެ.

1. اِلَـهَةُ ގެ މާނައަކީ - الله ފިޔަވައި ފައިދާއެއް ދެއްވުމާއި، އުނދަގޫ ފިލުވުން ދުރުކުރުވުމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ އެތި ނުވަތަ މީހާއެވެ.

2. الطَّاغُوتُ އަކީ - الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެތި ނުވަތަ މީހާއެވެ.[1]

[1] الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ ފަރާތެއް ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި ޝައިޠާނާ އެދޭ ބާވަތެއް އެކަމަކު އަޅުކަން ކުރެއްވި އަޅުކަމެއް ބަދަލުކުރާ މީހުންނަށް ވެސް އެކަމާ އެކުގައިވާ ނަމަވެސް އެމީހާ އަޅުކަން ބަދަލުވިޔަ ޝައިޠާނާ ދުނިޔޭގެ ކަމެއް ނުބަހައްޓާނެއެވެ. މިސާލަކަށް އިބްލީސް ފިރުޢައުނު އަދިއަޅުކަންކުރާ ތަކެތި ކުރިއަށް ދަނީ. ނަމަވެސް އަޅުކަމުގެ އަޅުކަންކުރި އެބަހުރިހާ ޝައިޠާނާގެ އެކަމަށް ނުބަހައްޓައެވެ. އަދި އަޅުކަމަކީ ބަޔަކު ބަދަލުކުރާ ކަމެވެ. ނަމަވެސް އަޅުކަމުގެ އަޅުކަންކުރާ އަދި އަޅުކަންކުރާ އަޅުކަން ކުރުވާ ކަމަކަށް ފުދޭނެ ބަޔަކު ބަދަލުކުރުމެއް ނުވެއެވެ.

3. الأَنْدَادُ - އިސްލާމްދީނުގައި އެދިޔާ ދުރަށް ކަލާ ދަމައިގަންނަ އެއްޗި، ތަނަކަށްވިޔަސް، މީހަކަށް ވިޔަސް، ޤަބުރަކަށް ވިޔަސްމެއެވެ.

4. الأَرْبَابُ - ޙައްޤާއި ޚިލާފަށް ކަލޭގެން ފަތުވާދިނުމާ އަދި ތަބާވާ ބާރު ކަލޭ އެއަރ ކިޔަމަންތެރިވާ މީހާ.[1] މިސާލު.)

އަދި لا إله إلا الله ގައި ސާބިތުކުރައްވާ މާނައަކީ އަޅުކަމުގެ ހުރިހާ ބާވަތްތައް ހަމައެކަނި الله އަށް އަދާކުރުމެވެ. މިސާލު. عَبْدُ الرَّحْمَن بِنْ حَسَنْ آلَ الشَيخْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: رَحِمَهُ اللهُ أهْلُ السُنَّةُ وَالْجَمَاعَةُ ގެ އިމާމުންނަށް لا إله إلا الله ގެ މާނައިގައި އެކުލެވޭ ނަފީއާއި އިސްބާތުން عِلْمُ الْيَقِينْ ގެ ގޮތުގައި ދެނެގަތުމެވެ. ނަފީ އަކީ ދެންހުރިހާ އިލާހުން الله ފިޔަވައި ނަފީކުރައްވާ އަދި އެހެންބާ ނަފީއާ، އިސްބާތަކީ އެކަލާ ހުރިހާ ތަކެއްޗަކީ އެކަލާ ސާބިތުކުރެއްވުމެވެ.

[1] މިއީ އަހަރެމެން ފަދަ ޢަރަބިބަހުގެ ބޭފުޅުން ފަދަ މުޖުތަމަޢުތަކެވެ. އެއީ މިޢުލޫމާތު ބަހައްޓަނީ ޙައްޤާއި ޚިލާފަށް ޢަމަލުކުރާ މީހުން ފަދަ ގޮތެވެ. ވަކިކޮށް ރައްބު މިޒާތުގެ ސަޙާބީ ޢުލަމާއުން މިސާލު ކަލާ އިމާމުންނަށް ޢަރަބިބަހުން [illegible]. އަދި އެއިމާމުންނަށް ދަސްވި ފަދަ ވަކި ބަލާ މަތިކޮށް ދެކޭ މިޢުލޫމާތު އެހެންނަމަވެސް ނަފީކުރަނީ ދިވެހިބަހުގެ ރައްޔިތުންނަށްވެސް. ޙައްޤު އެމޭވާ ހަމަޖެހުން ބުނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިއީ އެމީހުން ދިވެހިންގެ ދޮގު ކަމަކީ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ބޮޑު [illegible]. މިސާލު ޢުލަމާއުން ހުރިހާ ފަދަ ކުރެވޭ ޢަމަލުތަކަށް ދެރަކަމަކީ ވަކިކަމެވެ. އަދި މިސާލުގެ ސަޙާބީން ޙައްޤާއި އެކަމެއް ޙަދީޘުގެ މިސާލުތަކާ ޢަމަލުކުރައްވައި ހަމައެކަނި ދީނުގެ އަށިގަނޑެވެ.

އަދި الوَزِيرُ أَبُو الْمُضَافَى (اِفْصَاحُ) ގައި ވިދާޅުވަނީ لا إله إلا الله މިކަލިމައަށް ޝަހާދަތުދިނުން ތަޤާޟާކުރަނީ لا إله إلا الله އެވީމާ ޔަޤީންކަމާ ދަންނަންވާނެކަމަށެވެ. އެއީ الله ވަޙީކުރެއްވިފަދައިންނެވެ. ﴿ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެނގުމަ ޙަޤީޤަތަ الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެގެންވާ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަން ދަންނާށެވެ." އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ އެކަލިމައިގާ الله ގެ ނަންފުޅު އުފުއްލަވައި، ގެންނަވާފައިވަނީ إِلاَّ ގެ ފަހުގައެވެ. ތަޤާޟާކުރަނީ ހުރި އަޅުކަން ޙައްޤުވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމަށާ، އަޅުކަމުގެ އަޤްސާމުތައްވެސް الله ނޫން ފަރާތަކަށް ޙައްޤުވެގެން ނުވާ ކަމުގައެވެ. މިބުނީ ބަހުގެ ފައިދާއަކީ މީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ ޙަޤީގަތުން ދެނެގަތުމެވެ. އެބަހީ އެކަލިމައިގައި އެކުލެވޭ ޝަރުޠުތައް ކާފިރުވުމާއި މާނަތައް، الله ގެ އެއްކަލާނގެކަމާއި، މިދެކަންތައް ތަސްދީޤުކޮށް ދެނެގަތުމެވެ. އެބަހީ ކަލޭ އީމާންކަން ތާޣޫތުން ނަފީކުރުމާ، ތާޣޫތު ކާފިރުވުމާ އެކު، އަޅުކަން الله ޖައްސަވައި އެއްކަލާނގެކަމުގައި ނަފީކުރުމާ ނަހުމަތާ އަދި އަޅުކަން ހަމައެކަނި الله ގެ ޙައްޤުކަމުގައި ކަށަވަރުކުރުމެވެ. ފަހެ މިބުނީ ގޮތަށް ފުރިހަމަ އިމާނެއް ކާފިރުވި ތާޣޫތު ކާފަރުވެ الله އަށް އީމާންވެ ތިބުމަކުންނެވެ. (އެއީ އެނގޭ ގޮތެވެ.) ﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّـٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ۗ ﴾ [1] އަދި މިއާޔަތަށް ބަލާބަލަން ފެނިގެންދެއެވެ. ނޫނަސްމަ ނޫނެވެ.

[1] (البقرة: 256) އާޔަތުގެ މާނައީ: "ތާޣޫތަށް ކާފަރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ދަންނަންވާނެ! އެމީހާ އެއަށް ހިފަހައްޓައި، ނުކެޑޭނެ ވަރުގަދަ ގޮށްޖެއް ހިފައިފިއެވެ."

އަދި الشيخ عبد الرحمـــن بن اَبَابَّطِينُ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ هَـٰذَا بَلَـٰغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنذَرُواْ بِهِۦ وَلِيَعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا هُوَ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَـٰبِ ﴾ (ابراهيم:52) "މިއީ މީސްތަކުންނަށް އިއްވާ އިބްލާޣުކުރުމުކެވެ. އެއީ އެމީހުންނަށް އިންޒާރުދެއްވުމަށްޓަކާ، އަދި އެމީހުން لا إله إلا الله ދެނެގަތުމަށެވެ. (ދުލުން ކިޔުމަށް ނޫނެވެ.) އަދި މިއިން ނަޞޭހަތް ލިބިގަންނާނީ ބުއްދީގެ އަހުލުވެރިންނެވެ." އާޔަތާއި މެދު ވިދާޅުވަނީ: އެމީހުން لا إله إلا الله ކިޔާތީ ވަޙީކުރެއްވިއެއް ނޫނެވެ. ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ އެމީހުން لا إله إلا الله ދެނެގަތުމަށެވެ. އޭގެމަތީން ޢަމަލުކުރުމަށެވެ. މިހެންނެވެ.

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވަނީ ﴿ إِلَّا مَن شَهِدَ بِٱلۡحَقِّ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ﴾ (الزخرف:86) "އެމީހުން ޙައްޤަށް ހެކިދީ އެމީހުން އެކަން ދަންނަ ޙާލުގައެވެ." އެބަހީ ހިތުން ޤަބޫލުކޮށް ދުލުން ހެކިދީ ޙާލުގައެވެ. އަދިވެސް ޙަދީޘްގައިވެއެވެ. « من مات وهو يعلم انه لا إله إلا الله دخل الجنة » (رواه مسلم) "لا إله إلا الله ދަންނަ ޙާލުގައި މީހާ މަރުވެއްޖެނަމަ ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ."

ފަހެ މިއާޔަތާއި ޙަދީޘްގެ ދަލީލުން ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ، އިންސާނާގެ މައްޗަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ވާޖިބުވަނީ الله مَعْرِفَة ކޮށް ދެނެގަތުމެވެ. الله އަކީ ކޮބައިކަން ދެނެގަންނަންވީ ގޮތަށް ދެނެގަތުމެވެ. އެގޮތުގެ ޙަޤީޤަތް އަންގަވައެވެ. އޭގެ ކުރިމަތީގައި ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ދައްކަވާ ގޮތެވެ. އެބަހީ އެންމެ ގަދަކަން ބޮޑު ދަރަޖައިގައި لا إله إلا الله ދެނެގަތުމެވެ. އަދި އިލްމާއި

لا إله إلا الله ގެ ދެނެގަތުމެވެ. އަދި އެންމެ ބޮޑު ޖާހިލުކަމަކީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ އުނިކޮށް ދަތުމެވެ. އުނިކޮށް އެގުމެވެ. ފުރިހަމަކޮށް އޭގެ މާނަ ނޭނގުމެވެ. ނުދަތުމެވެ. މިހެނީ އޭގެމާނަ ފުރިހަމަކޮށް ދެނެގަތުމަކީ އެންމެ [illegible] ބޮޑު [illegible] ވާތީއެވެ.

އަދި މިގެ [illegible] ބޮޑު [illegible] لا إله إلا الله ގައި [illegible] ނަފީއާ އިސްބާތަ [illegible]. އަދި [illegible] مكلّف [illegible] އަދި [illegible] އަދި [illegible] الله [illegible] އެންމެ ބޮޑު [illegible]. އަދި مكلّف [illegible] ނޭނގުމުގެ، ނުދަތުމުގެ ޖަހްލު ނަމެވެ. އަދި މިކަމުގައި [illegible] ނޫނެވެ. މިހެނީ މިއީ اصل الاصول އެވެ. އަދި معروف [illegible] (ހެޔޮކަންތައް) ނޫނީ މިއާއި އަދި منكر އަށް (ނުބައިކަންތަކަށް) އިންކާރުކުރުމާ [illegible] މިކަމެވެ. ހާއްސަކޮށް އެންމެ މާތްކަން ބޮޑު معروف [illegible] (ހެޔޮކަމަކީ) [illegible] ތައުޙީދެވެ. އަދި އެންމެ ފާޙިޝްކަން ބޮޑު منكر ކަމަކީ (ނުބައިކަމަކީ) ޝިރުކެވެ.

الشيخ عبد اللطيف بن عبد الرحمـــن آل الشيخ ވިދާޅުވަނީ الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: ހަމައެކަނި شهادة ގެ ދެކަލިމަ އޭގެ މާނަ އެނގުމަކާއި ނުލައި އަދި މާނަޔާއި އެއްގޮތްވާގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމާއި ނުލައި ހަމައެކަނި ދުލުން ކިޔައިލުމުން ފުދުނީކަމަށް ދަޢުވާކުރާ މީހާއި تكليف ޖެހިގެންވާ މުސްލިމުން ނޫނެވެ. އަދި ކީއްތޯއެވެ. އެއީ އާދަމުގެ ދަރިކޮޅާ ވައްކަރަށް އިދިކޮޅު حجة އެކެވެ. އަދި ހަމައެކަނި އިޤްރާރުވުމުން އެއީ އީމާންކަމޭ ބުނާމީހުންނާއި ހިލާފުވެރިޔެވެ. كرمية ފަދަ ނުވަތަ مرجئة [1] ފަދައެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ތަޞްދީޤުކުރުން (الصدق) އީމާންކަމަށް ފުދޭނެކަމަށް ބުނާމީހުންނާއިވެސް ހިލާފުވެރިޔެވެ. الجهمية ފަދައެވެ. މިހެނީ މުނާފިޤުން ޝަހާދަތާއި އެކު ދީން ހެދި الله ދޮގުހަދައިފިއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُنَـٰفِقُونَ قَالُوا۟ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ لَكَـٰذِبُونَ ﴾ (المنافقون:1) "މުނާފިޤުން ކަލޭގެފާނުގެ ކައިރިޔަށް އަތުވެއްޖެއްޔާ

1 މުރުޖިއާއިންނަކީ ޢަމަލުތަކުން އީމާނަށް ބޭރުކުރާ ފިރުޤާ ނުބައިވާ ބޭރުކުރާ ބައެވެ. މުރުޖިއާއިން ދެކޭނީ ޢަމަލަކީ އީމާނުގެ ފުރިހަމަކަމުގެ ޝަރުޠެއް ނުވަތަ ދަލީލެއް ނުންނާކަމެވެ. ދިވެހިންގެ ބައެއް މީހުން ދީނުގެ ބައެއް ޢަމަލުކުރުމެއް ނުވިޔަސް ދީނުގައި ވާކަމަށް ބުނެއެވެ. މުރުޖިއާއިންގެ ބޮޑު ބައިވަރު ހުރިނަމަވެސް ދިވެހިންގެ ބައެއް އެއްކަމަކަށް ޖަވާބު މުރުޖިއާ ބައިގަނޑު ބުނާފަދަ "ދިނުން ބޭރުވެ ފިލަ ނުވަތަ އަހުލު ކުރިހަމަވެސް އަދި މުރުޖިއާއި ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމާ މުރުޖިއާއިކަމުގެ ނިންމެވުން ބެލުމަށް ހާއްސަ އޮންނަ ކަންތައް ބާރުގަދައެވެ." ނަމަވެސް، ރަޙިމަ الله ފާރަވައި އަހުން އެއްވެސް ފުރުޞަތު ބަލައިގަތުމަށް ޙައްޤެއް ނެތެވެ. އަދި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ހިފެހެއްޓުމަށް ކަލޭގެ ބަދަލުގައި ދޭންވާ. އެހެނަ، ދުލުން ބުނާ ބަސް، މުސްލިމުން ކަށަ ޢަމަލުކުރާ ވަކިކުރެވިފައި ވާނެއެވެ.

ބުނެފީ 'ކަލޭގެފާނީ الله ގެ ރަސޫލާކަލޭގެފާނު ކަލޭގެއަޅުގެން އަހަރުމެން ނުކުރަމުއެވެ.' އަދި الله އެކަލާނގެ ރަސޫލާ މެދަށް ދެކޭގެންނަވައެވެ. އަދި މުސްލިމުންނަށް ދީނުގެއިންސާފުން ކަލޭގެއަޅުގެން الله ހިލޭގެންނަވައެވެ."

މިހެން شهادة ގެ لفظ އާ انّ އާ ل އާ އަދި جملة اسمية ގެންނަވައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާ މާނަ އެއްވެސް އެންމެ ހަމަ ކަލޭގެއަޅުކަމެވެ. އަދި އިޝާރަތް صريح ކަލޭގެއަޅުގައި ނުބައިވެގެންވާ لقب ނަ لقب ދެއްވައި އެބައިމީހުންގެ علم އަނގައިން فضيحة ވުރި علم އާ އެގެންނަވައި އަންގަވާފައި ހުވާތަ. ވީމާ الله އާ މުސްލިމުންގެ جدل ނަ (އާދަމުގެ މާނައިގައޭ) އެނގިދާނެއެވެ: މުސްލިމުންނަށް ފުރިހަމަ - މުސްލިމުންނަށް ވާނީ ހިތުން ބިރުވެތިވުމާއި އެކު އަޅުކަމުގެ ކަމެވެ. އަޅުކަމުގެ ނިޔަތަކީ ހަދައިކަނި ކަލޭމަ ދުވަން ކިޔާއިވެރިކަން ނުވެދުންކަމެވެ.

އަދި لا إله إلا الله އަދި ހިތްތިބައި الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަން ކުރި ކަމުގެ ހިތްވާނަމަ،[1] އާނާ ކަލޭމަން ދިން ހިތަކަށް ނަމާދު ވެވިދާނެ. ކަލޭގެކަށްވާކަށްވެސް. ނަމާދުކަށާއި ބަރަކާތް ނަމަކަށެވެ

[1] ﴿ ٱتَّخَذُوٓاْ أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ﴾ (التوبة:31) "އެމީހުން (އަހުލު ކިތާބީންގެ މީހުން) އެމީހުންގެ އިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިން الله ފިޔަވައި ރައްބުންތަކަކަށް ހެދިއެވެ."

ރަސޫލުﷲ ނަސާރާއިން އެބައިމީހުންގެ އިލްމުވެރިންނާއި ރާހިބުން އެމީހުންގެ ރައްބުންކަމަށް ހެދި ވާހަކަ ބަޔާންވެގެން އޮތީ ރަސޫލުﷲ ނަސާރާއިން އެމީހުންނަށް ރަކާއުކަން ސަލާމަތާ ހިފީމައެވެ ނެރުވެ.

އަދި ޢަދާވާތްތީ އިސްލާމްދުނިޔާ ކަހަލަ ކަންތައްތަކީ ކަމުގައިވިދާނެއެވެ. މިހެން އެއިރުންވާނީ ﷲ ގެ ފޮތުން ބައެއްކަން އީމާންވެ އަނެއްބައިން ކާފިރުވެ މީހުންގެ އީމާންކަން ހަށްދުކޮށްލާފައިވާ ފަރަޔިންވެސް ވެއެވެ. ﷲ ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ أَفَتُؤۡمِنُونَ بِبَعۡضِ ٱلۡكِتَٰبِ وَتَكۡفُرُونَ بِبَعۡضٍۚ ﴾ (البقرة:85) "ޔަޢުނީ، ކަލޭމެން ފޮތުގެ ބައެއްކަން އީމާންވެ ފޮތުގެ އަނެއްބައިން ކާފިރުވަނީ ހެއްޔެވެ."

2. ޔަޤީންކަން لا إله إلا الله ގެ ދެވަނަ ޝަރުޠު:

ޔަޢުނީ އޭގެ ދެވަނަ ޝަރުޠަކީ (اليقين) އެއީ ޔަޤީން ކުރުމެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله ގެ އިސްލާމީ މާނައާއި ދަލީލުތަކުން އެކަމަށް އެ ޔަޤީންކުރުން މުޅިހިތުގެ ޝައްކުން ބޭރުކަމެވެ. އެގޮތުން ހިތުގެ މާނައާއި ކާފިރުވުމާ އެކު، މިއީ ޝައްކުކުރުން ދުރުކުރާ ޔަޤީންކަން ހިތަށް ﷲ

عدي بن حاتم އަކީ އިސްލާމްވުމުގެ ވަގުތުގެ ކުރިން ނަޞްރާނީއެކެވެ. މިކަލޭގެފާނު އިސްލާމްވުމުގެ ފަހުން އެކަލޭގެ رسول الله صلى الله عليه وسلم ގެ ޙަޟްރަތަށް ވަޑައިގެންނެވިއިރު ކަރުގައި ރަންގެ ސަލީބެއް އެޅުވިގެންނެވެ. އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަހަރެމެން އެބައިމީހުން ޢިބާދަތްނުކުރަމުއެވެ. އެބައިމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރަނީ ނޫނެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވިއެވެ. ﷲ ޙަރާމްކުރެއްވި ކަމެއް އެބައިމީހުން ޙަލާލުކުރާއިރު ތިޔަބައިމީހުން ޙަލާލުކުރަނީ ކަމުގައި ނުހަދަން ހެއްޔެވެ؟ ﷲ ޙަލާލުކުރެއްވި ކަމެއް އެބައިމީހުން ޙަރާމްކުރާއިރު ތިޔަބައިމީހުން ޙަރާމްކުރަނީކަމުގައި ނުހަދަން ހެއްޔެވެ؟ عدي بن حاتم ވިދާޅުވިއެވެ. އާނއެވެ. އެބައިމީހުން ޙަރާމްކުރާއިރު ކަމެއް ޙަރާމްކަމުގެ ގޮތުގައި ޙަލާލުކުރާއިރު ކަމެއް ޙަލާލުކަމުގެ ގޮތުގައި ދެކެނީމުއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވިއެވެ. އެބައިމީހުން ޢިބާދަތްކުރުމަކީ އެބައިމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ. (رواه الترمذي)

އަދި ކަމުގައި ޔަޤީންކަން ޝައްކާއި تردد އެއް ނުކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا۟ وَجَـٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّـٰدِقُونَ ﴾ (الحجرات:15) "ހަމަކަށަވަރުން މުއުމިނުންނަކީ الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވެ ދެން އެކަމުގައި އެއްވެސް ވަސްވާސައެއް ޝައްކެއް ނުކުރާ އަދި الله ގެ މަގުގައި ތަނާއި މުދާން ހަރަދުކޮށް ޖިހާދުކުރާ މީހުންނެވެ. ކަނޑައެޅިގެން ތެދުވެރިންނަކީ އެއުރެނެވެ."

އަދި ސަޙީޙް ޙަދީޘްއެއްގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރައްވަނީ: «شهد ان لا إله إلا الله واني رسول الله لا يلقي الله غير شاك فيهما الاّ دخل الخنة »

(رواه مسلم) މާނައީ: "އަހަރެން لا إله إلا الله އަށް ހެކިވަމެވެ އަދި މިކަލިމަތަކާ ގުޅޭގޮތުން އެކަލާނގެ ރަސޫލާކަމަށްވެސް ހެކިވަމެވެ ޝައްކުނުކުރާގޮތުގައި ނޫނީ އެއަޅަކު الله އާއި ބައްދަލު ނުކުރާނެއެވެ އޭނާ ސުވަރުގެ ވަދެވޭނެއެވެ."

3. ޤަބޫލުކުރުން لا إله إلا الله ގެ މިންވަރަށް ޝަރުޠު:

އެއީ (القبول) ޤަބޫލުކުރުމެވެ. މިގޮތަށް لا إله إلا الله ގެ މާނަ ދެނެގަތުމަށްފަހު ހިތުގެ ޤަބޫލުކުރުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެބަހީ އަޅުކަމުގެ އެއްވެސް ކަމެއްކުރުމުގައި ރައްދު ނުކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ إِنَّهُمْ كَانُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ

أَإِنَّا لَتَارِكُوٓاْ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجۡنُونِۭ ﴿٣٦﴾ (الصافات:35-36) "لا إله إلا الله އާ އެދުރުން ކައިރީގައި ބުނެވިއްޖެއްޔާ ކަނޑައެޅިގެން އެދުރުން ބޭނުމަކީ ގަސްދުވެ. އަދި ބުނެއެވެ. 'ތިމަންމެންގެ ގޮތުގެ އިލާހުތައް ބަސްތަކާ ޖަހައި ދޫކޮށްލާން ހުއްޓުވި؟'"

4. ތަބާވުން لا إله إلا الله ގެ ހަތަރުވަނަ ޝަރުތު:

އެއީ الانقياد އެވެ. އެއީ ކިޔަމަންތެރިވުމާއި މުޠީޢުވުމާއި އޭގެ ޢަމަލުކުރުމެވެ. މިހެނީ ތަބާވުމާއި لا إله إلا الله ގެ މާނަ ދެނެގަތުމަށްފަހު ޤަބޫލުކުރުމާއި، ތަސްދީޤުކުރުމާއި، ޝަހާދަތްދިނުމާއި، ބަޔާންކޮށް ނުކުތުމާއި އޭގެ ކިޔަމަންތެރި މުޠީޢުވުމާއި އޭގެ ޢަމަލުކުރުމެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله ގެ މާނައިގެ ތަކާލީފުތައް އިސްތިޤާމަތުގައި ޖީއޮތުމާއި އާލާ ހިނގާ الهة އާ ارباب އާ انداد އާ ދުރުވެ ޤަބޫލުކުރަން ޚާއްޞަކޮށްދިނުމެވެ، މުޅިން އެއީން ބަޔާންކޮށްދިނުމެވެ އަޅުކަމުގެ ހުރިހާ ބާވަތެއް ހަމައެކަނި ކުރުން ޚާއްޞަކޮށްދެވޭނީ الله އަށް ޚާލިޞްކޮށްގެން خلاص ކުރުމެވެ. الله ވިދާޅުވެއެވެ: ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤۡمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيۡنَهُمۡ ثُمَّ لَا يَجِدُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمۡ حَرَجٗا مِّمَّا قَضَيۡتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسۡلِيمٗا ﴾ (النساء:65)

"އަހަރެންގެ ނަފްސު. ކަލޭގެފާނުގެ ރައްބު ގަސަމުކުރައްވަމެވެ. އެތިބާގެ މެދުގައި ދިމާވާ ޚިލާފުތަކުގައި ކަލޭގެފާނު ޙުކުމްކުރުމުގައި ކަލޭގެފާނު ޙަކަމަށް ހަދަންދެން، ޙުކުމްކުރެއްވި ކަމެއްގައި ތިމާގެ ހިތުގައި ދަތިކަމާ ނުލާ ތަސްލީމްކުރުމަށް ނުދެން އެއުރެން އީމާންނުވެއެވެ."

ނޯޓް: ތިންވަނަ ޝަރުޠާއި ހަތަރުވަނަ ޝަރުޠާއި ދެމެދުގެ ފަރަޤުކުރެވޭނީ قبول ކުރުން ހިމެނީ ބަހުގައެވެ. انقياد ހިމެނީ ޢަމަލުތަކުގައެވެ.

عَبْدُ الرَّحْمَـــن بِنْ حَسَنْ آلَ الشَيخْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، އިސްތިމްސާކަކީ ހަމައެކަނި دعوى ކޮށް لفظ ކުރުން ބުނުމެއް ނޫނެވެ. އަދި ޔީއްތޯއެވެ. އިސްތިމްސާކަކީ އިސްތިމްސާކުވެރިޔަ ވަރަކިން ތަޢުރީފާއި އެއްގޮތަށް الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ ޢަމަލުކުރުމެވެ. އެބަހީ ދުލި ގުނުބުނުއްކަމާއި މުޅި އިލާހިއްޔަތުގައި އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އަދި އެކަލާނގެ ޙިމާޔަތާއި އަޅުކަންކުރުމުގައި ޚާއްޞަ ތަޢުލީމަތަކަށް ލާޒިމުކުރުމެވެ. އެއީ الله ގެ ވަޙީގައިވާ ތަރަހައިންނެވެ. ﴿ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ ﴾ (البقرة:256)

"ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ! އެމީހާ އެއަށް ވަރާޅި އިރު، ކަނޑު، ވަކިވެގެން ނުދާނޭފަދަ ވަރުގަދަ އެއްއަރަދަނޑެއްގައެވެ." އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ﴾ (يوسف: 40) "ޙުކުމް ވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. އެކަލާނގެ އަމުރުކުރައްވަނީ އެކަލާނގެ ނޫންކަލާޔަކަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށެވެ. (ބައްޔު) ތެދު ދީނަކީ އެއީއެވެ. ނަމަވެސް ގިނަމީހުންނަކަށް އެކަން ނޭނގެއެވެ."

5. ތަޞްދީޤާއި لا إله إلا الله ގެ ފަސްވަނަ ޝަރުތު:

(الصدق) **އެއީ ތެދުވެރިވުމެވެ.** ޔަނީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ އެނގުމަށްފަހު ނުވަތަ ތަޞްދީޤު ދެނެގަތުމަށްފަހު އަދި ހަޤީޤީގޮތުން ޤަބޫލުކުރުމާއި ޔަޤީންކުރުމާއި ޝައްކުނުކުރުމާއި ތަސްލީމްކުރުމާއި އެކު ތެދުވެރިވުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. މިހެނީ ހަދީޘްތަކުގައި ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ އަރިހުން މިފަދައިން ސާބިތުވެފައިވެއެވެ. ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ. « مامن احد شهد ان لا إله إلا الله وان محمدا عبده ورسوه صدقا من قلبه، الاّ حرمه الله على النّار » (رواه البخارى ومسلم) "الله އެމީހަކު ނަރަކައިގެ މައްޗަށް ޙަރާމްކުރައްވާފައިވާ މީހަކު ހިތުން لا إله إلا الله އަދި އަދި މުޙައްމަދުގެފާނަކީ الله ގެ އަޅާ އަދި ރަސޫލާކަމަށް ހިތުން ތެދުކޮށް ހެކިދީފައެއްނުވެއެވެ." އަދިވެސް ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ. « من قال لا إله إلا الله صدقا من قلبه، دخل الجنة » (رواه احمد) މާނައީ: "ހިތުން ތެދުކޮށް ބުނެގެން لا إله إلا الله ކިޔައިފި މީހާ ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ." ޔަނީ ހިތުން ތެދުކޮށް ބުނެގެން އެބަސްފުޅުގެ މާނަ އިސްލާމަށް ފަދައިންނެވެ. އެހެނީ އެއިން އެގޮތް މުނާފިޤުން ގޮތުން ހަޤީޤަތުގައި އެކަމެވެ. ހުސްބަހުން ދުލުން ހިތުގައިވާ ނޫނެވެ. މުނާފިޤުން ކުރީގައި އިސްލާމް ހިނގައެވެ. ގެންނަނެވެ.

لا إله إلا الله ދުލުން ކިޔުމާއި އެކު އޭގެ ދަރުމަ މާނަކަމަށް އިންކާރުކުރާ ކަމުގައިވާނަމަ، އެހެނީ ޔަޤީންކުރާ ކަމުގައިވާނަމަ އެކަން މިންޖުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ الله މުނާފިޤުންނާއި ގުޅިގެން އަންގަވާފައިވާ ގޮތުގެ ބަޔާނުން ފެންނަނެވެ. މިހެނީ އެމުނާފިޤުން ބުނީ ﴿ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ۗ ﴾ (المنافقون:1) "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަކީ الله ގެ ރަސޫލާކަމަށް އަހަރެމެން ހެކިދެމެވެ." الله ވިދާޅުވެއެވެ: ﴿ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَكَٰذِبُونَ ﴾

(المنافقون:1) "الله އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ދޮޑަން ދެނެވޮޑިގެންނަވައެވެ. އަދި މުނާފިޤުންނަކީ ދޮގުވެރިންނަކަން الله ހެކިވެވޮޑިގެންނަވައެވެ." މިވާހަކަ އިސްވެގޮސްފައިވެއެވެ. އަދިވެސް الله ހަމައެގޮތަށް އެފަދަ މީހުން ދޮގުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْأَخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴾ (البقرة:8) "އަދި 'ތިމަންމެން الله އަށާއި އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންވީމު' ބުނާބަޔަކު މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައިވެއެވެ. އެބަޔަކު އީމާންވާ ބަޔަކު ކަމުގައި އެމީހުން ނުވެއެވެ."

6. ތަޖްރީދާއި لا إله إلا الله ގެ ހަވަނަ ޝަރުތު:

އެއީ (الاخلاص) އިޚްލާޞްތެރިކަމެވެ. އެބަހީ އިސްލާމީ لا إله إلا الله ގެ ބިދުޢަތާ އެދުންތަކުން އަނގަމުރާދު ހަޤީރުކުރުމާއި، ފަޚުރުކުރުމާއި، ޝަހުރަތްހޯދުމާއި، ރަޙުމަތްކުރުމާއި، ހަމަޖެހުމުގައި އެހެ ތިލަފިލުވުމާއި މިކަންކަމުގެ ތައްކަޒަރ އެއީ އިޚްލާޞްތެރިވުން ފާޅުވެގެންނެވެ.

ފަހެ الله އަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމަކީ ޢިބާދަތްކަން ހަމައެކަނި الله އަށް ކުރުމާއި އެއިން އެއްވެސް އަޅުކަމުގައި ޝަރީކަކު ނުކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ ﴾ (البينة:5) "އެއުރެންނަށް ދީން ޚާއްޞަކޮށްދީ، ޙަނީފުން އެކަލާނގެއަށް ހުރިހާކަމެއްގައި ބާރުގައި އަޅުކަން ކުރުމަށް ނޫނީ އެމީހުންނަށް އަމުރުކުރެވިގެންނެވެ."

އަދި ހަމައެގޮތަށް އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ނުވަތަ މީހެއްގެ ގުޅުމެއް އެދުމެއް އުފެއްދުމަކީ، އެކަލާނގެ ނުކުތުމާއި އަދި ޝާއިޢުކުރުމުގައިވެސް އިޚްލާސްތެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭނެކަމަށްވޭ. މިހެނީ ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވެއްވެއެވެ: « فَإِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ، يَبْتَغِي بِذَٰلِكَ وَجْهَ اللّٰهِ » (رواه البخارى ومسلم) މާނައީ: "لا إله إلا الله ކިޔާމީހާ އެމީހެއް الله ގެ وجه ހޯދުމަށް އެދިކުރާވާހަކައިވާނަމަ الله ނަރަކަ އަލިފާނުގެ މައްޗަށް ޙަރާމްކުރައްވައިފިއެވެ." އަދި އިސްލާމްގައި ފަރާއިޟް އެގޮތް ދީނުގައިވާ މުސްލިމުނަށް ޝަފާޢަތްކުރެއްވުމުގައި އެކަމުގެ ބޭއްވުމެވެ. އަދިވެސް ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވެއްވައިފައެވެ: « اسعد الناس بشفاعتي يوم القيامة من قال لا إله إلا الله خالص مخالص قلبه » (رواه البخارى) "ޤިޔާމަތްދުވަހު މިއަޅުގަނޑުގެ ޝަފާޢަތަށް އެންމެ ބާއްޖަވެރިވާނީ އެމީހާގެ ހިތުން ޚާލިޞްވެގެން مخالص ގޮތުން ބުނެ لا إله إلا الله ކިޔާ މީހާއެވެ." އެއީ އިސްލާމްގެ ޝަރުޠުތަކެވެ ފަރާއިޟްތަކެވެ.

·7 ތަޙުޤީގު لا إله إلا الله ގެ ހަތްވަނަ ޝަރުޠު:

އެއީ (المحبة) އެވެ. މާނައީ ލޯބިކުރުމެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله އާ ތަޙުޤީގު މާނަ، މަޢުނައި ބާރުވެރިކަން ގެނބާ މަޢުނާ އެނގި ދޭހަވާމާދާ އަޅުގަނޑު ފުދިގެންދާކަމާއި، ގަބޫލުކުރުމާއި، ޝަރުޢުކުރުމާއި ޢަމަލުކުރުމާއި، ޔަޤީންކަމާއި، ޞާދިޤުކަމާއި އަދި އިޚްލާސްތެރިކަމާއި އެކު އިންޤިޔާދުވުމަށް ޚާއްޞަކަމާއި އެކު الله އަށް ޔަޤީންކަމާއި އެކު އިމާނާ އަމަލުކުރުމެވެ. އަދި މިކަލިމައަށް ލޯބިކުރުމާއި ދުލުން ފާޅުކުރުމާއި އެކުގައެވެ. މިހެނީ الله

ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ ﴾ (البقرة:165) "އަދި الله ފިޔަވައި އެހެން ބަޔަކު ޝަރީކުންތަކެއް ނަގައި، الله ދެކެ ލޯބިވާ ފަދައިން އެޝަރީކުން ދެކެ ލޯބިވާ މީހުން ބަޔަކު މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ވެއެވެ. އެކަމަކު، އީމާންވި މީހުން އެންމެ ބޮޑަށް ލޯބިވަނީ الله ދެކެއެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިން އަޒާބުދެކޭ ހިނދުގައި ހުރިހާ ބާރެއްވަނީ الله އަށް ކަން އެމީހުންނަށް އެނގޭނަމައެވެ. އަދި ހަމަކަނޑައެޅިގެން الله ވަނީ އަޒާބުދެއްވުމުގައި ހަރުކަށިވެވޮޑިގެންނެވެ."

علامة الشيخ سلمان بن سحمان رحمه الله ވިދާޅުވަނީ لا إله إلا الله ގެ މާނަޔާ ބެހޭ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގެ ކުރީގައި ذكر ކުރެއްވި ތަންތަނުން ބަޔާންކުރެއްވުމާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ شيخ عبدالرحمن بن حسن آل الشيخ رحمه الله އާގެ ޝަރަޙުކުރެއްވުމުގައި ބޭނުންކުރުން ވިދާޅުވި ބަސްތަކުގެ ސުމުކަވެއެވެ. ވަކި އެޝަރުތުތަކަކީ އެއާއި އެކުގައި جمع ކުރެވުން ލާޒިމު މީސްތަކުންގެ އިސްލާމްކަން ބާތިލުވެގެން ނުވާ ޝަރުތުތަކެވެ. އެޝަރުތުތައް އެނގުމާއި، ޔަގީންކުރުމާއި، اعتقاد ކުރުމާއި އެކުގައި ލާޒިމު އިސްލާމްކަން ބާތިލުވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ ކަންތައް، ނުވަތަ لا إله إلا الله ގެ މާނަ ކަށަވަރުނުވާ ކަންތައްތަކެއް އެކުލެވޭ ޝަރުތުތަކެއް ގެނެސްދެއެވެ. އެއީ شيخ الاسلام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ذكر ކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ ދެއެވެ. މީހަކީ މުއުމިނެއްގެ އަސްލުކަމަށް ވާނީއެވެ. އެ އަސްލުގެ މައިގައި ދީނުގެ

فرع ތަކާ حكم ތައް ބިނާ ކުރެވިފައިވާ ގޮތެވެ. އަދި شيخ عبدالرحمـــن بن حسن آل الشيخ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ ގިނަފަހަރުން لا إله إلا الله ގެ ޙަރުފު ދުރުން ކިޔަށްކަމަކު އޭގެ މާނަ ނޭނގޭކަން ކަލިމައަށް އެނގެނުކުމާއި އޭގެމާނައަށް އިންކާރުކުރާ ކަމާއި މިކަން އެނގެނީއެވެ. އެހެންވެ ކަލޭ ހަކަތައް ނުވަތަ ހަމަކަމާއި މުދު ހިނދުނާވެދެވޭ. ސަލާމަތްވެދެވޭ. އަހަރެމެނަކީ ވިހާރާ ކަލިމަކަމާއި، މާނައިގެކަމުން މިހާ ދެކެވޭ ސަލާމަތްވެވޭނީ މިކަންތައްތަކަން ހިތްޕާއި ދުރުންނާއި ޢަމަލުންނާއި اعتقاد އެއްކު އެނގިދާނެއެވެ. އަދި ޝިރުކާއިދިނާ އަދި ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާ ކުރެވޭނެއެވެ.

އެހެންވީމާ لا إله إلا الله ގެ މާނަ އެގޮތުގައި ޤާބިލުކަން ނަފީކުރާ ގޮތެވެ. އިޖްތިމާޢީ ތެރިކަން ޤަބޫލުކުރާ ސިފަތަކު ނަފީކުރާ ގޮތެވެ. ތަޢުލީމުދޭ ކަންކަމުގައި ދިރުމަށް ކުރާ ކަންތައްތަކެވެ. އަދި ދެނެގަތުމުގައި ހިދާޔަތެވެ. އިޚުލާޞްތެރިކަމާއި ސަބަބުތަކުން ކަނޑައެޅިގެން ވާނެއެވެ. ބައެއް ފަރާތްތަކުން ކިޔަމަންވާ އެއް އެކު ޝަރުޢީ ދީނާއި މިކަމުގެ ސިފަތަކުގެ ވަރަށްބޮޑެވެ. ޒިކުރުކުރުމެވެ. ނުވަތަ ނުހަމަ ވަރަށްވެ. އަދި ޖާހިލުކަމުގެ ޢަމަލު ނިކަމެތިކަމަށް ވަރަށްވެ. ބޭއްވުމަށް ވަރަށްބޮޑު ވާނެއެވެ. އޭގެ ޖާހިލުކަމާއި ތަފުސީލުކޮށްދޭނެއެވެ. އެއީ ޢަމަލު ދުނިޔޭގެ ބޭރުގައި ވާހަކައެވެ.

އެހެންވީ ކިޔަމަންތެރިވާން ޤަބޫލު ދަސްކުރާ ވަރަށްވެ. އޭގެ މަޤްބޫލު އާ لوازم އާ حقوق ތަކާއިގައެވެ. މިހެންވެއްޖެނަމަ މިހާ އިޚްލާޞްކުރާއި އިސްލާމްކަން ބޭއްވޭނެއެވެ. އެހެނާ އޭގެ نصاب އަދި ވާޖިބުވާނެއެވެ. އެއީތީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ ދެނެގަތުމަށް همة ކުރާނެއެވެ. އަދި އެކަމަށް ވަގުތާއި މަސައްކަތް ހުރިހާކަމެއް ދޭނެއެވެ. އެއީތީ މިހާ ހުރިހާ އެއްގޮތް ދިނުމާއި މެދު

ފުރިހަމަ بصيرة އާ معلومات އާ هداية އަދި استقامة ގެ މަތީގައި ހަރުވެ ސާބިތުވެވޭނެއެވެ.
ތައުފީޤުދެއްވާނީ الله އެވެ.

ތައުޙީދު لا إله إلا الله ގެ ރުކުންތައް

ރުކުނަކީ އެނެތުމުން އެތިނެތުން ލާޒިމުކުރާ އެއްޗެކެވެ. އަދި އެހުރުމުން އެތިހުރުން ލާޒިމުކުރާ އެއްޗެއްނޫނެވެ. އަދި ރުކުން އަންނަނީ އޭގެ ތެރޭގައެވެ. އަދި ރުކުނާއި ޝަރުޠުގެ ފަރަގަކީ ރުކުން އަންނަނީ އޭގެ ތެރޭގައެވެ. އޭގެ ޞައްޙަކަން އޭގެމަތީގައި ހުއްޓެވެ. އެއާއި ނުލާ އެތި ޞައްޙަނުވާނެއެވެ. ޝަރުޠު އަންނަނީ އޭގެ ބޭރުގައެވެ. އޭގެ ޞައްޙަކަން އޭގެ މަތީގައި ހުއްޓެވެ. އެއާއި ނުލާ އެތި ޤަބޫލުނުކުރެވޭނެއެވެ.

އޭ މުސްލިމު އަޚާއެވެ! ކަލޭއަށް ރުކުން އެނގިއްޖެއްޔާ ދަންނާށެވެ. ކަލޭގެ މައްޗަށް ދެނެގަތުން ވާޖިބުވެއެވެ. ތައުޙީދަށް ވެސް ދެރުކުނެއް ވެއެވެ. އެއީ ނަފްޔުކުރުމާއި ރުކުނުތަކެއް ހިމެނެއެވެ. [illegible] ރުކުނު، [illegible] [illegible]. ތައުޙީދު [illegible] ނުވާނެއެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގެ އެއްވެސް [illegible] ނުކުރެވޭނެއެވެ. ވީމާ! ތައުޙީދުގެ ރުކުންތައް ދަންނާށެވެ. އެއީ ދެ ރުކުނެވެ.

<u>ފުރަތަމަ ރުކުނަކީ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުމެވެ. ދެވަނަ ރުކުނަކީ الله ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް އީމާންވުމެވެ.</u>

މީގެ ދަލީލަކީ الله ގެ ވަޙީ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ

فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ (البقرة:256) "ދީނުގައި މަޖުބޫރުކުރުމެއްނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ނުބައިމަގުން ރަނގަޅުމަގު ބަޔާންވެއްޖެއެވެ. ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާންވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ! އެމީހަކު އެއަޅާ ވަރާޖީ ދިރި، ކަނޑި، ވަކިވެގެން ނުދާނޭހެން ވަރުގަދަ އެއްޗެއްގައިހިފައިފިއެވެ." العُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ އެއީ كلمة لا إله إلا الله އެވެ. އަދި އެއީ ތައުޙީދުގެ ކަލިމައެވެ. އަދި صحيح مسلم ގައި ރަސޫލުالله صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘް ކުރެއްވިކަމަށް ރިވާވެގެންވެއެވެ. « مَنْ قَالَ لاَ إِله إِلاَّ الله وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُوْنِ الله حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ » (رواه مسلم) "لا إله إلا الله ކިޔައިފައި އަދި އޭނާ الله ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރެވޭ ހުރިހާ ތަކެއްޗަކަށް ކާފިރުވެއްޖެނަމަ، އޭނާގެ މުދަލާއި އޭނާގެ ލޭ ޙުރުމަތްތެރި ވެއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ހިސާބުވަނީ ގަދަ ޔަޤީނީ ވަރުތަ الله ގެ ހަވާލުގައެވެ."

1. ފުރަތަމަ ދަރުސް: ޖާހިލުން ކާފިރުވުން

ދަންނާށެވެ. މުސްލިމު އަޚާއެވެ! ކަލެއަށް الله ރަޙުމަތްކުރައްވާށި. ހަމަކަށަވަރުންވެސް މީހާ މުވައްޙިދަކު (ތައުޙީދުވެރި މީހަކު) ކަމުގައި ވާނީ އެހާ ޖާހިލުން ކާފިރުވުމެވެ. ޖާހިލުން ކާފިރުވުން އެނގުމީ ޖާހިލިއްޔަތުގެ ކަންތައްތަކެއް ހަމަގައި އެނގިގެންނެވެ.

ދަންނާނެވެ. ބަހުގެ ގޮތުން طاغوت ޝަރީޢަތުގައި طغيان ކިޔެވެ. މާނައީ ހައްދުފަހަނަ އަޅައި ދިޔުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައި: ﴿ إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلۡمَآءُ حَمَلۡنَٰكُمۡ فِي ٱلۡجَارِيَةِ ﴾ (الحاقة:11)

"ހަމަކަށަވަރުން ފެންގަނޑު ގިނަވެ ހައްދުފަހަނަ އަޅައިދިޔަ ހިނދު ތިމަންއިލާހު (ނަޙްނު ގައި) ކަލޭމެން އުފުއްލެވީމެވެ." (މިއީ ނޫޙުގެ ޒަމާނުގެ ވާހަކައެވެ) އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ.

﴿ ٱذۡهَبۡ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴾ (النازعات:17) "ތިބާ (އޭ މޫސާ عليه السلام) ފިރުޢައުނުގެ ގާތަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ވަނީ ހައްދުފަހަނަ އަޅާ ގޮސްފައެވެ."

ފަހެ ޝަރީޢަތުގައި ޠާޣޫތަކީ ބާޠިލް ބަދަލުން ނަފްސާނީގެ الله ގެ ޙައްޤުތަކުގެ ބޭރުން ޙައްޤުތަކުގައި ހިފައި ތިބޭގެ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ އަރުވާލާ ކަމެއް ކުރުމެވެ. އެގޮތުން އެއީ الله އާއި އަޅުތަކުން ފަރަޅިއެވެ. ފަހެ އަޅުތަކުގައި الله އަށް ހައްބަވަޅިގަންވާ ޙައްޤުތަކެވެ.

ފަހެ ޠާޣޫތުގެ މާނަ އިތުރަށް ބަޔާންކޮށް ދީފައިވާ ގޮތުން ބަޔާންކުރެވެ. އެއީ މިދަންނަވައި ދިންބައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެއް މަސައްކަތް އެކަމާ ނުފެށާ އަސްބާބު ނިސްބަތްވާ ކަންކަމެވެ. އެގައި މަސައްކަތް ބައިވެރިވުމެވެ. ފަހެ ތިރީގައި މިބަޔާން އެވީ ބައެވެ.

1. އެއީ މަސައްކަތް الله އަށް ހައްބަވަޅިގަންވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއްގައި ބައިވެރިވެ ނުވަތަ އެއިން ކަމެއް އަމިއްލަ ނަފްސަކަށް އަސްބާބުވެދެވެ. މިސާލަކަށް

ހެއްދެވުން، ރިޒުޤު ދެއްވުން، ޝަރުޢުކުރެއްވުން ކަހަލަ ކަންތަކެވެ. ފަހެ މިއިން ކަމެއްގައި ނުވަތަ މިބާވަތުގެ ކަމެއްގައި މަޚްލޫޤަކު ޝަރީކުކުރުމަކީ އެއީ ޝިރުކެކެވެ.

2. ހަމައެކަނި الله ގެ ސިފަފުޅުތަކާއި ނަންފުޅުތަކުގެ ތެރެއިން ސިފައެއްގައި މަޚްލޫޤަކު ޝަރީކުކުރުމަކީ އެއީ ޝިރުކެކެވެ. މިސާލަކަށް ޣައިބު އެނގޭކަން ދަޢުވާކުރުން ފަދައިންނެވެ.

3. އަޅުކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއްގައި މަޚްލޫޤަކު ޝަރީކުކުރުމަކީ މިސާލަކަށް ދުޢާކުރުން، ނަދުރުބެހުން، ދަބަޙުކުރުން، ތަވައްކުލުކުރުން، އަދި ދަބަސްވުމާ ކާލާ ޖަޒާއަށް ނިންމުން الله އާއި ރަސޫލާ ނޫން ފަރާތަކަށް ހަވާލުކުރުން ކަހަލަ، ފަހެ މިބާވަތުގެ ކަމެއްގައި އިތުރުކޮށްފިނަމަ އެއީ ޝިރުކެކެވެ. އަދި ބިދުޢަތްތަކާއި ޚުރާފާތްތައް އެއީ އިތުރުކުރާ ވިއްސަވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތަށް ބެހެއްޓެވުމަށް ޓަކައި ވީއެވެ. ފަހެ މިބުނެވުނު ތިން ބާވަތުގެ ކަންތައް މަޚްލޫޤަކަށް ނަލަހަބު ހަމަޖެހިއްޖެނަމަ އެއީ ޝިރުކެކެވެ. އަދި އެއީ الله އަށް ނިއްކަރެ، މިސާލުތަކެއް ހުރިހާއެވެ.

امام مالك رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޤުރުއާނާއި ޝަރީޢަތުގައިވާ الله ތަޢާލާ އަޅުކަންކުރުމުގެ ކަންތައް އެއްވަރުވެގެންނެވެ. ފަހެ ޝިރުކަކީ ބޮޑު ފާފައެވެ. އެއީ ފަރާތް ތަނބު ހިފެހެއްޓުމުގެ ވަރަށް ބޮޑު ފާފައެއްކަމަށް ބަލައިގަނެވެ. ހަމަ ޝިރުކަކީ الله ތަޢާލާ އަޅުކަން ވާ ހަމަ ޙައްޤު ވަކިކުރުމެވެ. ފަހެ ބޮޑު ޝިރުކަކީ ހަމަ ބޮޑުކަމުގައި ގެންގުޅުން،

ބާތިލު، ހިތަށް މިންވަރެއް ފަރާތަ ދެކޮޅަށް އަޅުކަންކުރާ معبود ތަކެއް ހިމެނުމެވެ. އަދި މިގޮތުން ފަރާތްތަކަށް ތަޢާލާކަން ހަމަޖެހުމަށް ބަލައިގަނެވެ. ކަލާނގެއަކީ الله ތަޢާލާ

ކުރެވޭ ދުރުސްތަކާއި، އަދި الله ގެ ދުރުސާއި ޒިޔާރަތް ދުރުސްކުރާ ގޮސްތުންނާއި، މީހުން ހިމެނެއެވެ.[1]
އަދި ޚަވާރިޖުން އާއި، ސޫފީތެރިންނާއި، ކާހިނުންވެސް ހިމެނޭ ޖާހިލުންގެ ތެރޭގައެވެ.

އަދި علم الغيب (ޣައިބުގެ ޢިލްމު) އަށް ދަޢުވާކުރާ މީހުންނާއި، އަދި އަޑުއަހާ ތިމާއަށް ކުރުމަށް ހުރޭ މީހުންނާއި، އަމިއްލައަށް ބަޔާން އަދި ބަޔާންކުރާމީހުންނާއި، ޝަރީޢަތާ މީހުންނަކީ ޖާހިލުންނެވެ. ފަހެ މިފަދަ ތަކެއްޗާއި ދޭނު އިސްލާމްގައި ވާޖިބުވެގެން ވެއެވެ. އެއީ މުޅިން ބަލިކަށި، ދަރުވެ، އެކުލެވިގެން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އަދި އެޖާހިލުންގެ އެދެވުނު ގޮތްތަކާ އެއްފަދަ ގޮތުގައި އެއްގޮތްވާ ކަމަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. ދަލީލުތަކާ ދެލީލުތަކާ އެއް ގޮތަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ.

الشيخ عبد الرحمن بن اَبَابَّطِينُ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޢުލަމާއުންގެ އިތުރުން ވަކާލަތު ދަޢުވާކުރާ ކަމަށް الله ތިޔާގައި އަޑުއަހާ ކުރެވޭ ހުރި އެއްކަލަ ޖާހިލުގެ މަސައްކަތް ހިމެނޭކަމަށް ވާނެއެވެ. އަދި ކަމުގެ މަގުތައްދިނުމަށް، އެފަދައިން ހުރި ދޭތެ - އަދި ބާޠިލު ކަމަށްވާއި، މަކަރުހޯދާއި ފަރިތަކަމެއްގެ ދަޢުވާދޭ މީހުންނާއި، އަދި އެކަމުގައި ނަފްސާނީ ބަޔަކަށް ކަމާއި ހިތްހަމަޖެހޭ ކަމާއި، ފަރަމާވާ ކަމުގެ ސަބަބުން ދަލީލު ކަމަށް އެއްގޮތް ނުވާތީ މީހުންގެ ވިސްނުމެވެ. ކާފިރުންނާއި، ސޫފީތެރިންނާއި، ބަލި ބަލާފަދަ މީހުންނާއި ދެބައިވަނަ އަޅުގަނޑު މީހުންނާއި އެކުލެވިގެން އުޅޭ ބަޔެކެވެ.

---

[1] ދިވެހި ރާއްޖޭގައި ތަރުޖަމާކުރެވުނު ފޮތް އަދިއްޔަތަށް ފަހުގައި ރާއްޖޭގެ ދުވަހު ކަމާބެހޭ ދުޢާކުރާ ގޮސްތުން، މިސާލަކަށް ހިމެނޭ މީހުން ދުޢާކުރެވޭ ތެރޭގައެވެ. އަދި އެމީހުން ބުނާ އަދިކަމަށް ވިހާ ޢިލްމީ ދުޢާކުރާ ސުވާލު ކުރެއްވުމަށް الله ގެ ދުޢާ ކުރަމުންނެވެ. އަދި މިހާ ދިމާކުރި ޢިލްމު ވާ ކަމަކަށް ބުނެވިދާނެއެވެ. އެކަމަށް الله ގެ ދީނުގައި ނިކަމެތި ކަމަކަށް ބޭރުވުނުކަމެވެ. ދުޢާކުރުން އެއީ އަޅުކަމެކެވެ.

ޠާޣޫތުތަކުގެ ރައީސުން

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޠާޣޫތުން ވަރަށް ގިނައެވެ. އޭގެ ރައީސުން ފަސްކަސެވެ. އެއީ:

1. **ﷲ ފިޔަވައި އެހެންބަޔަކަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ގޮވާ ދަޢުވަތުދޭ ޝައިޠާނާ:** ދަލީލަކީ ﷲ ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ أَلَمۡ أَعۡهَدۡ إِلَيۡكُمۡ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعۡبُدُواْ ٱلشَّيۡطَٰنَۖ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴾ (يس:60) "އޭ ބަނީ އާދަމެވެ! ކަލޭމެން ޝައިޠާނާއަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކަލޭމެންނާ ޢަހުދު ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އެއީ ބަޔާންވެގެންވާ ކަލޭމެންގެ ޢަދުއްވެކެވެ."

2. **ﷲ ގެ ޙުކުމްތައް تغير ކޮށް ބަދަލުކުރާ އަނިޔާވެރި ޙާކިމް:** ދަލީލަކީ ﷲ ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ أَلَمۡ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزۡعُمُونَ أَنَّهُمۡ ءَامَنُواْ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدۡ أُمِرُوٓاْ أَن يَكۡفُرُواْ بِهِۦ ﴾ (النساء:60) "ކަލޭގެފާނަށާއި ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ބާވައިލެއްވުނު ތަކެއްޗަށް އީމާންވެގެން ތިބިކަމަށް ދަޢުވާ ކުރާބަޔަކު ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައި ނުގަންނަވަމުހެއްޔެވެ؟ ބޭނުންވަނީ ޙުކުމްތަކާބެހޭގޮތުން އެމީހުން ޙުކުމްކުރުވުމަށް ޠާޣޫތު ކައިރިއަށް ދިޔުމެވެ. އެކަމަކު ޙަޤީޤަތުގައި އެބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރެވިގެންވަނީ ޠާޣޫތުންނަށް ކާފިރުވުމަށެވެ."

3. **الله ބާވައިލެއްވި ގޮތުންނޫން ގޮތަކަށް ޙުކުމްކުރާ މީހާ:** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَـٰفِرُونَ ﴾ (المائدة:44) "އަދި الله ބާވައިލެއްވި ގޮތަށް ޙުކުމް ނުކުރާ މީހުން، ފަހެ، އެބައިމީހުންނަކީ ކާފިރުންނެވެ." މިތާގައި ޝަރީޢަތް ޤަވާނީނުތަކުގައިވަނީ ދުސްތޫރެވެ. އެއީ الله ގެ ޙުކުމްތައް ބަދަލުކުރުން ތަޙްރީފު ކުރުމާއި ޝަރީޢަތް ޙުކުމްކުރުމެވެ.

4. **ޣައިބުގެ ޢިލްމަށް ދަޢުވާކުރާ މީހާ:** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ عَـٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ﴾ (الجن:26) "އެއީ ޣައިބު ދެނެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ. އެކަލާނގެ ޣައިބު އެއްވެސް މީހަކަށް ފާޅުކޮށް ނުދައްވައެވެ."

5. **الله ފިޔަވައި އިލާހުކަން އަޅުކަންކުރުމަށް ހިތުން އެކަލަކު ދަޢުވާކުރާ މީހާ:** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَمَن يَقُلۡ مِنۡهُمۡ إِنِّيٓ إِلَـٰهٞ مِّن دُونِهِۦ فَذَٰلِكَ نَجۡزِيهِ جَهَنَّمَۚ كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴾ (الأنبياء:29) "އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން (ތިމަންނަކީ އިލާހެއް) ބުނާމީހާ މިއަދުން الله ފިޔަވައި އިލާހަކީ ބޮޑުކަލާނގެއެއް ވާނަމަ އެބައިމީހުންނަށް ޖަޒާއަކީ ގެނބުން ޖަހަންނަމު ދެއްވާނެވެ. ވަގުތުސްކަލާނގެ އަނިޔާވެރިންނަށް ޖަޒާ ދެއްވަނީ ހަމައެފަދައިންނެވެ."

އަދިވެސް الله ގެ ބަސްފުޅުގައި ވެއެވެ. ﴿ وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ﴾ (الكهف:110) "އޭނާގެ ހެއްދެވި ބޭކަލުންގެ ޢިބާދަތުގައި އަޅުކަމުގައި ޝަރީކު (އެކަލާނގެ ބައިވެރި) ނުކުރާށެވެ."

ފަހެ މިބަސްފުޅާއި ގުޅިގެން (الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله) ވިދާޅުވަނީ الله ކަލާނގެ ރަސޫލުން ފޮނުއްވާފައެވެ. ފަހިދާ ދީ ގޮތަށް އާދަމުގެ މާނަ އަންގަވަނީ توحيد الربوبية އާއި توحيد الالوهية އާ މިދެގޮތުގެ ފަރަޤު ރަނގަޅަށް ފުރިހަމައަށް އެނގޭމީހަކަށެވެ. އަދި ހަމައެކަނި މިޒަމާނުގެ ބޭބޭއިގަނޑު މީހީ ކަކިންއްކަން އެނގޭ މީހަކަށެވެ. ނަމަވެސް ޖާހިލުންނަކަށް الله އާއި ޢަގީދާކުރަނީ توحيد الربوبية އާ ބެހޭގޮތުންނެވެ، އަދި އެއީ މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކަކީ ވާސިލްވުމާ ބެހިގެންވެ. ނަމަވެސް އެއީ ޖާހިލު ބަރާބަރުކަން އެއަށް ބަސްމުދާ ބަލައިގަތުމެވެ؟ ނަމަވެސް އެއީ الله ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އަށް ބަލާފައިވާ ފަރާތްކަމަށް ކޮބައިކަން ނޫނީ ޝަރުއިކުރާ މީހާ ނަމަވެސް އެއީ ރަސޫލާ الله صلى الله عليه وسلم ގެ ދީނާއި، ނަބަވީ ދީނާއި ދެމެދު ފަރަޤުކަން ނޫނީ މިހެނެވެ؟

ޖާހިލުން ކާފިރުވީ ކިހިނެއް؟

ދަންނާށެވެ! އަހާށެވެ. الله ކަލާނގެ ހިތް އަދިކަލާނގެ ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންނެވި. ކަލާ ޖާހިލުން ކާފިރުވީ ފަސްކަމެއް ތާނގެ މަކާނުގެ ނޫނެވެ.

1. **ޖާހިލުން ކުރީ އަޅުކަން ބާޠިލުވެގެން ދިޔުމަކަށް اعتقاد ކުރުން.** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ ﴾ (الحج:62) "ކަލަނގެ އެވޭން الله އީ ޙައްޤެވެ. الله

ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރާ ތަކެތި ބާތިލްވެގެންވާއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله އީ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވާ ބޮޑު އިލާހެވެ."

2. **ޠާޣޫތަށް އަޅުކަންކުރުން ދޫކޮށްލުމާއި އޭގެން އެއްކިބާވުން.** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަޔަކު ގޮވާލެއްވި) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" އަދިވެސް الله ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ فَٱجۡتَنِبُواْ ٱلرِّجۡسَ مِنَ ٱلۡأَوۡثَٰنِ وَٱجۡتَنِبُواْ قَوۡلَ ٱلزُّورِ ﴾ (الحج:30) "ބުދުތަކުގެ ކުޑުދާރުންނާއި ދޮގުބަހާއި ދޮގުބަސްތަކުން ދުރުވާށެވެ."

ދަންނާށެވެ! އަޚާއެވެ. ޠާޣޫތަށްކުރާ އަޅުކަމުގެ ބާވަތަކީ، އެއަށް نصر ދިނުމާއި، އެދުމާއި ޛަބަޙާ ކަތިލުމާއި، އެއަށް ނަދުރުބެހުން ހިފުމެވެ.

އަދި الحافظ ابن كثير رحمه الله ޤުރްއާނުގެ ތަފްސީރުގައި ބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 256 ވަނަ އާޔަތުގެ ތަފްސީރުގައި ވިދާޅުވަނީ ޠާޣޫތަކީ ޝައިޠާނާއި ބުދުތަކާއި ޖާހިލިއްޔަތުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ނުބައިކަ ނަފްސުތަކުން، މައްސަލަ ހިނދުކަން، އެއަށް نصر ދިނުން، މިއަކުމު ނުބައިކަ ޠާޣޫތެވެ. ޝައިޠާނާއެވެ. ދިޔައެވެ.

މުސްލިމު އަޚާއެވެ. ދުރުކުރުން ހިނގާނީ ތިންގޮތަކަށެވެ. ފުރަތަމައީ ހިތުގެ اعتقاد ން ދުރުކުރުމެވެ. ދެވަނައީ ބަހުން، ދުލުގެ ބަސްދުން ދުރުކުރުމެވެ. ތިންވަނައީ އަމަލުން ދުރުކުރުމެވެ.

ފަރާ ހިނާ ޖާހިލިއްޔާގެ އަޙްކާމުން ދުރުވެ އެއްފަރާތްކުރުމަކީ ބޮޑެތި މިބަސް ދީނާ ތަޢާރުޟުވާ ނަމަ
އެއީ ދީނާ ތަޢާރުޟުވާނެއެވެ. މިހެން މިސްކީނުންގެ ބޮޑުބަޔަކު اعتقاد ކުރަނީ ހުކުމްކުރުމަށް ބޭނުން ބައެއް
ދީނާ މިނިވަންވެއެވެ. އެއީ މުސްލިމުންގެ ބޮޑުވެ. އަދި ބައެއް ދީނުގެ اعتقادން ދީނާ މިނިން
ހުރެއެވެ. އެއީ ޖާހިލީ ބަދަލު އިސްލާމްގައި ހުކުމްކުރާ މިނިންގެ ބޮޑުވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ
ބޮޑުބައި اعتقاد ނު ދީނާ އަދަބުން ދީނަށް މިނިވަންވާ ވެއެވެ. އެއީ ޖާހިލިކަން ސަބަބުތަކުގައި،
ނަފްސުބޭނުން، ޝަކް ކަމަކުގެ ގޮތް ވަރުސަލަ ހުކުމެއް މިނިވަނެވެ. އަދި މިފަދަ ދީނުގެ އަސްލުތަކުގައި
އެމީހުންގެ اعتقاد ބަރުބަދު ކަމެއްގައި ސަލާމަތްވެގެންވާ ކަމެއްވެ.
ދަންނާށެވެ! ޖާހިލިއްޔާގެ އަޙްކާމުން ދުރުވެ އެއްފަރާތްވެ ވަޒަންވާ ދީނަށް ކަމަށް ބޭނުމެއް ބަލައި އަދަބުގައި
އަދި ހިތުގެ اعتقاد ވާ ދީނާ ބަލައިން ދުރުވެ އެއްފަރާތްވެވަޑައިގަތުމާ ދީނާއެވެ.

އަދި سليمان بن عبدالله آل الشيخ އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮތް العزيز الحميد ގެ 419 ވަނަ ސަފްޙާގައި الله ގެ ބަސްފުޅު، ﴿أَلَمۡ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزۡعُمُونَ أَنَّهُمۡ ءَامَنُواْ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدۡ أُمِرُوٓاْ أَن يَكۡفُرُواْ بِهِۦ وَيُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُضِلَّهُمۡ ضَلَٰلَۢا بَعِيدٗا﴾ (النساء:60) "އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވީ
އެކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުން ވަޙީކުރައްވާ އިލާހުގެ ދީނުގެ ތަޤުލީދު ބަޔަކު އެކަލޭގެފާނު
ދެކެވޭ ނަގައިދީނާ ގެންނަވާފައެވެ؟ ހުކުމް ކުރަން ބޭނުންވާނީ ތަޤުލީދު އެހެންނަމަވެސް ބޭނުންވާ ޖާހިލީން
ކާފިރުން ދީނަށެވެ. އެކަލު ހަރާމްވާ އެބައިމީހުން ދަރުމަދުވެރިން ޖާހިލީން.

ކާފަރުވުމެވެ." މިބަސްފުޅާއި ބޭނުންކުރެވޭ ވިދާޅުވަނީ؛ ޖާހިލުން މައްސަލަ ހުކުމްކުރުން (އެބަހީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާ ޚިލާފަށް ވާއިރު) ދުނިޔަވީ ގަވާއިދުތަކާ ތަފާތުކުރާތީ ކަންތައްތަކުގައި، އަދި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާ ޚިލާފަށް މައްސަލަ ހުކުމްކުރާ އެއް ގޮތަކީ ދީނާއި ސިޔާސަތު ވަކިކުރުން ކަމުގައި އަދި މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި ފެތުރިފައިވާ ނުބައި ވާހަކައެވެ.

ވީމާ ސަލަފުންނަކީ ކަލޭ ޕަރުމާ الله ، ޖާހިލުން ކާފަރުވުން އެންމެ ބޮޑުކަމާ ވިދާޅުވެ ޖާހިލީ ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ބަޔާނެއް ދީފައިވާ މީހުން ފާޅުކޮށްދެއްވައެވެ. އެބަހީ حَقُّ اللهِ (الله ގެ ޙައްޤު) ގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ ޖާހިލުން ހަމަ ނުކުރާ ކަމަށްވެ އެވެ. ދީގެ ޤަވާޢިދު އެނގިވަޑައިގެން ނުވާތީއެވެ. މިހިސާ އެކަމަކީ الله ގެ ޙައްޤު ފިލިއެވެ. މިސާ ޖާހިލިއްޔާ އިލްމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ހިނގާދާ ކަމެއް ފެނުން ހިނގާ ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއީ ވަގުތެއް އޭގެ ތަފާތު ނޫނެއް ވާހަކަތައް ނޫނެވެ. އަދި އެޖާހިލުން ޤުރުއާނާއި ސުންނަތް ހިލާފު މައްސަލަ ހުކުމްކުރާ ވާހަކަތައް ހިނގާ އެދުވަހު މައްސަލަ ހުކުމްކުރާތީއެވެ.

ވީމާ، شيخ الإسلام ابن تَيْمِيَّة رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، الله ގެ ޝަރީޢަތް ގެނައުމަށް ބަދަލުކުރާ ދީނާ ޚިލާފު، މައްސަލަ ހުކުމްކުރާ ދީނާއި ނުބައިވާ ކުފުރު ޖާހިލުކަމެވެ. علامة ابن قَيِّمْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، الله އާއި ރަސޫލާ ނޫން ގޮތަކަށް މައްސަލަ ހުކުމްކުރާ ދީނާ ކުފުރު ތާޣޫތެއް ޖާހިލެވެ.

3. **<u>ދުނިޔޭގެ ކަމާއި އާޚިރަތުގެ ކަމުގައި ކާފިރުން.</u>** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. އިބްރާހީމް عليه السلام އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމާއި މުޝްރިކުން ކުރިމަތިލީ ވާހަކަ ބަޔާންކުރެއްވި ގޮތް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ۝٧٥ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ

﴿ فَإِنَّهُمۡ عَدُوّٞ لِّيٓ إِلَّا رَبَّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴾ (الشعراء:75-77) "އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.
ކަލޭމެންނާ ކަލޭމެންގެ ކާބަފައިން އަޅުކަންކުރަމުން އައި ތަކެއްޗާ މެދު ކަލޭމެން ފިކުރުކުރަމު
ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އެތަކެއްޗަކީ ކަނޑައެޅިގެން އަހަރެންގެ އަދާވާތްތެރި ދުޝްމަނުންނެވެ. އެކަމަކު
ربّ العالمين ފިޔަވައެވެ."

4. <u>ޝިރުކުން ބަރީއަވުމުގައި ތަބާވެރިކަން ފާޅުކުރުން.</u> [illegible] الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ قَدۡ
كَانَتۡ لَكُمۡ أُسۡوَةٌ حَسَنَةٞ فِيٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذۡ قَالُواْ لِقَوۡمِهِمۡ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُاْ مِنكُمۡ
وَمِمَّا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرۡنَا بِكُمۡ وَبَدَا بَيۡنَنَا وَبَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةُ وَٱلۡبَغۡضَآءُ أَبَدًا
حَتَّىٰ تُؤۡمِنُواْ بِٱللَّهِ وَحۡدَهُۥٓ ﴾ (الممتحنة:4) "އިބްރާހީމުގެފާނާއި، އެކަލޭގެފާނާއެކު އީމާންވި މީސްތަކުންގެ
ކިބައިގައި، ކަލޭމެންނަށްޓަކައި ނުހަނު ރިވެތި ނަމޫނާއެއްވެއެވެ. އެއީ އެކަލޭގެފާނުމެން ޤައުމުގެ
މީހުންނާއި ވިދާޅުވި ހިނދުއެވެ. 'ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރެމެން މިވަނީ ކަލޭމެންގެ
ފަރާތުން ބަރީއަވެގެންނެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ކަލޭމެން ޢިބާދަތްކުރާ ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ
ފަރާތުންވެސް ބަރީއަވެގެންވަމެވެ. އަހަރެމެން މިވަނީ ކަލޭމެންނަށް އިންކާރުކޮށްގެންނެވެ. އަދި
އަބަދުގެ އަބަދަށް، ކަލޭމެންނާއި އަހަރެމެންނާއި ދެމެދުގައިވަނީ އަދާވާތްތެރިކަމާއި ނުރުހުންތެރިކަމެވެ.
ކަލޭމެން، الله އަށް އެކަނި އީމާންވެއްޖެއުމަކާ ދާންދެނެވެ."

އަދި نجد عالمންގެ دعوت الدرر السنية ގައި الله ގެ ބަސްފުޅު ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބޭކަލުން ގޮވާލެއްވީ) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" އާޔަތުގެ ތަފުސީރުގައި ވިދާޅުވަނީ، އިންސާނާ ޖިންނާގެ ބައެއްބަޔަކު އަޅުކަންކުރުމަށް، ބައެއްބަޔަކު ވަކިކޮށްދެއްވާ ރަސޫލުންފޮނުއްވިކަން އަދާކުރެއްވި، އަދި ބައެއްބަޔަކު ވިސްނުންވެރިކަން ދެއްވި، ފޮނުއްވުމާއި، އެކަލާނގެ މުޝްރިކުންނަށް ރުޅިވެރިވެއްޖެއި، އަދާވާތްތެރިވެއްޖެއި، ދެކޮޅުވެރިވެއްޖެއި ނުވަތަ އެކަށައެޅި ޠާޣޫތުގެ އަޅުކަމުން ދުރުވެހުރުމަށް މީހާއީ ނުވެއެވެ. އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުވެ އެއްބަޔަކާ ނުވާ މީހާއި އިސްލާމްކަމުގެ ވެރިއަކު ނުވަތަ ކާފިރުވެ. އެހެން އެއްކަލާނގެ ބަހެއް އަޅުވެރިއާ ދަރަޖަ ދުވަސްވަރުކަމު ދުވަހު ރަނގަޅު ހިދާ މިހެން ކަލާނގެ ވިދާޅުވާ ވާދަ ފެނެވެ. ދެން އެކަމާއި ކަލަސް މިކަމެއް ވިސްނުމަށް ޖެހިގެންދާ ވަކިކަމެއް ދުން ނުވަތައި ސަރުކާރުކަމާ ވާހަކަ މިސާލެއް. ނިޔާމާ ބަޔަކަށް ދެވިދާން ވީ ދުވަހު ދަރަނި ހިތްހުރި ކަތީ ހިތާމަ ވާހަކަ ހުއްޓުވިއެވެ. ދެ ކަންތައް ދެރިނުކުރާ ކަލާ ހާދަ ކަމެއް މިސާލެއް. މީގެ مفسر ވިދާޅުވަނީ އާޔަތުގެ ތަފްސީރުގައި ވިދާޅުވާ ތަރުޖަމާ އެކުލެވި ސާފުކޮށްދީފައިވާ ކަމުގައެވެ.

5. އެ ޖާހިލިއްޔަތު ކާފިރުވުމެވެ. އަދި އެޖާހިލިއްޔަތު އަޅުކަންކުރުން ސަރަޙައްދާ މިންވަރެވެ

ކާފިރުކަމުގެ. އަދި ހަމައެކަނި ކާފިރު މުޝްރިކުން އިސްލާމްކަމުގެ ބައި ކަންމަ މިކަމާއި، ކާފިރުކަމުން ދުއްވާލުމަށް ގޮވާ ކަންމަ މިކަމުގެ ކާފިރުކަމުގެވެ. (އެމީހަކު ކަންމަކުން ކާފިރުން ކާފިރުވެ އަންނަނީ ގެފުން ތަޤުލީދު ނުކުރެވޭ.)

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: الله ކަށަވަރުން ރަޙުމަތް ލައްވާށެވެ. ހަނދާންކުރާށެވެ. އާދަމުގެ ދަރިކޮޅުގެ މައްޗަށް الله އެންމެ ފުރަތަމަ ކަނޑައަޅުއްވައި ފަރުޟުކުރައްވާފައިވަނީ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުމާއި، الله އަށް އީމާންވުމެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުއްމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަކަލުން ގޮވާލުއްވި) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" ފަހެ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުން ސިފަކުރެވޭ ގޮތަކީ الله ނޫންފަރާތްތަކަށް ކުރާ އަޅުކަމެއް ބާޠިލުކަމަށް اعتقاد ކުރުމާއި އެކަން ދުރުހެލިވުމާއި ނުރުހުންވުމާއި އަދާވާތްތެރިވުމާއި އެކަމުން ދުރުވެ އެއަށް ކާފިރުވެގެންނެވެ. އަދި ހަމަ އެއާން އަޅުކަންކުރާ މީހުންނާއި ދުރުވެސް ހަމަ ދުޝްމަން ކާފިރުވެގެންނެވެ. އެއާއި އެކު الله ގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް އީމާންވެގެންނެވެ. އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ، ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުން ސިފަކުރެވޭނީ، الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ކުރާ އަޅުކަމެއް ބާޠިލުކަމުގައި ކަށަ اعتقاد ކޮށް އެއިން ދުރުވެ ދުރުކޮށް އެއަށް ނުރުހުންވުމާއި އެކު އަޅުކަމަށް ދުރުހެލިވުމާއި އަދި ޠާޣޫތުން އަޅުކަންކުރާ މީހުންނާއިވެސް ދުރުހެލިވުމާއި އަދާވާތްތެރިވުމެވެ. އަދިވެސް އިމާމު ވިދާޅުވަނީ: ދަންނާށެވެ! އިންސާނާ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެގެންނޫނީ މުއުމިނަކަށް ނުވާނެއެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ﴾ (البقرة:256) "ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާންވާ މީހާ ދަންނާށެވެ! އެމީހާ އެއްމެ ވަރުގަ

އިރު، ހެނދުނު، ވަކިވަކިން ނުދާނުވާ ވަރުގަދަ އުފެދޭގޮތުގައެވެ." އަދި އިސްލާމް ވިދާޅުވެސް،
ކަލިމަތުގެ ދީނުގެ އަސާސްކަމުގައި ކަލިމަތުން ހިފާފައެވެ. އެއީ ކަލިމަތުއް ތައްޔިބާއަށް ކިޔައެވެ. ލާ
ކަލިމަތުގެ ދީނުގެ ބިނާއަކީ شهادة ان لا اله الا الله އެވެ. މާނައަކީ: الله ނޫން އިލާހަކު
ނުވާކަމުގައި ހެކިދެނީމެވެ. ލާ މިބަހުގެ މާނަ އެއީ ހަގީގަތުގައި އެކަ ޢަބާދަތަށް ތަނެއްނުވާނެވެ. އަދި
އެއްޗެއް ވިޔަސްކަމަށްވެ. އަޅުކަން ވިޔަސްކާ އެކަ ... އަދި އެއީ ކަލިމަތުގެ
އަޅުކަމުގައި ތާކިދާކުރެވެ. އެއީ ދަރުމަތުން ކަލިމަތުގެ ޝަރުޠުތަކެވެ. އަދި ޝުރޫޠު ޝާޠިރުވުނުވެ.
ދަލީލުތަކާއި އަދިވެސް ކަލިމަތާއި އެކު އެކަމަށް ބުރަވެވިފައެވެ. އަދި އެކަމަށް ވިޔަސްކާ ދުރުހެލިވެ
ބުރަވެރިކަމާއި އެކު ކާމިލުވެ. އެދުނާ ޤަދީލާކަން އެއްލާވިލާ ދުރުވެރިވެ. އެއީ އަޅުކަމަކަށް
ވިދާޅުވެ ދަރަޖަކަމަށްވީ ގެއްވެ. މި! އަޅުކަމުގައި ހިފާފަވެ. އެއީ ކަލިމަތުން ހިއްދަތާ
ބުނާކަމުވ ޙައްޤަށް ތަޤްވާވެރިވުމުގައި، އެކަލާނގެއާއި ޝަރީކު ނުކުރުމަށްވެ. اللهم توفنا
مسلمين والحفنا بالصالحين. މާނައީ: ހެއްދަވާ ބުނާއަށް رب އެވެ! އަހަރެން އިސްލާމުގެ
ގޮތުގައި މަރުގެންނެވުމަށް ޞާލިޙުންގެ ތެރޭގައި ޖައްވާނުކުރައްވާށި! آمين

2. ދެވަނަ ބުނުން: الله ގެ އެއްކަލަވަންތަކަން އިމާންވުން

ދެން الله ގެ އެއްކަލަވަންތަކަމަށް އިމާންވުމަކީ الله ގެ ޙައްޤު ހުރިހާ ކަމެއް، އަދި އެހެނީ ހުރިހާ
ކަމެއް، އަދި އެކަލާނގެ ނަމާ ސިފަތަކާއިވެސް އެކަލާނގެ އެއްކަލަވަންތަކުރުމެވެ. ދެން މިކަން
އެކަލާނގެއަށް ޚާއްޞަ ކުރުމެވެ.

ދެން الله ގެ އެއްކަލަވަންތަ ކަމަކީ އިމާންވުން ބަރިގަސްވެސް ތިންބައިކަށްވެ.

1. ފުރަތަމައީ: އެކަލާނގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ކަންތައްތަކުން ބައެއް އީމާންވުމާ އެކަންކަމުގައި އެކަލާނގެ އެކަހެރިކުރުމެވެ. މިސާލަކަށް ހެއްދެވުން، ރިޒުޤުދެއްވުން، ޝިފާދެއްވުން ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. ފަހެ މިކަންކަމުގައި الله އެކަހެރިކުރުމަކީ ނުވަތަ ތައުޙީދުއް ރުބޫބިއްޔާ ކިޔަނީ ކުރައްވަނީ އެކަލާނގެ އެކަނިކަމުގައި ކަމާ އީމާންވުމެވެ. މިއާޔަތުން ކަމެއް އެނގެ ބަޔާން ކޮށްފައި ކަމާ އިޚްލާޞްތެރިކަމުގައި ތިބުމަށް ﷲ އެކަލާނގެ ކަލާނގެއަށް ތަޢާލާ ކިޔާފައިވާ ޤުރްއާނުގައި ވެސް ބަޔާން ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ތަޢާލާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ ٱللَّهُ

ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ

مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (الروم:40) "الله އީ ކަލޭމެން ހެއްދެވި، އަދި ކަލޭމެންނަށް ރިޒުޤުދެއްވި، އަދި ކަލޭމެން މަރުއްވާ ދިރުއްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ފަހެ ކަލޭމެންގެ ބައިވެރިޔަކު މިކަންކަމުގެ ވެސް އެއްޗެއްކުރޭތޯއެވެ؟ މަތިވެރި الله އެމީހުންކުރާ ކަންތަކުން، ޝިރުކުތަކުން ހުސްތާހިރުވެވޮޑިގެންވެއެވެ."

2. ދެވަނައީ: الله ގެ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައި އީމާންވުން އެކަމުގައި ވެސް އެކަލާނގެ އެކަހެރިކުރުމެވެ. އެބަހީ: އެކަލާނގެ ޙަޤީޤަތުގައި އެކަލާނގެ ފުރިހަމަ ކަމާއި މަތިވެރިކަމާއި ބައިވެރިނުވާ ސިފަފުޅުތަކާއި ނަންފުޅުތަކުގެ އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم ގެ ދުލުފުޅުން ސާބިތުވެގެންވާ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކަށް އިޢުތިޤާދުކުރުމާއި އެކަލާނގެ ޙަޤީޤަތް އެކަލާނގެއަށް ސާބިތުކުރުމެވެ. އެކަމުގައި އިމާންވުމެވެ. ސިފަކުރުމާ، ތަޢުޠީލުކުރުމާ އަދި ތަޙްރީފުކުރުމާ، އަދި مثال ކުރުމާ ނުލައެވެ. الله ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ގޮތުންނެވެ. ﴿ لَيْسَ

كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ﴾ (الشورى:11) "އެކަލާނގެއާއި އެއްފަދަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އައްސަވާ ވޮޑިގެން ބައްލަވާ ވޮޑިގެންވާއެވެ." ފަހެ އާޔަތުން ދޭހަ ކޮށްދެނީ، އެކަލާނގެ އައްސަވާވޮޑިގެން ބައްލަވާ ވޮޑިގެންވާ ހުރި އެކަލާނގެއާއި އެއްފަދަ އެއްޗެއް ނެތްކަމުގައެވެ. ފަހެ އައްސަވާވޮޑިގެންވާ ސިފަތާ، ބައްލަވާ ވޮޑިގެންވާ ސިފަ ސާބިތުކުރައްވައި، އޭގެ މިސާލު، ކަރަލަ ނަފީކުރައްވައިފައެވެ. މި އާޔަތުން. ފަހެ އެކަލާނގެ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައި އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިވެވޮޑިގެންވުމާއި މިގޮތުން ކަމުގައި ސާބިތުވުން އީމާންވުމެވެ. އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ٱلْغَيْبَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾ (النمل:65) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. އުޑުތަކާއި ބިންމަތީގައިވާ މީހުން ޣައިބު ނުދަންނާނެއެވެ. އެކަމަކު الله ޣައިބު ދަންނަވޮޑިގެންވެއެވެ."

3. ތިންވަނައީ: الله ގެ އިލާހުވަންތަކަމަށް ކަމާ އީމާންވުން އެކަލާނގެ އިލާހުވަންތަކަމުގައި އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިކުރުމެވެ. އެއީ އަޅުކަންކުރުން ޚާއްޞަކޮށްދެވޭނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމުގައި ކަމާ އީމާންވުމީ މުޅި އަޅުކަމުގައި الله އެކަނިވެރިކުރުމެވެ. އެބަހީ ދުޢާ ކުރުން، ރުކޫޢުކުރުން، ސަޖިދަކުރުން، ނަދުރުބެހުން، އަދި މިނޫންވެސް ހުރިހާ އަޅުކަމެއް ހަމައެކަނި الله އަށް ކުރުން ޚާއްޞަކުރެވޭނީ ކަމުގައި ޤަބޫލުކުރުން ތަސްދީޤުކުރުމާއި ޔަޤީންކުރުމާއި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި އެއީ الله އެކަނިވެރިކުރުމެވެ. މިއިން އަޅުކަމުގެ الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަމެއް ހުރި ނުކުރުމެވެ. الله

ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ﴾ (النساء:36) "ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ. އަދި ކަލޭމެން އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކު(ބައިވެރި) ނުކުރާށެވެ."

ގަދަ ކީރިތިވަންތަ الله ގެ مؤحّد އަޅަކަށްވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟

މަގޭ އަޚާއެވެ. ކަލޭއަށް الله ގެ ރުއްސެވުމާއި ލޯތްބަން ތައުފީޤު ދެއްވާށިއެވެ. ގަދަ ކީރިތިވަންތަ الله ގެ مؤحّد އަޅު ކަމުގައި، ބައްޔިތު ޤަބޫލުކުރާ މިކަންކަމުގައި ވާނީ މައިގަނޑު ދެކަމަކާއި އެކުލެވެއެވެ.

1. ފުރަތަމަ ކަމަކީ މަތިވެރި الله އަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ޙައްޤުތައް ދެނެގަތުމެވެ. އެ ޙައްޤުތައް އެނގުމެވެ. އޭގެތެރޭގައި الله އަށް އެ ޙައްޤުތައް ސާބިތުކުރުމެވެ. ފަހެ الله އަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ޙައްޤުތައް ދިނުމެވެ.

▪ ފުރަތަމަ: އެކަލާނގެ ރައްބުބިއްޔަތަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ކަންތައްތަކެވެ. ފަހެ މިއިން ބައެއްގެ الله ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އަންބުރައި ހަވާލުކުރުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. އެއީ މަޚްލޫޤުތަކަށް ރިޒްޤު ދެއްވުމާއި ދިރުއްވުމާއި އަދި މަރުއްވުމާއި ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ.
ދަންނަވާށެވެ. މިދުނިޔަވި ކަންތައްތަކާއި ބައެއް ނަމުގެ ބަޔަކުން އުފެއްދެވުމާއި ރިޒުޤުދެއްވުމާއި، މަރުގެންނެވުމާއި ދިރުއްވުމާއި، ފަރާ ދެއްވުމާއި، ގެއްލުން ދެއްވުމާއި، ކަންތައް

ތަދުބީރުކުރުމާއި، މުޅި ކައުނު ހިންގުމާއި، ޚިލާފުތައް ނިރުމާއި، ޝަރީޢަތްތަކުރުން ފަދަ އަދި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ފުރިހަމަކަން ހަމައެކަނި ﷲ އަށް ކަމުގައި ސާބިތުކުރުމެވެ.

■ ދެވަނައީ: ﷲ އަށް ޚާއްސަވެގެންވާ ނަންފުޅުތަކެވެ. އެއިން ނަމެއް ﷲ ނޫން ފަރާތަކަށް އަސްބަތަކުރުން ހުއްދައެއް ނުވާނެއެވެ. އެއީ މަޚްލޫގުތަކުގެތެރެއިން ވިޔަސް، ފަރިއްޝާތުންނާއި ނަބިއްޔުން ކަމަށް ވިދާޅުވެ، އެނޫން އިންސާނުންނަކަށް ވިދާޅުވުމެވެ. ފަދަ ﷲ އަށް ޚާއްސަވެގެންވާ ނަންފުޅުތަކުގެ މިސާލަކީ ﷲ ފަދަ، الاحد ފަދަ الصمد ފަދަ القدّوس ފަދަ الرحمـــن ފަދަ ނަންފުޅުތަކެވެ. ހިފުނުއެވެ. އަދި ދަންނާނެވެ. الكريم، الرحيم، الملك ފަދަ މުޅިން ﷲ އާ އެކަލާނގެ އަސްމާއުގެ ދުރުގައި ބައިވެރިވާ އިސްމުފުޅުތަކެވެ.

ދަންނަނީވެ. ސިފަފުޅުތަކުގެ މިސާލަކީ ﷲ އަށް ޚާއްސަވެގެންވާ ސިފަ- ކުދުރަތުގެ ފުރިހަމަކަން، ކުދުރަތްވަންތަކަމުގެ ފުރިހަމަކަން، كمال العلم، އިލްމުގެ ދަންނަވުމުގެ ފުރިހަމަކަން- ﷲ ހުރިހާ ކަމަކާ ހުރިހާ ތަކެއްޗެއް ދަންނަވަދެއްވާ ގޮތަށް އަދި މި ސިފަފުޅުގެ މިސާލަކީ علم الغيب، ޣައިބު ދަންނަވެރިވުމެވެ - އަދި ދުނިޔާގެ އެއްސަވާ ތަދުބީރު ކުރެއްވުން، އަދި މުޅިންސު ފުރިހަމަކަމުގެ އެހެނިހެން ސިފަފުޅުތައް އެކަލާނގެ ޚާއްސަ އަހުން ފަރާތަކަށް ނުވެއެވެ.

■ ތިންވަނައީ: ބައެއް ކަމުގެ ޚާއްސަ އަޅުކަމެވެ. ފަދަ މިކަމަށް ﷲ ހިމެނުއި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ބައްދަލުގައިނުވާ ހަމައެކަނި އަޅުކަމުގެ ދައުވަތު ވާޖިބުވެގެންވާ ހަމައެކަނި ﷲ ގެ ބައްދަލުކަމެވެ. މިއީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެ

ހައްޤެކެވެ. މިކަމުގައި އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަމަށް އިޝްރާކުކުރުންވެސް
އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. މިހެނީ އެކަލާނގެއީ އުފައްދަވައި މަރުއްވައި ދިރުއްވައި،
އަދި އެ އަޅުތަކުންނަށް ރިޒުޤު ދެއްވައި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ﷲ ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ ٱللَّهُ ٱلَّذِى
خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن
ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (الروم:40) "ﷲ އީ ކަލޭމެން ހެއްދެވި،
ދެން ކަލޭމެންނަށް ރިޒުޤުދެއްވައި ދެން ކަލޭމެން މަރުއްވައި ދެން ކަލޭމެން ދިރުއްވާން
ރަސްކަލާނގެއެވެ. ކަލޭމެންގެ ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައި މިކަން ނުވަތަ މިއިން އެއްކަމެއްވެސް
ކުރެވޭވަރުގެ މީހަކު އުޅޭތޯއެވެ؟ އެމީހުން ކުރާ ޝިރުކުތަކުން އެކަލާނގެ ހުސްތާހިރުވެ
ވޮޑިގެންވެއެވެ."

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ
ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ ﴾ (البقرة:21-22) " އޭ މީސްތަކުންނޭ! ކަލޭމެން، ކަލޭމެންގެ ربّ އަށް
އަޅުކަންކުރާށެވެ. އެކަލާނގެއީ ކަލޭމެންނާއި ކަލޭމެންގެ ކުރީގެ މީސްތަކުން ހެއްދެވި
ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެއީ ކަލޭމެން ތަޤުވާވެރިވުމަށްޓަކައެވެ. އެކަލާނގެއީ ކަލޭމެންނަށްޓަކައި ބިން
ތަންމަތިއެއްކަމުގައި ލައްވައި އުޑު ފުރާޅެއްކަމުގައި ހައްދަވައި އުޑުން (ވާރޭ) ފެން ވެއްސަވައި

އެއިން ކަލޭމެންނަށް ރިޒްޤު ދެއްވަނީ ބާވަތެއް ފުދުއްވައި ހަސްކަރާނަކަށްދެއެވެ. ފަހެ، ކަލޭމެން ދުޢާތަކުގެ ބަރަކާތުގައި الله އާއި އެއްބަސް ތަބާވާ ހަދާލާ ހަމަޖެހިގެންވެއެވެ."

އަދިވެސް ދެ ސަޙާބީގެ معاذ بن جبل رضي الله عنه ގެ ހަދީޘް ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ފަހަތުގައި ހިމާރެއްގެ މަތީގައި ސަވާރުވެގެން ތިއްބެވީމެވެ. އަހަރެންނަށް ހަދީޘްކުރައްވައިފިއެވެ. "އޭ މުޢާޛެވެ! އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށްވާ الله ގެ ޙައްޤަކީ، الله ގެ މައްޗަށްވާ އަޅުތަކުންގެ ޙައްޤު އެނގިވަޑައިގަންނަވާތޯ؟ އަހަރެން ދަންނަވީމެވެ. "އެކަން އެންމެ ރަގަޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވަޑައިގަންނަވާނީ الله އެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއެވެ." ހަދީޘްކުރައްވައިފިއެވެ. "އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށްވާ الله ގެ ޙައްޤަކީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމާއި، އެކަލާނގެއާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކުނުކުރުމެވެ. އަދި الله ގެ މައްޗަށްވާ އަޅުތަކުންގެ ޙައްޤަކީ އެކަލާނގެއާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކުނުކުރާ މީހަކަށް އަޒާބު ނުދެއްވުމެވެ." އަހަރެން ދަންނަވީމެވެ. "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަހަރެން މިކަމާ މީސްތަކުންނަށް އެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު ނުދެއްވާނަމާ ހެއްތޯ؟ (އުފާވެރި ދެއްވާނެތޯއެވެ؟)" ހަދީޘްކުރައްވައިފިއެވެ. "އުފާވެރިޚަބަރުނުދެ އެކަމުގެ އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރު ނުދެއްވާށެވެ. (ދެއްވައިފިނަމަ) އެބަސް އުފާވެރިން އެކަމުގެ މައްޗަށް ދަނޑިވަޅުގައި އެކަނި ހުރެފާނެތީއެވެ."

އަޅުކަމުގެ ބައެއް ބާވަތްތައް

ފަހެ الله ނޫން ފަރާތަކަށް ކުރުން ހަރާމްވެގެންވާ އަޅުކަންތަކަކީ، ދުޢާކުރުން، ރުކޫޢުކުރުން، ސަޖިދަކުރުން، އެންމެ މަތީ ލޯބި ކުރުން، އެންމެ މަތީ މާތްކުރުން، އެންމެ މަތިން ބިރުގަތުން، އެންމެ މަތީ އުއްމީދު ކުރުން، ނަދުރު ބެނުން، ޛަބަޙަކުރުން، ޠަވާފުކުރުން، ދެބަސްވާ މައްސަލައިގައި ޙުކުމްކުރުން، ވާގިއެދުން، އާދޭސްކުރުން، ވަކީލުކުރުން، ސަލާމަތާއި ހިމާޔަތް އެދުން، رجوع

ވެސް، ކިޔަމަންތެރިވުމާއި މަޢުރޫފުވުން، އަދި މިނޫންވެސް އެކަލާނގެ ނޫން ފަރާތަކަށް ކުރުން ހުއްދަވެގެންނުވާ އެންމެހައި އަޅުކަންތަކެވެ. ފަހެ މިއިން އަޅުކަމެއް الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަނބުރައި ހުށަހަޅައިފިނަމަ ކަނޑައެޅިގެން މުޝްރިކު ކާފަރެކެވެ. ނަމާދުކުރުން، ރޯދަ، ޒަކާތް އަދި އެނޫނާ މުސްލިމުކަ ކަމުގައި ތަފާތުން ހިކުރިހަސްކޮށްފައެވެ. މިސާލަކަށް، ޝަރުޢީ ހުކުމާ ފަރުމާކުރި الله ކަމުގައި اعتقاد ކޮށް އަދި ދެނެގަން لفظ ވެސް ބަސް، ނަމަވެސް އޭނާގެ ކުރުވުމެއް ނެތިގެން ކޮށްފައެވެ.

އެބަހީ: ޝަރުޢީ ޙުކުމެއް ހެދުމުގެ ޙައްޤު الله އާއި އެކަލާނގެ ޝަރުޢުކުރެއްވި ފަރާތަށް مطلق شرع ކުރުމުގެ ބާރު އަދިއެކަ ނަފުސަކަށް އަނބުރައި ހަވާލުކޮށްދީފައެވެ. (ފަހެ މިއީ الله ނޫން ފަރާތަކަށް ބާރުދޭގޮތުގެ الله ގެ ބާރުދީފައެވެ.) ފަހެ މިކަންތައް ވަޒަނުކުރަ އެނާއި މުޝްރިކުކަމެވެ. އެކަލާނގެ ربوبية ގައި شرك ކުރި މުޝްރިކުކަމެވެ. އަމަލުކުރުމުގެ އަމަލެވެ.

2. ފަހެ މުޙައްމަދުގެ ދީނުގެ ދަރުސްކަމުގައި އަޅުކަން ރަސޫލާކުރުމުގެ އަޅުކަން ކުރުމުގައި الله ކުރިކުރުމުގެ. މިއީ އަޅުކަމުގައި الله ގެ ރަސޫލާކުރުމެވެ. މިކަންކުރެވޭ ހިތުގެ އެނގުމާއި اعتقاد ނުނާއި، ދުލުގެ ބަސްމާއި އިޚްލާޞް، ގުނަވަނުގެ އަމަލު ތަންފީޒުކުރުމުގެ މިކަމެވެ. މިހެނީ الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމާއި، އަދި އަޅުކަމުގައި ރަސޫލާކުރުން ބެންގޭއްވޭ ދަރުކަމެގެ ފަރުދުގެއެވެ. ފަރަތަކު ރަސޫލާ ޖިބުރީލް ކާފަރުވެއެވެ. ދަރުމަ ރަސޫލާ الله ގެ އެރުކުރުމުގެ އިލާހުވެއެވެ.

- ފަހެ ފަރަތަކު ރަސޫލު - ޖިބުރީލް ކާފަރުވުން: މިޤުދުސް ބައިތުލް މަގްދިސް މިކާގެ ހިތުގެ އެނގުމާ اعتقاد، ދުލުގެ ބަސްމާއި އިޚްލާޞް، ގުނަވަނުގެ އަމަލުން ތަންފީޒުކުރުމާއި، މިހެން ތަޤުލީދުމާއި އެކު ފަރަތަކަށް ޖިބުރީލް ކާފަރުވެގެންނެވެ. މިހެން ވެއްޖެނަމަ އޭނާ ޖިބުރީލް

ކާފަރުވެފައިވާ މީހުނެވެ. އަދި ފުރިހަމަވާނީ ރުޅިވެރިކަމާއި އަދާވާތްތެރިކަމާއި ދުޝްމަނުވެރިކަމާއި އެކުގައިމެވެ. ތިރީގައިވާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަސްފުޅުން ގޮވާލެއްވި) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" ފަހެ ޠާޣޫތުން ދުރުވުމަކީ އެއްޗެއްގައި ވެސް ބަރުންނާއި ރަގަޅުންނާއި އިޚްތިޔާރުނުކުރުމެވެ. ރުޅިވެރިކަމާއި، އަދާވާތްތެރިކަމާއި، ދުޝްމަނުވެރިކަމާއި އެކުގައެވެ.

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: ތަނބުނާށެވެ! الله ކަލޭގެފާނަށް ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ. ފަހެ الله ގެ ދީން ސީދާ ހިތެއް އިބްރާހީމްގެ އަދި ޙަނީފާއި ރޫޙުގެ މަގެވެ. އަދި ދުލުގެ ބަސްމުގައި އިޤުރާރު ވާއި އެކުގައެވެ. އަދި ކާފަރުވާގެ ބަސްބަސް ދުރުކުރެއްވެނެވެ. އަދި ގަބޫލުކުރުމަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ރުކުނެއް ކަމުގައެވެ، ކާފަރުވާގެ އަމަލެއް ދުރުކުރެއްވެނެވެ. ފަހެ މުސްލިމެއް ކަމުގައި ގަބޫލު ބަސްބުނެވި ފުރިހަމަ (އެބަހީ: އިޤުރާރު ވާއި ބަސްމުގައި ކުރުން) އޮތީ ކާފަރު ނުވުމަށް ކުރެއްވުމެވެ.

- ފަހެ ތަޢުލީމުގެ ދެވަނަ ރުކުނަކީ الله ގެ އުޅުއްވާފައިވާ ތަރުތީބުން އިމާންވުމެވެ. މުރާދުވުމަށް ބަރާބަރު މީހާގެ ހިތުގެ އެއްގޮތުގައި اعتقاد، ދުލުގެ ބަސްމުގައި އިޤުރާރު، އަދި އަމަލުން ތަންފީޒުކުރުމެވެ. ފަހެ މިހާ ޤާނޫނީ ރަހުބަރު اعتقاد ނެތްނަމަ، ބަހާއި އަދި އަމަލުން އިމާންވުމެއް ޤާބިލު ނުވެވޭނެއެވެ. ފަހެ މި ތަފާސީލު، އެބަހީ: اعتقاد އާ ބަހާ އަމަލެވެ. ފަހެ މިއިން ކޮންމެއަކީ ގެއްލުނު ހިސާބަކުން، މިހާ الله އަށް އިމާންވ

ކަމުގައެއް ނުވާނެއެވެ. ވީމާ! މިހާ الله އަށް އީމާންވެވުމަކީ ދުވައްބަރިތަ ކަމުގައި ވާނީ ހެޔޮ ބުނެފައެއް ޖެހޭނީ ހަމައި އަދަބީ اعتقاد ނެތް ކާފިރުވެފައި، އަދި الله އަށް ހަމައި އަދަބީ اعتقاد ނެތް އީމާންވެ އަޅުގަނޑުމެންނަށެވެ. އެހެން މީހީ ބައްޔަތުގެ ދުރުކަން ކަމަށްވީމައެވެ.

الامام الآجرى رحمه الله އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮތް (الشريعة) މިފޮތުގައި بَابُ ގައުލުވާފައިވާނީ باب القول بان الايمان تصديق القلب واقرار اللّسان وعمل الجوارح މިއެވެ. މާނައީ: އީމާންކަމީ ހިތުން ތެދުކުރެއްވުމާއި، ދުލުން ބަސް އިޤުރާރުކުރުމާއި، ގުނަވަންތަކުން އަމަލުކުރުމެވެ ވާހަކަ ބައިގެންކަމާ ބާބެވެ. ދެން މިދާގޮތަށް މުއުމިނުކަން ވާނީ މިބަސް ތިން ހިސް خصيلة ޖަމާ ކުރެވިގެންނެވެ. އަދި މިހާ ޝަރީޢަތްތަކީ الله ގެ މުޙައްބަރާ ކަމުގައި ވާނީ ދެކަމެކާއި އެކުގައެވެ.

ފަރުޟުތަކަކީ ގެދި ޝަރީޢަތްތަކީ الله ގެ ބަޔާނުކުރައްވާ މުސްލިމުންނަށް ދެއްވާފައިވާ ހުކުމްތަކެވެ. ފަހު އެއީ ޙަޤް ބަޔާނުވެވެ. މިފަހަރަކަ އިސްލާމް ބައްޔަތުގެ ހިސާބަށް ބެލެވެ. ދެވަނައީ الله ގެ އެއްކަލާނގެކަން އިޤްރާރުކުރުމެވެ، އަދި ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި، ދުލުގެ ބަސްމަތީ އިޤުރާރުކުރުމާއި، އަދި އަމަލުތަކުން ޢަމަލީ ގޮތުން ސާބިތުކުރުމެވެ. މިފަހަރަކަވެސް الله އަށް އެކަލާނގެ صفه ބަޔާނުކުރުމާއި ސާބިތުކުރުމެވެ. އެބަހީ: މިހާ ޖައުހަރު ނަފުރަތުގެ ހިތާ لوازم އެއް ޖަމާކުރުމާއި އެކު، الله ގެ އެއްކަލާނގެކަން ކަމުގެވެސް ހިތާ لوازم ޖަމާކުރުމެވެ.

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮތް كَشْفُ الشُّبُهَاتُ ގައި ވިދާޅުވަނީ، ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރި ދުލުގެ ބަސްމަތީ އަމަލުގެ ތަސްދީޤާ މިއީން لوازم ހަމަ ކަންތައްތަކެވެ

ތައުލީމަން ޤާބިލްކަމުގައެވެ. ފެރަން ލިބިން އެކިން ކަލަދޭ ގަދަބަދު ވިހަސް މިހާ މަސްއޫލިޔަތު ނިޔާކަމުގައެވެ. މީހުން އިލްމުގެ ވިރާޘަތުގެ، ތައުލީމަން މީހުން ލިބުނު އެކި ޤާބިލްކަމުގެ ބާރުތަ ކަމެއް. އެއްބަސްވެވިފައެވެ. އެއީ (١) ރިވާވެ. އެބަހީ العلم އެނގުމެވެ. (2) ދުރުވެ. އެބަހީ ބުނުމެއް އިޖްމާޢުވެ. (3) ގަނޑުބުނިކަމެއް އެބަހީ. އެބަހީ އަޅުގަނޑުމެން ނިޔަތުން ތަސްދީޤުކުރަމުން. ވަކި މީހުންނަށް ކަމެއް ގަޔާވާ ފެށުމަށް މީހާ މަސްއޫލިޔަތު ނިޔާކަމެވެ. އަދި މީހާ ތައުލީމަން އިލްމުގެ ކުރުމުގަކުރަ ބަލަދު ނުކުރާ ކަމެއް ވަނީ ނުހަލާ ދަރުވެ. ކާރުބާރު. ލިބުނުއިރާ އިސްލާމް ފެށިއްނުވެ. އަދި ބުނެފައިނުވާ ބަލަހައްޓަން އޮތް އެބަ ފެނުނު ހިނގާ. އިބްރާހީމް ނުވަތަ އިހާއި ހުށަހެޅު މަސައްކަތް. (މަސައްކަތް މިހާ) ކާރުބާރު ތަކުރާރުވެ ނުބައިވެގެންވެ.

الشيخ عبدالله بن عبد الرحمـــن ابا بطين رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، لا إله إلا الله މިކަލިމައިގެ މާނަކަމާއި ގުޅިގެން شان އޮންނަ ވިސްނުމެއްގެ އަދި އެކަލިމައިގެ ކުރިޔަށްދާ قيد ތަކާއި އެކުލެވޭ ޝަރުޠުތައް ހަމަވެގެން، އެކަންތައް ފުރިހަމަކުރަން ނިޔަތް اعتقاد ވާ، ދުރުގެ ބުނުމާއި، ގަނޑުބުނިކަން އިޖްމާޢުވެ ޤާބިލްކަމުގެ ނުކަން އެގާރަވެސް އެނގިގެންވެ. އަދި މީހުން ބާރުތަކެއް ގަދަބަދު ފެށިގެން މީހާ މަސްއޫލިޔަތު ނިޔާކަން ފެސް އެނގިގެންވެ. އަދިވެސް ހަމަހަމަކުރުވެ. މީހަކު މަސްއޫލިޔަތު ވެގެން ގަނޑުބުނިކަން އިޖްމާޢުކުރެވިގެން ދިއުމާއި އެކު އާންމު ބަޔަކު ނުވަތަ ކަމެއް، ނުވަތަ اعتقاد އެއް އާންމު އިޖްމާ تعارض ވެ تناقض ވެއްޖެނަމަވެސް

ދަންނާނެވެ. އޭނާގެ އީމާންކަމުގެ ފައިދާ ގެއްލިހިދާނެއެވެ.[1] އެއީ الله ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ. އެއީ މަޖުބޫރު ދިޔަތިމުން ދެއްކި ފުރައަ ފަދައިންނެވެ. ވަޙީގައި އޮތުމުންނާއި މެދު އަންގަވަނީ: ﴿ لَا تَعْتَذِرُواْ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَـٰنِكُمْ ﴾ (التوبة:66) "ކަލޭމެން އުޒުރު ބަޔާންނުކުރޭ ދިމާޔަށް ބަލާނަ ނުދައްކާށެވެ. މިހާރު ކަލޭމެން އީމާންވުމުގެ ފަހުން ކާފިރުވެއްޖެކަން ގެއްލުނެވެ." ފަހެ އީމާންވުމުގެ ފަހު ވާ ކާފިރުކަމަކީ ކިޔަނި ކުރުބައިދުވުމެވެ.

އަދި އެނބުރި އެހެން ބަޔަކުގެ މައްސަލަޔާގައި، މިޔޫސް ހަމަ ކާފިރު ބަޔަކު ބުނެގެންނެވެ. އަންގަވައި ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَلَقَدْ قَالُواْ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُواْ بَعْدَ إِسْلَـٰمِهِمْ ﴾ (التوبة:74) "ކަނޑައެޅިގެން އެމީހުން ކާފިރުގެ ބަސް ބުނެފިއެވެ. އަދި އިސްލާމްވުމަށް ފަހު އެމީހުން ކާފިރުވިއެވެ."

(ނޯޓު: ކުރީ އާޔަތްގައި އަންގަވަނީ، ބުނީބަހަކުން ދެއްކިފާހަގަކުރަމުން އީމާންވެގެން އުޅުނުކަމާ ބެހެއް މީހުންގެ އީމާންކަން ނެތި ކާފިރުވާ ކުރުބައިދުވީ ކަމުގެ ހެއްކެވެ. ދެވަނަ އާޔަތްގައި ހަމަ އީމާންކަމާއި އެކު އުޅުނުކަމާ ބައްލަ ބޭނި ބަހަކުން އިސްލާމްކަން ބާޠިލުވީ ކަމުގެ ހެއްކެވެ. ވީމާ! ދުވަހުން މުބާރަކު ޖިސްމުވުން ރަނގަޅުކުރަނެވެ.)

[1] މީހަކު މުސްލިމުކަލަކު އިސްލާމްކަމުގެ ރުކުނެއް އިންކާރުކުރުން، ދީން އޭނާ ޝަރީޢަތުގެ ކަލިމަތާއި تعارض، (ކުޅުން) ވާ ބަސް، ނުވަތަ ކަމެއް ކޮށްފިނަމަ އޭނާ ދީނުން ބޭރުވެ އޭނާ ކާފިރެއް ކުރި ހުރިހާ އަމަލުތައް ބާޠިލުވާނެއެވެ.

އަދި العلامة سليمان بن سحمان رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމުގައި ތަޢައްލުޤުވެގެންވާ ކަންތައްތަކީ: ހިތުގެ އަޤީދާއި اعتقاد، ދުލުގެ ބުނުމާއި ހެކިވެ އިޤްރާރު، އަދި ގަނޑުވަޅުކަން ޢަމަލުކުރުމެވެ. ފަހެ މިއިން ކޮންމެ ގޮތެއް ފައިދާނުކުރާ މީހާ މުސްލިމުކަމަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި މީހާ މުސްލިމުކަމަށް ވެވޭނީ ގަނޑުވަޅުކަން ޢަމަލުކުރުމާއި އެކުގައިވެސް އެނގޭ ބަހަކުން ނުވަތަ اعتقاد އެއް އޮންނަ ޢަމަލާއި تناقض ނުވަ تعارض ވާގޮތް ދިމާވެއްޖެނަމަ، لا إله إلا الله ގެ ފައިދާ ގެއްލިހިގެއެވެ. ފަހެ ކަލިމާ ތައުޙީދަށް އިސްލާމީ ދަލީލެއް ފަދައިން ދުރުއޮސްރައި ސުންނަތުން އަދި އިސްލާމުގެ އިމާމުންގެ ފާހަގަކުން ހިތަށީ ނަގަނުވާހަ ދިނަގަނުވެގެނެވެ.

އަދި ޢިޔާޟު ފިޤުހުވެރިންވެސް فى باب حكم المرتد މިބާބުގައި ذكر ކުރައްވައެވެ. މިހާ ބަޔައްވިޔަސް ކާފިރުވަނީ ބުނާ ބަހަކުންނެވެ. ބަޔައްވިޔަސް ކުރާ ކަމަކުންނެވެ. އަދި އެކަ އޭނާ لا إله إلا الله وأن محمدًا رسول الله ގެ ހެކިދީ ނަމާދުކުރިޔަސް، ރޯދަހިފިޔަސް، ޙައްޖުވެރިޔަކުދިޔަސްކަމެވެ. އެއާއި އެކު އެނާ ބުނިބަސް ނުވަތަ ކުރި ކަމުގެ ސަބަބުން އެނާގެ ހިތާ ކަމެއް ބާޠިލު ވުމަށްދެންމެ ކަމުގައި ވެއެވެ. އަދި ހުރިހާ ޢިލްމުވެރިން ޢަހުދުގައި ޙައްޤާ ނޫން ގަބޫލުކުރާ މަދަނަކަ އެއްގޮތުން ބާޠިލު ކަމުގައި އެބުނުމާ އިޖުމާޢުވެއްޖެއެވެ. އަދި މިބަސް ކުރާގައި ޙައްޤާ ވެއްޖެނަމަ، މުސްލިމު ހިފެހެއްޓިގެން ވެއެވެ.

އެހެންވީމާ ތިރީގައި މި ނުބުރުޝުކުރުމަކީ އިސްލާމަށް ނުވަތަ لا إله إلا الله ގެއްލޭ ކަންތައްތަކެވެ.

ތައުޙީދާއި لا إله إلا الله ގެއްލޭ ނައްތާލާ ކަންތައްތައް

الناقض ގެއްލާ އެތި، ނައްތާލާ އެތި - ފަދަ މާނީ އެތި ނުވަތަ ކަންތައް ގެއްލާ ނައްތާލާ އެއްޗަކަށް ކިޔާ ނަމެކެވެ. ވީމާ މުސްލިމުކަމަށް ވާޖިބުވެގެންވާ، އޭނާގެ ތައުޙީދު ގެއްލާ ނައްތާލާ ކަންތައް ދެނެގަތުމެވެ. އެހެނީ ނަމާދު ބާޠިލުވާ ކަންތަކުން ނަމާދު ބާޠިލުވާގޮތަށް (ކައިން ބުއިން، ބާރަން ހިގަމުދަރަ) މިފަދަ ކަންތަކުން ނަމާދު ބާޠިލުވާ ގޮތަށް ތައުޙީދު ބާޠިލުކުރާ ކަންތަކުން ތައުޙީދު ބާޠިލުވާކަން ދެނެގަތުމުގެ މުހިއްމުކަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ. ފަދަ ތައުޙީދު ބާޠިލު ކަމެއް ކޮށްފިނަމަ އޭނާގެ ތައުޙީދު ގެއްލި الله އަށް ޝިރުކު ކުރާ ކާފިރަކު ކަމުގައި ވެގެންދެއެވެ. ފަދަ ތިރީގައި މިދިޔަނީ ތައުޙީދު ގެއްލާ ފަހިވި ބައެއް ކަންތައްތަކެވެ. ފަދަ މިގޮތުން މިއިން ކަމެއް ކޮށްފިނަމަ މީހާގެ ތައުޙީދު ގެއްލިގެންދެއެވެ.

ތައުޙީދު ބާޠިލުވާ ގެއްލޭ ބައެއް ކަންތައް:

1. الشرك بالله - އެއީ الله އަށް ޝިރުކު ކުރުމެވެ. ކީރިތި الله ގެ ބަސްފުޅުގައެވެ. ﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ (الزمر:65) "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށް އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ މީހުންނަށްވެސް ވަޙީކުރައްވާފައިވާނެއެވެ. ކަށަވަރުންވެސް ކަލޭގެފާނު (ނަބިއްޔާ) ޝިރުކު ކުރި ކަމުގައިވާނަމަ

(ކަލޭގެފާނަށްކަމަދު) ކަނޑައެޅިގެން ކަލޭގެފާނުގެ ޢަމަލުތައް ބާޠިލްވެ ގެއްލޭނެއެވެ. ކުރައްވާނެކަން
ގައިމުވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ވާނީ ހަމަ ގެއްލި ބަރުބާދުވީ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ." ވީމާ! ޝިރުކު
ކުރުމުން ޢަމަލުތައް ގެއްލިހިނގައެވެ.

2. މިހާ އާއި الله އާއި ދެމެދަށް ދެމެދުވެރިން ހަމަޖައްސައި އެދެމެދުވެރިންގެ ފަރާތުން ޝަފާޢަތް
އެދި ސުވާލުކުރުން އެވެރިންނަށް ޢިބާދަތްކުރުން ވެރިވެގެންވާނަމަ ތަފާތު ގެއްލެނީއެވެ. ދަލީލަކީ الله
ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِۚ ﴾ (يونس:18) "އެމީހުން الله ފިޔަވައި ފައިދާއެއް ގެއްލުމެއް ނުދޭ
ތަކެއްޗަކަށް އަޅުކަން ކުރެއްވެއެވެ. ބުނެއެވެ. ދެން މިއީ الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އަހަރުމެންގެ
ޝަފާޢަތްތެރިންނެވެ."

ދެން މިއީ ވަލީވެރިންގެ ޤަބުރުތަކަށް ގޮސް އަޅުކަންކުރާ އަދި ބާލިޣުންނަކީގައި ވެސް އަޅު
ދިނުމެވެ. މިބައިމީހުން ބައިވަރު އަޅުކަންތައް ކުރެއެވެ. ނަދުރު ބޭނުން، ދަރުބާރުކަރުން،
ޙާޖަތްކަރުން، ބޭނުންތައް އެދުން އަދި ތަޢާލާ ހިތާރުނި ފަރުވާ ކަނޑައެޅިގެން ވަޞީލަތަކީ الله
ގެ ހަޟްރަތުގައި އެމީހުންގެ ޝަފާޢަތްތެރިން ކަމެވެ. މިސާލުއިގެ ގޮތުން ދިރުވާސް އެއީމު ކަލަލަ
ތަން ކަރުގައި މިބާވަތުން ހިނގަމުން ދެއެވެ.

3. މުޝްރިކުން ކާފަރު ނުކުރާ މީހުން ނުވަތަ އެމީހުންގެ ކާފަރުކަމާއި ދެދު ޝަކުކު ކުރާ
މީހާ، ނުވަތަ އެމީހުންގެ މަޛްހަބު ގޮތް ބަލައިގަނެ ޞައްޙަ ކަމަށް ދެކޭ މީހާއީ ކާފަރެކެވެ. ދެން ޝަކުކު ކުރާ
މީހާއާ ބެހޭގޮތުން މިއީ އެންމެ ކާފަރުކަމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ޢަމަލުން ނުވަތަ ކުރިސްޓިޔާނުން

ފަދައެވެ. ޖާހިލު ޖަމާތުގެ މުޝްރިކުންނާއި، އެމީހުންނީ އަމިއްލަ ނަޖުސް މުޝްރިކު ކަމަށް އިޢުލާނުކުރާ، އަދި މިޒަމާނުގެ އިސްލާމުންކަމަށް ދަޢުވާކުރާ މުޝްރިކުންނާއި ދެމެދުގައި ފަރަގެއް ނުވެއެވެ. ނުވަތަ ހުރި ފަރަގަކީ މިބައިމީހުން މުޝްރިކުންކަމަށް އެއްބަސް ނުވުމާއި އެކު ދެބައިމީހުންވެސް الله އަށް ޝަރީކުންތަކެއްލާ ބަހައްޓުމެވެ الله ނޫން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަމުގައި ހަޤަދުރަނީއެވެ.

الامام الشوكاني رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޝިރުކަކީ ކޮންމެހެން ބައެއް ތަކެތީގެ ނަން ބައެއް ތަކެއްޗަކަށް ހިއްސާކުރުމެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް ޝިރުކަކީ الله އަށް ޝަރީކުންތަކެއްލާ ބަހައްޓުމެވެ، ކަމުގެ الله ނޫން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ. އެއީ ޖާހިލީ ޖަމާތުގެ ނަމަކަށް ވިޔަސް ނުވިޔަސް ނަމަކީ އިތުބާރެއް ނެތެވެ.

4. މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم ހިނގާއިގެން ވަޑައިގެންނެވި ދަތުރުގެ ކަމަކަށް ކުރެވިއްޖެ ބޮޑު ވިހަސް، ޓޮފާބަލަން ވިހަސް، ޖެހުނު ދެރަގައި ވިހަސް، ފަރާތްސްރަކަން ހަޤީ ހަރާ މަގޯމަތީ ކޮށްފިނަމަ ކާފިރުވިއެވެ. ﴿ قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَـٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَـٰنِكُمْ ﴾ (التوبة:65-66) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. ކަލޭމެން މިއަ މަލާމާތްކުރަނީ އުޅުނީ الله އާއި، އޭނާގެ އާޔަތްތަކާއި، އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް ހެއްދީތޯ؟ ކަލޭމެން އެއްވެސް އުޒުރު ބަހައްޓާ ނުދައްކާށެވެ. ކަލޭމެން އީމާންވުމަށް ފަހު ކާފިރުވެއްޖެއެވެ." ފަހެ އީމާންވުމަށްފަހު ކާފިރުވުމާ ކާފިރުކަމުން ހިފަނީ މުޙައްމަދު ކާފިރުވެ. އަސްލު ޝަރުޢީ ޙުކުމަށް ނުބައިވީ އެވެ. އިސްތިހުޒާއު ކުރުމަކީ ނުބައިކަން ބޮޑުވެއެވެ.

5. ސިޙުރު ހެދުން - މީގެ ތެރޭގައި صرف ވެއެވެ. އެހެނީ ދެމީހުންގެ ދެމެދު ވަކިކުރުމެވެ. ދެމަފިރިންގެ ދެމެދު ދޭތެރެ ދުރުކުރުންފަދަ، ދެން މިއަށް ދިވެހިން ކިޔާ އުޅޭނީ "ވަރިތޮޅި" އެވެ. މިވައްތަރުވެސް ހިމެނެނީ ސިޙުރުގެ ތެރޭގައެވެ. އަދި މީގެ ތެރޭގައި عطف ވެސް ވެއެވެ. توله ކިޔައެވެ. މިއީވާ ގޮތަކީ އަނބިމީހާގެ ލޯބި ފިރިމީހާ ދަރަށް ގެނެސް ކަމަށްއިން ދަރަގަނޑުވާނެއެވެ. ދެން މިއަށް ދިވެހިން ކިޔަނީ "އިސްމިރު" އެވެ. މިބާވަތްބާވަތް ޝިރުކަށް ވެދާނެއެވެ. އެއީ الله ފިޔަވައި ފަރީދާ ދަރުމައިގަނޑު ގެއްލުން ދަތުރުކުރުވިދާނަށް ކަމުގެ ހިކުތްފޫޅިއެވެ. ދެން މިކަން ކުރާ މީހާ ކާފަރުވެއެވެ. އެއީ الله ވަހީކުރައްވާފައިވާ ގޮތުންނެވެ. ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ﴾ (البقرة:102) "އެދެބޭކަލުން މިހާރު އުނގަންނަވައި ދެއްވަނީ މިއީ ފިތުނައެއް ކަމުގައި ދަންނަވާފައިމެއެވެ. ފަހެ ކަލޭ ކާފަރުނުވާށެވެ."

6. އިސްލާމުންނާއި ދިމާކަމަށް މުޝްރިކުންނަށް ވާގިދީ އެހީވެ ދެމުން ހިތްހަމަވެއެވެ. ތަޢާލާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّخِذُواْ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾ (المائدة:51) "އޭ އީމާންވީ މީސްމީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ނަޞާރާއިން ޔަހޫދީއިން (އެހީތެރިން، އެކުވެރިން، ސަޕޯޓަރުން، ނުވަތަ ރައްކާތެރިން) ގެ ގޮތުގައި ނުހިފާށެވެ. އެމީހުންނީ އެކަކު އަނެކަކުގެ އެހީތެރިންނެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކު އެމީހުންނާއި

ތަވައްރިކާނުވިޔަނަމަ (އެބަހީ ހަމައިލިހާއިންގެ ގޮތުގައި ނަގައިދިނަމަ)، ތަނަ އުތަރަ މީހާއި އުމުރުގެ ތަބާވުންވާ މީހުންނެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިވެގެންވާ މީހުންނަށް الله ހިދާޔަތް ނުދައްކަވާނެއެވެ."

7. ހުވައިކުރުން، އެބަހީ ބުދުތަކުގެ އިލްތިޖާކުރުމާއި އާއި (الله ގެ ޝަރުޢާއި ޚިލާފަށް) ހަދައިގެން އުޅޭ ޤާނޫނުތަކާ އެއްގޮތަށް ޙުކުމްތަކުގެ އިސްލާމްދީނުގައި ހުކުމްކުރުމެވެ. ދެން الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ކަލޭގެފާނަށް الله ރަޙުމަތް ލައްވާށިއެވެ. الله ގެ ދީން ހުރީ ހިތުގެ اعتقاد އާ، ޖަވާރިޙާއި ދުލުގެ ބަހާއި، އަދި ދުލުގެ ބަސްތަކާއި އިޖްމާޢު އަދި ދުނިޔޭގެ ކުރިއަށް ބަސް ބުނުން ދުނިޔެއިގެންނާއި، އަދި ގޮތުގެން ޢަމަލުތަކުގެ އިސްތިޤާމަތުގެ ޙުކުމްތައް އަދާކުރުން، އަދި ގޮތުގެން ޢަމަލުތަކުގެ ކުރުން ދުނިޔެއިގެންނެވެ. ދެން މިއީން ކަލޭ ގެޒެޖ ވެއްޖެނަމަ މީހާ ކާފިރެވެ މުރުތައްދުވާނެއެވެ.

އަދިވެސް އެކަށޭގޮތުގެ رساله كشف الشبهات ގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ އަރިހުގައި ރުޅި ކަރައިން ދިޔަ ބައެއް މުޝްރިކުން އުޅުން ކާފިރުވި ސަބަބުގެ ގޮތުގައި ކުފުރުގެ ބައިވެރިޔާ އުޅުން ބޭނި ބަހަނަކަން ސަބަބުވެފައިވެއެވެ. ވީމާ ބަސް ބަހުންނައި، ކުރި ކަންތަކަން މީހާ ކާފިރުވާނަކަމާއި މުދާ ޝަރުކަށްތަކުނިއެވެ. އަދި އެކަމަކީ މުދާލައި މަދުވާ ނުވެވެ ދަރުޖަށް އުނިވެދާން ކަމުގެ ބިރުން ކަމަނިވިދަސް ކާފިރުވާކަން އުނގެނިއެވެ. ސާފުވިއެވެ.

8. މިހާ الله އަށް ކުރާ ޖިހާދުގައި އުނދުން ފެހާތް ބައިވެރިކުރުމެވެ. الله ފަރަދިން ޖިހާދާ، ނަދު – مثال - ކަކަރަ ތަކާތި ހަމަޖެއްސަނިއެވެ. ހަދަނިއެވެ. މިއިވެސް ތައްޔާރު ގެއްލި ކަމެކެވެ. ދެން ދަރުނަދެވެ. الله އަށް ކުރާ ޖިހާދުގައި އުނދުން އައްސާއް ބައިވެރިކުރުމަކީ ޝިރުކެކެވެ.

އެހެންވެގެން ابن القَيِّمْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ﷲ ގެ ރަސޫލުންގެއި ޝަރީޢަތު އެންމެ ބޮޑު ޤަވާޢިދަކީ އަސާސީ ޝަރުޢަކީ ﷲ ގެ ލޯބިވުމަށް ޝަރީޢަތުތަކުން ކަމަށްވާތީއެވެ. ﷲ ވަޙީކުރައްވަނީ:

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ ﴾ (البقرة:165) "އަދި ﷲ ޙިކުމަތުގައި އެއްގޮތަކަށް ޝަރީޢަތްތަކާއި ނަގައި، ﷲ ދެކެ ލޯބިވާ ފަރާތައިން އަޅުކަމްކުރުން ދެކެ ލޯބިވާ އެއް ބަދަލު މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ވެއެވެ. އެކަމަކު، ދީނުގެ މާނަ އެންމެ ބޮޑަށް ލޯބިވަނީ ﷲ ދެކެއެވެ. އަދި އަޅުކަމެއްކުރުން އަދާކުރަށް ހިނގުމުގައި ހުރިގާ ބަރަކަތްވަނީ ﷲ އަށް ކަން އެމީހުންނަށް އެނގޭނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ވަނީ އަޅުކަމުގެ ގޮތުގައި ހުރިކަންތަކާމެދު ގެންނެވެ."

ފައިދާކުރާނެ ގޮތް ބަސްކޮޅެއް

الامام المجدد محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: ﷲ ކަލޭއަށް ރަޙުމަތް ލައްވާށިއެވެ. لا إله إلا الله ދަންނާށެވެ. މިއީ ކަލިމަތި ކަލިމަތުއްތަޤުވާއެވެ. އަދި އަގުބޮޑުވެގެންވާ ޝަހާދަތެވެ. އުކުޅުމަކީ ހިތާއި، އަދި މާނައިގައި ބަހައްޓަން ވީމާ ކާފިރުވާން ސަބަބު ވެއްޖެއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ. « مَنْ قَال لاَ إِله إِلاَّ الله وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُوْنِ الله حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ » (رواه مسلم) މާނައީ: " لا إله إلا الله ކިޔައި، އަދި الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ ހުރިހާ ތަކެއްޗަކަށް ކާފިރުވެއްޖެ މީހާގެ މުދަލާއި ލޭ حرام ވެއްޖެއެވެ. (އެބަހީ: އޭނާގެ މުދަލާއި ލޭ ރައްކާތެރިވެއްޖެއެވެ.) އަދި އޭނާގެ ޙިސާބުވަނީ الله ގެ ޙަޟްރަތުގައެވެ." އަދިވެސް ޙަދީޘް ބަޔާންކުރާ فصيح ކުރައްވަނީ، لا إله إلا الله އަކީ لفظ އަކާ އަދި މާނައެއް ވާކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް މިކަމުގައި މީސްތަކުން ބައިބައިވަނީ ތިންބަޔަކަށެވެ.

އެއްބަޔަކީ އެކަލިމަ ދަނެގެން ކިޔައި تحقيق ކުރި މީހުންނެވެ. އެބައިމީހުން އޭގެ މާނަ ދަނެ، އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމާއި އެކު އެކަމާ ޚިލާފުވި ކަންތައްތަކުން ދުރުވީއެވެ.

ދެވަނަ ބަޔަކީ ހަމައެކަނި އެކަލިމަ ދަނެގެން ކިޔައި ބޭރުފުށުން ޢިނާދުވެރިކަން އޭގެ ފުރަގަސް ކުފުރާއި ޝިރުކާ އެކުއެކީ މީހުންނެވެ.

ތިންވަނަ ބަޔަކީ ހަމައެކަނި ދުނިޔެ ޙަޔާތުގައި އަދި މާތަރަށް ޢަމަލު ނުކުރުމާއި އެކު އެކަލިމަ ގެއްލާ ސަޢްޔާ، ކަންތައް ކުރާ މީހުންނެވެ. ތަނާ މިބަޔާއިމެދުންނީ: ﴿ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴾ (الكهف:104) "އެމީހުންނީ އެމީހުންގެ މަސައްކަތް ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ބާޠިލު ގެއްލިގެއްލާ މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުން ހިތާ ކަންތައްތަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް ކަމުގައި އެމީހުން ހީކުރެއެވެ."

ދެން ތިޔަ މިބައި ފުރަތަމަ ބައި އެއީ މިސްކީނާ މީހުންނެވެ. އެމީހުންނީ ޙަޤީޤީ މުއުމިނުންނެވެ. ދެވަނަ ބައި އެއީ މުނާފިޤުންނެވެ. ތިންވަނަ ބައި އެއީ މުޝްރިކުންނެވެ.

ތިޔަ لا إله إلا الله އެއީ ކަލިމާއެކެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުން އެކަލިމާއަކަށް ސާބިތުވެގެން ޤަބޫލުކުރުން ދާގެ ހަމަ ހިތު އެކިއެކިވެ. ދުސްމަނުންނަށްވެ ކަލިމާއަށް ޢަމަލު ކުރާ ހަމަ ކަލިމާ ޤަބޫލުކުރެވެ. އެމީހުންނަށް އެކީ ހަމައެކަނި لا إله إلا الله ގެ ސާބިތު ހިތާމަ ފާހަގަވެއެވެ.

ބަރާބަރުގައިވެސް މިފަދައިންނެވެ. « ان الله لا ينظرإلى صوركم وابدانكم ولكن ينظرإلى قلوبكم وأعمالكم » މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން الله ތަޢާލާ ސޫރަތަކާ، ހަށިގަނޑު ތަކަށް ނުބައްލަވައެވެ. ކަލިމަތަކަށްވެސް الله ބައްލަވަނީ ހިތްތަކާއި ޢަމަލުތަކަށެވެ."

ދެން ތިޔަ، ދުނިޔެއަށްވެސް ވަރު لا إله إلا الله ގެ މާނަ ފާހަގަކުރުމުން މުއުމިނުންނަށް އުޅޭ لا إله إلا الله ގެ ސާބިތުވެއެވެ. ދެން މުއުމިނުން ދުނިޔެ އެކި އަހުލުބަޔަށް ތަބާވެއްޖެއެވެ. ތިޔަ މިގެ މިސާލަކީ: މުއުމިނުން ކަލިމާގެ ހަމަހަމަވީއެވެ. ކަލިމާގެ ހިތްތެރިކަން ފެނިގެން ދާނެވެ. އަދިވެސްގެ

ނަންކިޔުން ކަހަލައެވެ. ނުހައްޤު އަނދިރައެވެ. ފެންނަހިނދުގެ ނަން، ޙައްޤު ނުވެއެވެ. ޙައްޤީގެ ނަން، ބަނގު ބޭއް ނުވެއެވެ. ކަނޑޭގެ ނަން، ނުހައްޤު ކަނޑެއެވެ. ހަމައެކަމަކު ހިއްލާގެ ނަން، މިދުނިޔެ ހިލާރަބުއް ނުކުރެއެވެ. ހަމައެކަނި ހިއްލާގެ ނަމެވެ. ހިއްލާއެކަނި ނުވަތަ ދުގެއެވެ. މިހާރު ބަސްބުނުން އެއީ ބޮޑު ގަނޑެވެ. ފައިދާ ބައި ވަރު ބޮޑުގަނޑުގެ އެބޭތޭގަނޑެވެ. މިސާލުކަމަކަށް، ބަސް އެއީ އިބައެވެ. މާނައީ މުބެވެ. ފަހު، އެބޭތޭގެ ފައިދާ ބައި ނުވާނަމަ ބޮޑުގަނޑުގެ ބުނުމެއް ނުވާނަތީ، އިބާގެ ބުނުމެއް އެބޭތޭގެ ޖަވާބު މުބަ ނުވާނަމަ ނުބެވެ. لا إله إلا الله އާގެ މާނައީ އެކު އެއީ ހަނދާނެއް ނަމަ ބުނީވެ. ބުނި ނުވާނަމަ ހަނދާނެއްގެ ބުނުމުއް ނުބެވެ. ބުރުނދިއް ބުނުމެވެ. މާނައިގެ އެބޭތޭރުމެވެ. ހަމައެކަމަކު މިކަލާމުގެ މާނައީ ނުވާ ފައިދާއެއް ނުބެވެ. ފަހު މާބޮ މިއާ ނުވާނީ ކަލާމުގެ މާނައީ ސުރުހާ ދުއްގެ އެކަމަށެވެ. ބުރުނދު ޖެނަބީރި ކަނޑު ބައިން ބުނީއެއްނުވެ. އަދި އެބުރުނދު ކަމުގައިވާ މާނައިސް ބުނުން ކަނޑުފައެވެ. ފަހު އިމާނުނަށް އަޑުގަދަކަސް ފައިސާ ބޭއް ބުރުނދުގެ ހަމަތަކުންނެވެ. އެއީ ﴿شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾ (آل عمران:18) "الله އާ އަދި މަލާއިކަތުންނާއި އަދި އިންސާފުވެރި عالمން ވެސް لا إله إلا الله އަށް ހެކިވެ ވޮޑިގެންނެވިއެވެ. އަދި އިއްޒަތްތެރިވެ ވޮޑިގެންވާ ޙިކުމަތްތެރިވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

ދެން ފަހު މިކަލިމާގެ މާނަ ދެނެގަނެ ސާބިތު ނުވި މީހުން، އެމީހުން ޖާހިލުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބައެކެވެ. އެބޭފުޅުންގެ ބާރުމިނުގައި ފާޅުކުރެވިއްޖެއެވެ. އަދި އެމީހުން اعتقاد ކުރި އެމީހުންނަށް ފައިދާއެއް ގެއްލުމެއް ނުވާ ތަކެތިއްޔެވެ. ފަހު އެމީހުން ހިތްވަރު ކަލާމު އަނބުރާލައިފިއެވެ. ބަޔަކީ

ބާޠިލް ވަކިކުރުމުގެ فرقان އެމީހުންގެ ހިތްތަކުން الله ނައްޓަވައިފިއެވެ. އަދި ދުނިޔަވީ ކަންތަކުގައި އެމީހުންވަނީ ކުފުރުގެ އަނދިރީގައެވެ. ﴿ذَهَبَ ٱللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَـٰتٍ لَّا يُبْصِرُونَ﴾ (البقرة:17) "الله އެމީހުންގެ ނޫރު ގެންދަވައި އެމީހުން އަނދިރީގެ ތެރޭގައި ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ."

ފަހެ މީހަކު لا إله إلا الله ކިޔައި އޭނާ އަޅުކަންކުރަނީ ދީނާރާއި ދިރުހަމަށާއި، އަދި ދުނިޔެއަށެވެ. ފަހެ ދުނިޔަވީ ދުވަސްވަރުގައި އޭނާގެ ޢަވަޟު އޮންނާނީ ކޮންތަނަކުން ހުއްޓެވެ؟ الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَـٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَـٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ (الجاثية:23) "އަމިއްލަ އެދުމަކީ އޭނާގެ އިލާހުކަމުގައި ހަދައިގެން އުޅޭ މީހާއާއި ގުޅޭ ގޮތުން ކަލޭގެފާނު ވިސްނާ ވަޑައިގެންނެވީމުހެއްޔެވެ؟ الله އޭނާގެ އިލްމާއި އެކު މަގުފުރެދުމުގެ ތެރެއަށް ވައްޓާލައްވާނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ އިވުމާއި، ހިތުގައި ސިއްކަޖައްސަވައި، އަދި އޭނާގެ ބަލުމުގެ މަތީގައި ފަރުދާއެޅުއްވާނެއެވެ. ފަހެ الله އަށް ފަހު އޭނާއަށް ތެދުމަގު ދައްކާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަ ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟"

ޙަދީޘްގައި އައިސްފައިވަނީ: « تعس عبد الدينار وعبد الدرهم وعبد الخميصة ان أعطى رضي وان لم يعط سخط » (رواه البخارى) މާނަ: "ދީނާރާއި ދިރުހަމާއި އަދި ޚަމީޞާއި ޢަބުދުވެރިން އަދި ހަލާކުވާނެ އޭނާއަށް ދެވިއްޖެނަމަ ރުހެއެވެ. އޭނާއަށް ނުދެވިއްޖެނަމަ ރުޅިއާދެއެވެ."

އަދި ކަލޭ لا إله إلا الله ކިޔައިދިނުމާ އަދި އޭގެ މަސްލަހަތަކީ ކަލޭގެފާނުމެން "ދީ" ކަމުގައިވާނަމަ އޭގައި އެއްވެސް ދޮގެއް ނުވާނެއެވެ. ކަލޭމެން ކަނޑައެޅިގެން ހެދި މުސްލިމުންނެވެ. އެބަހީ (އޭގެ މާނައީ ޙަޤީޤީ ނިކަމެ) އަދި އޭގެ ޖޯޑެއް ކަލޭގެފާނުމެން "ހިތް" ކަމުގައި ވާނަމަ، (އެބަހީ އޭގެ މާނައީ ޙަޤީޤީ ހަށި) ފަހެ ކަލޭމެނީ މުއުމިނުންނެވެ. ފަހެ ހިތާއި ހަށިގައި ދުރުން އެކަނި ކިޔައިދޭގެން މުއުމިނުންކަމަށް ވުމާއި ދެދު ވިސްނާނެއެވެ. ހިތާމަވެރިވެއެވެ. އެބަހީ ނުވާނެއެވެ. މިހެނީ ޚިޔާލުތަކުގެ އުނދުދު ގަސްދުގެ ތަފާތުން މިކަލުމަ ގެންދާނެއެވެ. 'އަހަރެންގެ އިލްމަކީ. އަނގައި އަކު އަހަރެން އެވެނި މިވެނި އަހަރަކާއި ހުރީމެވެ. ފަހެ އަނގަ އަހަރެންގެ ހަށިގަނޑު އިލްތިމާސްގެވެ، އަހަރެންގެ ހަށިގަނޑު އެއްވެސް ހުރިހާކަމެއް ނުބައިގެއްގެވެ. ހަށިހު ...ނުކުރެއެވެ.' ފަހެ މިކަލުމަ އެހެންނެއް ކަލޭމެން ފައިދާއަށް ހަދާ ދަރާއެވެ. އެހެންނެއް ކަލޭމެން ބަޔެއް ތަފާތުވެއެވެ.

ފަހެ فصل ދަންނަ މިހާރު[1] احترام ގެ ހައްޤު އެކީ ސާބިތުގެ ވަރުދަރާއެވެ. عدل ދަންނަ މިހާރު[2] احترام އަކީ ހައްޤު އެކީ ނަމަކަށް ވަރުދަރާއެވެ. ﴿فِي ٱلْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي ٱلسَّعِيرِ﴾ (الشورى: 7) "އެއްބަޔަކު ސުވަރުގެއެވެ. އަނެއްބަޔަކު ނަރަކައިގައެވެ."

އާދޭ! لا إله إلا الله އެއީ ބައްޖަވެރިކަމުގެ ގޮތެވެ. އެހެން ބަދުކާރު ގަބުލުގެ ބިންގަނޑެއި އިންދައި، އެހެން އިޚްލާސްބޮޑުކަމުގެ ފެންނެ ފެންދީ - އަދި ސާލިހު އަމަލުން ބަލަހައްޓައިދޭކަ އޭގެ މޭވާ ބިންގަނޑެއި ގަދަވެ، ހަރުދަނާވެ، ބައިގެ މަތްކަން ބޮޑުވާނެއެވެ. އަދި ފައްބަށް ފެހިވެ ބާޒާވެދާނެއެވެ. އަދި މޭވާއަށް ދަނޑު ފައްކާވ ގެބަލުވާނެއެވެ. ﴿أُكُلَهَا

1 ދުރުން ކިޔާ، މާނަ ދަންނަ، އަދި އެއަށް އަމަލުކުރާ މިހާރު ....
2 ދުރުން އެކަނި ކިޔާ މިހާރު .....

كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ﴾ (ابراهيم: 25) "އޭގެ ربّ ގެ އިޒުނަފުޅާއެކު ކޮންމެ ހިނދެއްގައިވެސް މޭވާ ދޭނެއެވެ."

އަދި އެގަސް ކަށޫ ދުރުވެރިކަމާއި ދުނިޔެވެރިކަމުގެ ދަރަޖައިގެ އިސްތަށި ދުނިޔެއާއި މުސްލިމުކަމުން ފުރިހަމަ، އަދި އެތަނުގެ ބުރަނބޮށި ނުބައި އިރުގައި ބަސްތަކުން ކަމަށް ވުރެވެ، އޭގެ މަސްހޫރު އިލްމުވެރިކަމުގެ ބަރަކާ ފިޔަވާ، ކަށޫ ދުކަތަކާ ފުރުއްވާނެއެވެ. އެއީނުން އެގޮތަށް ދުވަހުގެ ގަތްފުޅު މުއްމިނު ފިޔަވާ ނަސީހަތް ބުރުފުޅުވާނެއެވެ. އެނބުރި އޭގެ މަސްހޫރު ގެދަރު ފަދައިން ޤަދިރުގި ފޭސް ހިނގައިދާނެއެވެ. ހަލާކުވާނެއެވެ. ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَقَدِمْنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُوا۟ مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَٰهُ هَبَآءً مَّنثُورًا ﴾ (الفرقان: 23) "އެމީހުން ކުރިހަމަ ކުރި ޢަމަލެއް ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއަޅުމުގައި ބާކީ ކުރިޔަށްދާނަ ހެއްދެވުމާ ބަރުދުކުރައްވާ ހުރިވެވެ."

ފަހެ މިކަންކަން މުސްލިމުކަން ސާބިތުވެއްޖެނަމަ ދެން މިއާއި އެކު މުސްލިމުކަން ފުރިހަމަކުރުމަށް އޮންނާނީ އިސްލާމްދީނުގެ ބިނާ އޮތް ހަމަތަކެވެ. އެއީ ސަޙީޙު ޙަދީޘްގައި އައިސްފައިވާ ފަދައިންނެވެ. « بنيض الإسلام على خمس: شهادة أن لا إله إلاّ الله وأنّ محمّدا رسول الله، وإقام الصّلاة، وإيتاء الزّكاة، وصوم رمضان، وحخ البيت من استطاع الله سبيلا ومن كفر فإن الله غنى عن العالمين » މާނައީ: "އިސްލާމްދީނުގެ ބިނާ އެޅިފައިވަނީ ފަސްކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. ފުރަތަމަކަމީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމާއި ، محمّد صلى الله عليه وسلم އަކީ الله ގެ ރަސޫލާކަމަށް ހެކިދިނުމެވެ. ދެން ނަމާދު ޤާއިމުކުރުމާއި، ޒަކާތްދިނުމާއި، ރަމަޟާންމަހު

ރޯދަ ހިފުމާއި، ކުޅަދާނަވެގެންވާ މީހާ ގެދުވަރު ގޮސް ބައްޓުވުމާއި، މިފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. ދަރި މީހާ ކާފަރުވުމެއްގެ ދަންނަން ވާނެއެވެ. الله ގެ އާދަމް ކިތަވަސް ފުރިފޮޅާގެންވާށެވެ." (ނޯޓް: لا إله إلا الله އަދި ހެކިދިނުމުގެ މާނަ އިސްވެ ބަޔާންވެގެން ހިނގައްޖައެވެ. ދަރި ހެކިދިނުމަކީ އިސްވެ ބަޔާންވެގެން ދިޔަގޮތުގެ މައިން ހެކި ދިނުމެވެ. އެއީ لا إله إلا الله އިން އެނގޭ ދަރަވާ މާނައިކަން އަމަލުކުރުމާއި އެކަމެވެ. ހަމައެކަނި ދެބަސް ކިޔައިގެން ނުފުދޭނެ ވާހަކައެވެ.) وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم.

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قَولاً وَعَمَلاً

ބަހުންނާއި އަމަލުން لا إله إلا الله

އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ: رشد އާ هداية ދައްކަވާނެތެވެ. ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން الله ތަޢާލާ އުފައްދަވާފައިވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުނުކުރުމަށް الله ތަޢާލާގެ އަޅުކަން ވާޖިބުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުން ތަޢާލާގެ ހަމައެކަނި ފުރިހަމަކުރުމަށް ތައުޙީދުގެ ކަލިމަ لا إله إلا الله ގެ މާނަ مَعْرِفَة ކޮށް ދެނެގަތުން ވާޖިބުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ ދެނެގަނެވޭ ގޮތްތެރިއާ، ބޭނުން ގޮތްތެރިއާ، ޢަމަލުކުރުން ބުނެހިފުމުގެ ގޮތުންނެވެ. މިކަމަށް ގެނައުމަށް الله ގެ ދީނުގައި ބަސްކޮށްލުމަކީ ޖަމާޢަތްކުރުމެވެ. ﴿ وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُواْۚ ﴾ (آل عمران: 103) "الله ގެ ވަޙްދާނިއްޔަތު ތަޢާލާގެ އުފާތް ހިމެނެއެވެ. (އެއީ އެއްބައިވަންތަ ނުވުމެވެ.) އަދި ތަޢާލާގެ އާ ވަކިވަކި ނުވާށެވެ." އަދިވެސް ވިދާޅުވެއްވަނީ: ﴿ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ ﴾ (الشورى: 13) "ތަފާތުނުވެގެން އެކަލާނގެ ދީން ޤާއިމުކުރުމަށް ޝަރުޢުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ ނޫޙުގެފާނަށާއި، އަދި ތިޔަބޭފުޅާއަށް ވަޙީކުރައްވާފައިވާ، އަދި އިބްރާހީމްގެފާނަށާއި، މޫސާގެފާނަށާއި، ޢީސާގެފާނަށެވެ، ވަޞިއްޔަތްކުރައްވާފައިވާ، ދީން ޤާއިމުކުރުމަށް، އެދީން ވަކި ވަކި ނުކުރުމަށެވެ. (ޝޫރާ ސޫރަތުން ނަގާފައެވެ.) ވިދާޅުވަނީ

ބަޔައްވާގޮތަށް ނުރެދުމަށެވެ.) މުޅި ދީނުގައި އެކަށް ހިފުމަށެވެ. އެއިން ބަރަކާ ހިފައި ބައެއް
ދޫނުކުރުމަށެވެ."

ވީމާ! ދަންނާށެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް الله ވަޞިއްޔަތް ކުރައްވާފައިވަނީ كلمة التوحيد އެވެ. ތައުޙީދުގެ ބަސްފުޅެވެ. އެއީ لا إله إلا الله އެވެ. އިސްލާމްކަމާއި ކާފަރުކަމުގެ އިން ވަކިކުރާ ފާރެވެ. ދެން ގޯހަކީ މުސްލިމުން ވަކިވެ ބައިބައިވުމެވެ. އެއީ ނަޞާރާ ޔަހޫދީންގެ ކަމަށް ގޮތުން ދީނުގެ ޢަޤީދާގެ ގޮތުންކަމަށް ވިޔަސް ނުވަތަ ބަޔާންވާގޮތުގެ ނުވަތަ ކަމަށްވިއަސް ވިޔަސްމެއެވެ. މިކަމުގައި އުސޫލު جامع ބަސްފުޅަކީ الله ގެ ބަސްފުޅު، ﴿أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ﴾(الشورى: 13) "ކަލޭމެން ދީން ސީދާކޮށްގެން ޤާއިމުކުރާށެވެ. އަދި ކަލޭމެން ފަރަޤު ނުކުރާށެވެ. (ނުވަތަ އެއިން ބައެއް ވަކި ނުކުރާށެވެ.)" މިއެވެ. އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿قُلْ هَـٰذِهِۦ سَبِيلِىٓ أَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِى ۖ وَسُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ﴾ (يوسف: 108) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. މިއީ ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ މަގެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ގޮވައިލާ ދަޢުވަތު މިދަނީ الله ގެ ހަޟްރަތަށެވެ. އެކަމުގެ ފުރިހަމަ ޤައުދުރުމާއި بصيرة އާ އެކުގައެވެ. އަދި ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ތަބާވާ މީހުންވެސް ދެއެވެ. އަދި الله ހުސްޠާހިރުވެ ވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނީ މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިންވާ މީހެއް ނޫނެވެ." ވީމާ! ތައުޙީދު އެއްބައިވަންތަކަމާ އަދި އެކަށް އިއްތިޙާދުވެހުރުމާ، ފަދަ ކަސްދު މިހާރުވެސް ވާޖިބުވެގެންވަނީ އެއަށް ހިތުގެ ޢަޤީދާ ތަޞައްވުރުކުރުމާއި، އަމަލުތަކާއި، އަދި ދަޢުވަތުން

އެތައުބީދަން ވާގިދީ ނަސޭހަތްތެރިވުމެވެ. އެއާއި ގުޅުން ހުރި އެއަށް ނަސޭހަތްތެރިވުން މީހުންނަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމެވެ.

އަދި ޝިރުކަޔާ ކޮބައިކަން އެނގިއްޖެއްޔާ އެއަށް އިތުރުކޮށްފިއްޔާ ހިތުގެ އަޙުސަން އެއަށް ރުޖޫޢުވާއި، އެއިން ދުރުވެ އެއަށް ނުރުހުން ފާޅުކުރާ ކަމުގައިވިޔަސް ވިއްޔާ ހަމަ އޮޅުވާލާ - އެބަހުރި ވާނީ الله ގެ ބަސްފުޅުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވާ މިންގެ ރޮނގު ނުވަތަ ޤުރުއާނުގެ ތަބާވާށެވެ.

އެބަސްފުޅަކީ: ﴿ وَٱعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُواْ ۚ ﴾ (آل عمران: 103) "الله ގެ

ވައުދުފުޅުގައި ކަށަވަރުން އެކަން ހިފާނެވެ. އަދި ކަށަވަރުން އެ ވަކިވަކި ނުވާށެވެ." އެބަހީ: ބައި އަޅައިގެން ބަހާ މިހާރު ތަފާތުވާ ވާހަކަ ނަހަދާށެވެ. އަދި ބުނެވޭ. ހިތާއި ދުލާއި ގުޅުވައިގެން ޢަމަލުކުރުން މީހުން އެކި ބައިބައިވުމުގެ ކަމުގައި ދުލުގެ އެންމެ އެއްބަސްވުމުގެ ވާހަކަ. މިކަމުގައި އެންމެ ބޭނުންތެރި ގޮތެވެ. ހިތް، އެބަހީ: ދެކެނުވާށެވެ. އެކަމެވެ. ދީ، އެބަހީ: ބުނު އިޖުތިހާދު ހަލާލުކުރުމެވެ. ޢަމަލު، އެބަހީ: އަމަލުކުރުމާއި ނަހީބުގެ ޢަމަލުތަކުން ބެހެނުގަތުމެވެ. ފަހެ މިހާރު ކަމުން ކަމަށް ގެނބިގެން ފައިދާނަމަ ދަންނަށެވެ. މިހާ މުސްލިމުނަށް ނުވާނެއެވެ. މިހާރު ބައެއްގެ އިޖުތިހާދުގައި ޢަމަލު ނުކުރާނަމަ، އެހާ ވާނީ ދަނޑިވަޅު ކަނޑައެޅުމެވެ. އިބުލީސް އާއި ހުރިހާއެން ފަދައިނުންނެވެ. އަދި ބައެއްގެ ބުރަވުމަށް ޢަމަލުކުރުން އެއްބައިވުން اعتقاد ނުކުރާނަމަ، އެހާއި ހަމަ ސަރުކާރު ހެދި ދުނިޔެއެވެ. މިހާ ރުކާރުކުރާކަމަކު ނުބައެވެ. والله اعلم

އަދިވެސް ވިދާޅުވެފައި، އެއީ ދެބައިވެރިކަމެވެ. توحيد الربوبية އަދި توحيد الالوهية އެވެ. މިދެބައެވެ. މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުން توحيد الربوبية އަށް އިޢުތިރާފުވެއެވެ. ނަމަ توحيد

الالوهية އެއީ އިސްލާމްކަމާއި ކާފިރުކަމާއި ދެމެދު ވަކިކުރާ توحيد އެވެ. ވީމާ! ކޮންމެ މުސްލިމަކަށްވެސް މިދެ ތައުހީދުގެ ދެމެދު ވަކިކޮށް ދެމެދުގެ ފަރަގު ދަންނަންވާނެއެވެ. އަދި އެއާއި އެކު ހެއްދެވީ الله ކަމާއި އަދި މުޅި ކައުނު ބަލަހައްޓަވަނީވެސް الله ކަމުގައި ކާފިރުންވެސް އިޤްރާރުކުރެއެވެ. އެއީ ވަޙީގައި އަންގަވާފައިވާ ގޮތަށެވެ. ﴿ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ (يونس: 31)

"(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. އުޑާއި ބިމުން ކަލޭމެންނަށް ރިޒުޤުދެއްވަނީ، އަދި ފެނުމާއި އިވުމުގެ މިލްކުވެރިކަން ވަނީ، އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެތީން ދިރޭތަކެތި ނެރުއްވާ، އަދި ދިރޭތަކެތިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވާ، އަދި ކަންތައް ތަދުބީރުކުރައްވަނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އެމީހުން (ކާފިރުން) ބުނާނެއެވެ. އެއީ الله އެވެ. ފަހެ (ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. އެހެންވިއްޔާ ކަލޭމެން (الله އަށް) ތަޤްވާވެރި ނުވަނީހެއްޔެވެ؟"

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴾ (العنكبوت: 61) "އުޑުތަކާއި ބިން ހައްދަވައި އަދި އިރާއި ހަނދު ކޮންޓްރޯލް ކުރައްވައި ކިޔަމަންތެރިކުރައްވައިދެއްވީ ކާކުތޯ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންކުރެން އަހުއްވާ ސުވާލުކުރެއްވިއަސް ޖަވާބުގައި އެމީހުން ބުނާނީ އެއީ الله އެވެ. ފަހެ އެމީހުން ހައްޤުން އެއްކިބާވަނީ ކޮންގޮތަކަށް ހެއްޔެވެ؟"

ވީމާ! ދަންނާށެވެ. ހަމަޔަޤީނުންވެސް އުފައްދަވަނީ، އަދި ރިޒުޤު ދެއްވަނީ އަދި މުޅި ކައުނު ތަދުބީރު ކުރައްވަނީ الله ކަމަށް ހެކިދީ އިޤްރާރުކުރުމެވެ. ނަމަވެސް ބޮޑު ކާފިރެވެ. އިސްލާމުގައެއް ނޫނެވެ. ވީމާ! ކަލޭވެސް الله ހެއްދެވިކަމާއި، ރިޒުޤުދެއްވާ ކަމަށް އެއްބަސްވުމާއި، ދިރުވާ އަދި މަރާ އިސްލާމްކަމަކާ ކަލޭގެ ނުދެކެން ބަހެއްކަމަށް ދަންނާށެވެ. ނަމަވެސް ކަލޭ لا إله إلا الله ކިޔައި، އިސްލާމްދީނަ ބަދަރިން އެކި މާނަތަށް، ދިދުން އިޤްރާރުކުރު، ހިޔާ އަދި އެމާނަކަން ބަހަތުކާނގެން ގޮނޑި ކަލޭ އިސްލާމްކަމަށް ނުވާނެތީ ބަރަބަރު އެއްކަލަކަށެވެ. އެބަޔީ: لا إله إلا الله ކިޔައި އެގޭ މާނައަކަށް ބަހަތުކާނަގެ ކަލޭގެ ފުރިހަމަކަމެވެ. ނަމަނަމަ ނުނުކަމެވެ. އަދި ދަންނާށެވެ. އެއްޗެއްގެ ބައެއް ތަދުބީރުކުރުމާއި، މިފަދަ ކަމެއް މާނައަކާ ނަމަނަކަމެވެ. މިސާލު: އެއްޗެއް، އެބަޔީ، ނަބީގެ ބަރުއަރުގެ އަނގަކަސް ނަގަބޮޑުމަހާ ނަރުވެ ވަރަކަމެވެ. ތަދުބީރުކުރުން، އަދި އަޅުން މަޚްލޫޤާތު ބަރުޒަޚް ބަރަކަތް ބާ ޖައްވުއަދި ހެރާ ކަލޭ މިހާތަނަށް ހިންގަވައި، ފައިޒު އަރުވައި، އަޅުންވެސް މިބަވަތުގެ މިހެރާ ކަލޭ ހިންގަވާ الله ކަން ހަމަހަނގަކަމަށް ކާފަރުންވެސް ދަނަ އިޤްރާރުކުރެއެވެ. ތަކަ މިއީ توحيد الربوبية އާ ގުޅޭ ކަމަކެވެ. ތަކަ މިކަނިކަން މިގޮތުގެ އަނގަތުން ކަމަކު އަދި އިސްލާމްކަން ނުވާނެވެ. ދީން توحيد الالوهية ދަންނާށެވެ. ތަކަ އެއީ ކަލޭ ކިޔާ لا إله إلا الله އެވެ. މިގޮ މާނައަކީ ކަލޭގެ ނަމަ ބަރަނަގަޔަށް ހިނގައިޖެއްވެ. ތަކަ لا إله إلا الله ގައި މިވަނީ ނަފީކުރުމާއި، އިސްބާތުކުރުމެވެ. އެބަޔީ ނަފީކުރުމާއި އިސްބާތުކުރުމެވެ. الله ނޫން ހިތާ ފުރަބުކަން އަޅުކަން ނަފީކުރުމެވެ. އަޅުކަން އިސްބާތުކުރުމަކީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. މިއީ. ވީމާ! މިއިން އަހަރެމެން ކަލޭ އަޅުކަންކުރުން ބައިތުލްމާލުގައި ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމަށް ވާއިރު، މިހާ الله ނޫން ފުރަބުކަން އަޅުކަންކަން، ނަފީކުރުން، ނަހީވެ ދެބަހަކީ ކަމަށް ވަނީ އެމިހާ އެފުރަބުކަން

އެކަށީ ހަދާކަމެވެ. ހަމަހަމަކޮށްދޭ މިހާރު الله ނޫން ފަރާތްތަކަށް ދުޢާކުރުން އެދުނީއެވެ. ފަހެ މިސާލަކަށް މިކުރީ الله ނޫން ފަރާތްތަކަށް ހަދާކަމެވެ. ދުން ހަމަ މިޒަމާނުވެ. ފަހެ މިއީ ހަމަ ސާފު ޝިރުކުކަމެވެ. ހިނގާނެއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ﴾ (يونس: 106) "ފަހެ الله ނޫން އެހެންފަރާތަކަށް ހަމަކަން (ދުޢާ) ނުކުރާށެވެ. އެއީ ކަލޭއަށް ފައިދާއެއްވެސް ގެއްލުމެއްވެސް ނުދެވޭނެ ފަރާތްތަކެވެ. ފަހެ ކަލޭ މިގޮތަށް ކަންތައް ކޮށްފިނަމަ ކަލޭއީ އެއުރެން އަނިޔާވެރިންގެ ތެރެއިންވާ މީހެއްކަން ކަނޑައެޅިގެންނެވެ."

އަދި ހަމަ އެގޮތުން، މިހާރު الله އާއި އެމީހާ އާއި ދެމެދުން އެހެން ދެމެދުވެރިޔަކު ހަމަޖައްސައި އަދި އެދެމެދުވެރިޔަކީ އެމީހާ الله އަށް ކުރިމަތިން ކޮށްދޭ واسط ކަމަށް ހީކޮށް ވާ ކުރާނަމަ، އެމީހާ އަޅުކަން ކުރީ އެދެމެދުވެރިޔާއަށެވެ. الله އަކަށް ނޫނެވެ. الله އާއި ދެމެދު އޮތީ ހަނިމާވެރިވީއެވެ. މިހުރީ ހަމަކަން އެއީ الله ގެ ޙައްޤެކެވެ. މިފަދަކަ الله ގެ ޚާއްޞަ މުޝްރިކު ކާފިރުންނާއި ބަހައިގަތުން ވަނީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَـٰٓؤُلَآءِ شُفَعَـٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (يونس: 18) "އެމީހުން الله ފިޔަވައި ގެއްލުމެއް ފައިދާއެއް ނުދޭ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރައްވައި ބުނަނީ މިއީ الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި އަހަރެމެންގެ ޝަފާޢަތްތެރިންނެވެ. ފަހެ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ކަލޭމެން އުޅެނީ

ބިދުގައިވާ الله ނުދަންނަ ތަކެތީގެ ޒަބަދުތައް الله އަށް ބައްސަވާންކުރަނީ ކޮންކަމެއް؟ (ކާފިރު ހަދަސް) الله އަޑުއިން ކިޔާ ސިފައާކުރެވޭން ދުރުވު ޖާހިލުވެރިކަމުގެ ތެރޭގައެވެ." އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلْخَالِصُ ۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَـٰذِبٌ كَفَّارٌ ﴾ (الزمر: 3) "ތަރުޖަމާނާއެވެ. ޚާލިޞް ދީނު އޮތީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ސަރަޙައްދުވެރިން ހަދާ މީހުން ބުނެއެވެ. އަހަރުމެން މިތަކެތި ތަކަށް އަޅުކަން ކުރަނީ އަހަރުމެން الله ގެ ހަޟްރަތަށް އެތަކެތި ގާތްކޮށްދިނުމަށް ކަމުގައި ކިޔަމުން ދެމިހުރި ކަމުގައި ވާނީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله އެމީހުން ދެބަސްވާ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ޙުކުމް ކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ދޮގުވެރި ކާފިރުވެރިޔާއަށް ތެދުމަގު ނުދައްކަވާނެތެވެ."

އިސްލާމްދީނާއި މުޝްރިކުންނާ ދެމެދު ވަކިކުރާ އިންކާރު

رحمه الله[1] ވިދާޅުވާ حمد صلواة ގެ ތަރުޖަމާ - الله އަށް ޙަމްދުކުރަމެވެ: އެކަލާނގެއީ އެކަލާނގެ واجب الوجود ކަމުގެ މައްޗަށް އެކަލާނގެ އުފެއްދި ފަރީދު ތަކެތީން دليل ދީފައެވެ. އެކަލާނގެ ނާމުފުޅުގެ ސިފަފުޅުތައް قتال ނަޒީރުން ހުސްވެ ދުރުވެގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހެއްދެވި އެންމެހައި ތަކެތީގެ ތެރެއިން މިސްކާލެއްގެ[2] މިންވަރުވެސް އެކަލާނގެ ޢިލްމާއި ދުރުނުވާކަމުގެ ތެރެއިން ބޮޑު غائب ވެސް ނުވެއެވެ. އަދި ހުސްނިޢުމަތަ އެކަލާނގެއަށް ބަރްދާއި ޝުކުރުކުރަމަށެވެ. މިހެނީ، އެކަލާނގެއީ އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމްދީނުގެ ހިދާޔަތް ދެއްވައި އަދި މަގުދައްކަވައިދެއްވާ ނިޢުމަތް ގެތަޅާގެ ޢުމުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރާނުން ދުރުކުރުން އެއްކަލޭގެ ކަރުއެވެ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެ އެއްކަލާނގެކަން ކަމުގައި އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުވާކަމަށް އެކަލާނގެ އެކަނިހުރި ރަސްކަލާނގެ ހެކިވަމެވެ. އަދި محمّد صلى الله عليه وسلم އެއީ އެކަލާނގެ އަޅާ އަދި އެކަލާނގެ ނަބީ ރަސޫލާކަމަށް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ސިފަވެގެންވާ ދީން ގެންނެވި ކަމަށް ހެކިވަމެވެ. އެގޮތުން ދުނިޔެ ހުރިހާ ސާފު އާދޭން އަޅުގަނޑު ކަށަވަރު ހިއްކުން އަލާކާފާ ހަމަހިފެހެއްޓުމެވެ. اللهم صلى على محمد وآله وصحبه وسلم. اما بعد.

---

[1] الامام المجدد محمد بن عبدالوهاب رحمه الله

[2] މިސްކާލު: ކުޑަ މިންވަރެއް

ފަހެ حمد صلواة އަށް ފަހުގައި ވިދާޅުވިސް: ބަހައި އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންނާ ޒިންމާވާކަމުން
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހައްގުތަކާއި ފަރުވާތަކުގެ ސުވާލުކުރެވޭ ދުވަހު ޖަވާބުދާރީވެވޭނޭ. އެކަމާ ހަވާލު
ކުރެއްވީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިބެނިވި ކުރުމުންނެވެ، އަދި މުސްލިމުންނާއި މުސްލިމާތުގެ ދުނިޔެ ވަޒީފާ ފަރުވާތަކުން
ގޮތެއް ކުރިމަތިވެ ދާނެ. ވީމާ! މިއަދުމާ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ކުރިން ބަލަމާ.

ފަރުވާ ކުރެއްވުމަށް: އެކަމާގެ އަހަރެމެން ހަރުދަނާ މިދިޔަ ސަތޭކަ ގެންދަވައި، އަދާކުރެން
ބޭނުންގެ ހަމަ އަލްހަމްދުލިއްލާހި ނުވާނެ ދެކެނީމާ. (ނޯޓް: މިތާގައި ޝަރުޢީ ދަލީލު
ދެނެގަނެވޭނެ ނުވެއެވެ. ވީމާ އަޅުގަނޑު ދެބަލާއިރު ދެއްވާ ދުވަހެއްގައި.) ފަހެ الله ގެ
ބަސްފުޅު: ﴿ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴾
(المؤمنون:115) "މިޔަށް ހާކަތަކުގެ ކަލޭމެން ޙަޤީޤަތުގައި ކަލޭމެން ތަކެތި ކަލޭމެން އަދި ކަލޭމެން
މިޔަށް ހާކަތަކުގެ ދިއުމަށް ނުވެވޭނެ ކަލޭމެން ކަލޭމެން ހީކުރީ ހެއްޔެވެ؟" އަދި ބަސް
ވިދާޅުވެއެވެ. ﴿ أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾ أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيٍّ يُمْنَىٰ
﴿٣٧﴾ ﴾ (القيامة:36-37) "ބޭކާރުގޮތުގައި އޭނާ ދޫކޮށްލެވޭނެކަމަށް އިންސާނާ ހީކުރީ ހެއްޔެވެ؟
އޭނާއަކީ މަނީގެ نطفة އެއް ކަމުގައި އޭނާ ނުވޭހެއްޔެވެ؟"

1. ފަހެ އަހަރެމެން ހައްދަވައި ބޭނުން ކުރެވިދާނެ ގޮތެއްގައި ދުނިޔޭގެ ވެރިކަމާއި ނުވާނެ އެކު
އަދި ހިތާމައެވެ؟ އަހަރެމެން ތަސައްވަރު ފުރިހަމައި، އެހެޔޮނު އާއި އެކު އަހަރެމެން ތައްޔާރު
ފުރުޞަތު ބޭނުންހިފައި ފަހެ ފުރާ ތަސައްވަރު ކިޔަވަމުންދާ މިހާރު ސަރުކާރު ވައްޤުފުއްޗާއި،
ފުރާއި ތަސައްވަރު އެކުލެވޭ މިހާރު ނަތީޖާ ވައްޤުފުއްޗާއި ކައިރިއަށާއި ހަމަޖެހުމާއި

ވާކަން ރަސޫލާގެ ދަންނަން ވާނެއެވެ. ތަޢާލާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ إِنَّآ أَرْسَلْنَآ إِلَيْكُمْ رَسُولاً شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَآ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولاً ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ ٱلرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلاً ﴿١٦﴾ ﴾ (المزمل: 15-16) "ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭމެންގެ މައްޗަށް ހެކިވެރިއެއްކަމުގައި ބޭކަލެއްކަމުގައި، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކަލޭމެންގެ ގާތަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. ތިމަންރަސްކަލާނގެ ފިރުޢައުނު ގާތަށް ރަސޫލަކު (އެބަހީ: މޫސާގެފާނު) ފޮނުއްވި ފަދައިންނެވެ. ދެން ފިރުޢައުނު އެރަސޫލާއަށް އުރެދުނެވެ. ތިމަންރަސްކަލާނގެ އޭނާ ވަރަށް ހަރުކަށި އަދަބެއްގެ ހިފުމަކުން ހިފެއްޓެވީމެވެ." (ވީމާ! އަހަރެމެންނަށްވެސް އަހަރެމެންގެ ނަބީ ރަސޫލާއަށް އުރެދިއްޖެނަމަ ހަމަ މިފަދައިން ބަދަލުދެއްވާނެކަމުގެ އިންޒާރެއް އިޝާރާތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.)

2. ދެވަނަ މައްސަލައަކީ الله سبحانه وتعالى އަޅުގަނޑުމެން ހައްދަވައިދެއްވީ ދީން ޚާލިޞްކޮށްގެން އަޅުކަން ކުރުމަށްޓަކައި ހެއްދެވިކަމާއި ކަލާނގެ ރަސޫލުން ފޮނުއްވީ އަޅުކަން ދީނަށް ގޮވާލުމަށެވެ. ތަޢާލާ: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ (الذاريات:56) "ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުކަން ކުރުމަށް މެނުވީ އިންސީންނާއި ޖިންނިން ނުއުފެއްދެވީމެވެ."

އަދިވެސް ވިދާޅުވެއެވެ. ﴿ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعْبُدُواْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ ۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ﴾ (البينة: 5) "ދީން الله އަށް

ޚާލިޞްކޮށް ސާފުކޮށް، الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި، ނަމާދު ޤާއިމުކުރުމުގައި، ޒަކާތްދިނުމަށް ވެސް އެމީހުންނަށް އަމުރުކުރެވިފައިވަނީއެވެ. ފަހެ ސީދާވެގެންވާ ދީނަކީ މިއީއެވެ." (ފަހެ ދީން ޒާހިރުބާތިން ސާފުކުރުމަކީ ބަސް ބަހެއް މާނައީ: އިސްލާމީދީން ފަރާތުން ކުރުވުން ތެރެއިން ޖާހިލިއްޔާ ކާފިރުވެގެން، الله އަށް އެކަނި އަޅުކަން ކުރުމެވެ. الله އެއްކަލައުވުން ކުރުމަކީ އެއީއެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގައި އެކުލެވޭ ދުރުކަން ބަރާބަރުކަންގެން الله އަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ.)

3. ތިންވަނަ މައްސަލައަކީ، ކަލޭގަނޑު އަޅުކަމުގެ ތެރެއިން ޝިރުކު ނުވެއްދުމެވެ. ފަހެ ޝިރުކުކުރުމުން އަޅުކަން ބާޠިލުވެ ގެއްލުންތެރިޔަކަށްވާނެތީއެވެ. ދިނީ ޝިރުކު ނުހިމެނޭ ދީން ކަނޑައެޅިގެން ތަޢުލީމު ދެއްކެވުމަށް ކަލޭގަނޑަށް އެންގެވިއެވެ. ތަޢާލާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ (الزمر: 65) "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށާއި ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ މީހުންނަށްވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގަނޑުވެސް ކަލޭގެފާނު (ނަބިއްޔާ) ޝިރުކު ކުރި ކަމުގައިވާނަމަ (ކަލޭގެފާނުގެ އަމަލުތައް) ކަނޑައެޅިގެން ކަލޭގެފާނުގެ ޢަމަލުތައް އޮޅިގެންދާނެ ބާޠިލް ވެގެންވާނެއެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ވާނީ ހަމަ ގެއްލި ބަނޑުދިވެ މީހުންގެ ތެރޭގައެވެ." (قال مترجم : ހިދާޔަތް މިސާލުގައި މައްސަލަޔާ ގުޅޭ ވިސްނުން ހުއްޓެވެ. މިހެން އާދަމުގެ އިސްރާފީލުގެ މުޅިބަޔަށް ހަމަ ސީދާ ނަބިއްޔާ ރަސޫލުކުރެވޭ މަތިވެރި ޝަރަފުވެރި މަރުތަބާ އަޅުވާލައެވެ. ފަހެ علم المعالى އަށް ނަޒަރު ހިންގައިރު ފާހަގަކުރެވޭ ނުވަތައެވެ އާދަމުގެއިވާ ދަރިކުރިޔާގެން ތެއްބިރުވެފެނުގެ ގަރާރު ނިމިގެން ތަހުތީރު ކުރަނީ އެވެ.

އެއްވެސް ޝުބުހަތަކަށްގެ احتمال ވެސް ނެތީއެވެ. ވީމާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން މިދާ ދަރުސާއި ދުވާލު ޝިރުކުތަކާއި ގުޅޭ ވިސްނުން ތަކުރާރުކުރުމަށެވެ.)

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴾ (النساء: 48) "ހަމަކަށަވަރުން، އެއިލާހު ޝިރުކު ކުރެވިފައިވާކަން އެއިލާހު ފުއްސަވައެއް ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އަދި އޭގެން އެހެން ފާފަތައްނަމަ، އެއިލާހު އިރާދަކުރައްވާ ބަޔަކަށް އެފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވާނެއެވެ. އަދި الله އަށް ޝިރުކުކުރެއްވިޔާ، ފަހެ އެމީހާ ބޮޑު ފާފައެއް ފާފައަކަށް ޖެހިފައިވާނެއެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ: ﴿ إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٍ ﴾ (المائدة:72) "ހަމަކަށަވަރުން الله އާއި ޝިރުކު ކުރެވިއްޖެއޭ، ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން الله ވަނީ ޖަންނަތް (ސުވަރުގެ) ހަރާމްކުރައްވާފައެވެ. އަދި އޭނާގެ އެނބުރި ދާނެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިންނަށް ނަސްރުދޭނޭ ފަރާތެއް ނުވެއެވެ."

4. ހަތަރުވަނަ މައްސަލައަކީ: ޢަމަލުތަކެވެ. ކަމާ ކުޅޭ ޢަމަލު صَوَابُ ވެފައި خالص ނުވަނީ ވިއްޔާ ގަބޫލު ނުކުރައްވާނެއެވެ. ހަމައެކަނި خالص ވެފާ صَوَابُ ނުވަނީ ވިއްޔާވެސް ގަބޫލެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ. ވީމާ! ޢަމަލު ގަބޫލުވުމަށް ޢަމަލު الله އަށް ޚާލިސްވެ ރަސޫލާ އާއި محمد صلى الله عليه وسلم ގެ ސުންނަތާއި ތަބާވެގެންނެވެ. صَوَابُ ވުމަކީ ސުންނަތާއި އެއްގޮތްވުމެވެ.

ޒާހިރުވެގެންވާ الله ގެ ދީނާ ޚިލާފުވެރިވާ އަމަލުކުރައްވާނޫންފަ. އެހެންމީހުން اهل كتاب ނުވަތަ عالم ނުވަތަ عباد ނުވަތަ قرّا ގޮތުގައި الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ قُلۡ هَلۡ نُنَبِّئُكُم بِٱلۡأَخۡسَرِينَ أَعۡمَٰلاً ١٠٣ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعۡيُهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ يَحۡسَبُونَ أَنَّهُمۡ يُحۡسِنُونَ صُنۡعًا ١٠٤ ﴾ (الكهف: 103-104) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. ޢަމަލުތަކުގެ ގޮތުން އެންމެ ބޮޑަށް ގެއްލުނުވެގެންވާ މީހުންގެ ޚަބަރު، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކަލޭގެފާނު އަންގަވައިދެއްވާން ހުށްޓަވޭތޯ؟ އެމީހުންނީ އެމީހުންގެ މަސައްކަތް ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ބާޠިލްވެ ގެއްލިގެންވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުން ހީކުރަނީ ކަންތައްތަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް ކަމުގައި އެމީހުން ހިތަށްއެރުމެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وُجُوهٌ يَوۡمَئِذٍ خَٰشِعَةٌ ٢ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ٣ تَصۡلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ٤ ﴾ (الغاشية: 2-4) "އެދުވަހުގައި ބައެއް މޫނުތައް ބިރުވެތިވެ ނިކަމެތިވެގެންވާނެއެވެ. އަދި ބުރަކަށިފަޅައި ވެއްޖެއެވެ. އަލިފާންގެ ނުރައްސާރަ ވަށައިގެންނެވެ."

ފަހެ އާދަމްދަރިންނަށް ހަމަޔަގީން އަޅުވެ ޒާހިރުވެގެންވާ ނުވަތަ ބާވަތްތަކެއް ނުނެވެ. އަދި ކުރިއަށްދެވެ. ކުރިއަށް، އަމަލުކުރުމުގައި، އަދި ޢިލްމުގައި މަސައްކަތްކުރާ ކަންތަ ދީނުގެ ސަލަފުން އެކަލޭގެފާނު ދިޔައީ. އެހެން ދީނާ މިއީން ކަންތަ ކަމެއްވެސް محمد صلى الله عليه وسلم ގެންނަވި ޝަރީޢަތާއި އެއްގޮތްވެގެން ނުވާނަމަ ފަހެ އެދީނަކީ ހިދާނުގެ އަމަލުތައް މަގުދަނޑުން މީހުންގެ ތެރޭގައެވެ. އެއީ الله ގެ ދީނުގައި އެކަނިގެ ދީނަށްކަމުގެ ތަޢާރަފާ ގޮތުގެ ކަމެއްނުވެ. ފަހެ މީހާގައި ވަސްނަސްނަތަކާއި، އަޅުކަމާއި زهد ހުރިކަމުގެ ދީނީކަން މިއުޅެ އެއީ ބާޠިލްކަމާއި އަދި އިސްރާފުން މިސްރާފުނަގާ ނުނުވެ. ނަމަވެސް އިސްރާފުން މިސްރާފުތަކުން ބާޠިލްކުރެ ހަރާމްއާ ދިއުނީ

ޝަރީޢަތަށް ތަބާވެގެންނެވެ. އާދެ! ޢުލަމާއުން ސުންނަތަށް ތަބާވެގެންނެވެ. ވިސްނުންތެރިކަމާއި ހިތްވަރުގެ ބާރުގަދަވެ، އަދި ޢިލްމީ ޤުއްވަތު މަތިވުމާއި، އަދި އަޚްލާޤުގެ ވަރުގަދަކަން އެއީ ޝަރީޢަތާއި އެއްގޮތްވެ އެއަށް ތަބާވުމުން ޚާއްޞަކޮށްދޭ ކަމެއްކަމުންނެވެ. އަދި އެއީ ހަށިގަނޑާ جسم ގެ ބާރުގަދަކަން ލިބި ކަމެކެވެ. މުހިއްމުކަން ބޮޑު ޢުލަމާއި ސުންނަތަށް ތަބާވުމު އެއްގޮތްތަކުގެ ބޭނުމެވެ.

އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލާއި އޭގެ ފާއިދާ

ވިދާޅުވަނީ: އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލާއި އޭގެ ފާއިދާތަކާ ދަރުސްތަކެވެ.

1. ތައުޙީދު: ޝިރުކާއި، شريك ނުލައި ހަމައެކަނި އަޅުކަން الله އަށް ކުރުމުގެ އަމުރުދެވުމެވެ. އަދި އެކަމަށް ހިތްވަރު ދިނުމާއި، އެކަމުގައި ދެމިހުރުމާއި، އެކަން ދެކޮޅު ނަހީ ކުރުން ކާފިރުކުރުމެވެ.

2. ދަޢުވަތު: الله އަށް އެކަނި ކުރާ އަޅުކަމުގައި ޝިރުކުކުރުމާއި، އެކަމުގައި ޝިރުކު ބައިވެރިކުރުމުގެ ގޮތުގެ އިންޒާރުވެ. ފަހު، މިކަމުގައި ހަރުކަށިވެ، އަދި މިކަމާއި ދެކޮޅުހެދުމެވެ. އެކަން މުނާ ކާފިރުކުރުމެވެ. ފަހު މިއިންޒާރު ދެކޮޅުހަދާ ހިތްވަރާ މީހުންގެ ބާވަތްތައް ތަޤުވާގެނެވެ. އެކަން ހަޤީގީ ދީނެވެ. އަދި ބަޔަކު މީނުން الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމާއި އެކަމުގެ ޝިރުކުކުރާ އިންކާރުކުރުނަ، އަދި ޝިރުކުކުރާ މީހުންނާއި ދެކޮޅުވެރިވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އެއްވެސް މީހުންނާއި ދެކޮޅު ހަދައި ކާފަރު ނުކުރާ މީހުންވެސް އެވަރުއެބެވެ. އަދި ބަޔަކު މީހުން ތަޢައްޞުބުން ޝިރުކުކުރާ ދެކޮޅަކާ މީހުންވެސް

އެބަޔަށެވެ. އަދި އޭގެތެރޭގައި ކާފިރުކުރާ މީހުންނާއި، އަދި އެއީ ބޭފުޅުންނަށް ހުތުރުބަސް ބުނާ މީހުންނަކަށް ހިލާފު މީހުންގެ އެބަޔަށެވެ.

އަދި އޭގެތެރޭގައި ޝިރުކަށް ރުޅިވެސް ނުގަނެ، ލޯބިވެސް ނުކުރާމީހުންނާއި، އަދި އޭގެތެރޭގައި ޝިރުކު ނުވެސް އެނގޭ މީހުންނާއި، އަދި އެއަށް އިންކާރުވެސް ނުކުރާ މީހުން ހިމެނެއެވެ. އަދި މީގެތެރޭގައި ބިރުވެރިކަން ބޮޑުބަޔަކީ ތަޤުލީދުކަން ޖަހުލުކުރާ ނަމަވެސް އޭގެ މިންވަރާއި، ދަރަޖައާއި ޝަރަފު ނޭނގޭ މީހުންނެވެ. މިބައިމީހުން އެދުރުކުރުވިއްޔާގެން ތިބޭމީހުންނާއި ހުރި ރުޅިވެސް ނުގަނެ، އަދި އެދުރުކުރުވިއްޔާގެން ތިބޭ މީހުން ކާފިރުވެސް ނުކުރަތީއެވެ. އަދި އޭގެތެރޭގައި ޝިރުކު ދުރުކުރުވިއްޔާގެން ތިބޭ އެއަށް ނުރުހޭ، އަދި އޭގެ ދަރަޖަ ނުނޭގޭ، އަދި އެކަށޭނަ މީހުން ދުރާލާ ނަހަދާ، އެމީހުން ކާފިރުވެސް ނުކުރާ މީހުންވެސް ހިމެނެއެވެ. ދެން މިބައިމީހުންނީ ގަދަ ކިޔަމަންތެރިވާ اللہ ގެ ރަސޫލުގެ ނަބިއްޔާއެވެ. މިނިވަންކަމެއް ދިނުމަށް ހިތާމައާއި ކާފިރުކުރާ މީހުންނެވެ.

والله اعلم

އަދި މިބަސްތަކުގެ އަސްލު މޫނު ޝައިޚުލް الشيخ عبد الرحمـــن بن حسن آل الشيخ رحمه الله ގެއެވެ. އެއަށް ރުޖޫޢަކުރައްވާށެވެ. އެއީ (مجموعة التوحيد الرسالة الاولى، ص 47) މިއެވެ.

އަދިވެސް މިދަލީލަކީ: ކަލިމަޔަ އިސްލާމްގެ ނިޔުމަތް ދެއްވާފައިވާ އަދި ކަލިމައަށް الله ނޫން އިލާހަކުވެސް ނުވާކަން އެނގޭ މީހާއެވެ. އެއީ ރަސޫލުވެސް ގެއެވެ. އަދި ކަލާ ބުނަނީ އަހަރެން الله

ނުން ފަރާތްތައް ދުރުކުރެއްވީމެވެ. ނަމަވެސް ކަލޭ ބޭނުނީ އަހަރެން ދުނިޔަވީކަންކަމާ ނުފުރުނުމު، އެމީހުންނަށް ބަދުބަސް ބުނެ ނުރައްދުނުކުރެވެ. ފަހެ މިހެން ކަލޭގައިވާނަމަ، ފަހެ ކަލާހަކީ އިސްލާމްކަމުގެ ބާރައަށް ވަރުވެން މިހާރު ކަމަނާއި، އަދި ކަލާހަކީ އިސްލާމްކަމަށް ވަތަން ޒާނޫލައިވަޑައިގަ މިއުއްމަތުގައި ކަލޭ ހިނގާނެވެ. ތެރޭކަނިވިސް ނުވާނެއެވެ. މިހެން އެ ދުނިޔަވީނިތީގައި ތަރުތީބުމަ، އެދުނިޔަވީނިތީ ފާބިލުދީނުގެ ތަރުއަތުމައި ދަކަދަރުވިމަދި ކަލާހަށް ކައިރިވުން ލާއްވާއި ވާހަކަދައްކައި ވާދޫއެވެ. އެއީ ކަލޭގެ ކާބަފައިކަލުގެ އިބްރާހީމުގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނާއި އެއްކޮށް މީހުންވެއްޖެއެވެ. އަދި އެއީ މިކަލޭގައި ކަލޭމީހުންނަށް އުޅ ހެޔޮމީހާ ކަލޭގައި الله އަށްޓަކާ ވަރިކަމުގެ ހިތްވަރާވޮތެވެ. ފަހެ އެމީހުން އެމީހުންގެ ޤައުމާއި މުސްލިމުކަމާއި ބަރީ ވެގެންދިޔައީ، އެއީ އަހަރެމީހުން އުޅ ހެޔޮ ނަހުމާ ކަލޭގައި (މިކަލޭގައިވާ) އުވާދަކު الله މިވަށައިގެން ވަރިކަމަށް ވިސްނައިލެވެ. ﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُوا۟ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُا۟ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَحْدَهُۥٓ ﴾ (الممتحنة:4) "އިބްރާހީމްގެފާނާއި، އެކަލޭގެފާނާއި އެއްކޮށް މީހުންގެ ކިބައިގައި، ކަލޭމީހުންނަށް ރަނގަޅު ނަމޫނާއެއްވެއެވެ. އެއީ އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް މިހެން ދެންނެވިއިރުއެވެ. 'އަހަރެމީހުން، އަހަރެމީހުން ތިމާޔާ ކަލޭމީހުންގެ ބަރީއަވެގެންނެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ކަލޭމީހުން ޢިބާދަތްކުރާ ބުދާ އެއްޗެހިން ބަރީއަވެގެންވެއެވެ. އަހަރެމީހުން ތިޔަ ކަލޭމީހުންނާ އިންކާރުކުރަމެވެ. އަދި އަބަދު، ކަލޭމީހުންނާ އަހަރެމީހުންނާ ދެމެދުގައިވަނީ

އަދާވާތްތެރިކަމާއި ރުޅިވެރިކަމެވެ. ކާފިރުން، الله އަށް އެކަނި އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެންނެވެ." ހަމަ މިއީ މިކަމުގައި އެންމެ ހެޔޮނަމޫނާއެވެ.

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ.﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ﴾ (البقرة:256) "ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ! އެމީހަކު އަޅައި ދާދި އިރު، ހިފައި ވަރުގަދަ ނުކެނޑޭނޭ ފަދަ އުރަހެއްގައެވެ."

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އަޅުކަމުން ގޮވާލުމަށް) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" (ނޯޓް: ކޮންމެ ނަބިއްޔަކުވެސް މިވަނީ އިދިކޮޅު ދަޢުވަތު ދެއްވާފައިވަނީއެވެ. މިއާ! މިދަޢުވަތު އެކުލެވިގެން ނަބީބޭކަލުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު ތަބާވެ ތަޢުލީމު ނަގަހައްޓަން ދަންނަވަމެވެ. والله اعلم)

އަދި ދަންނާށެވެ! މިހާރު ބޮޑަށް މުސްލިމުން، އަޅުގަނޑު ތަބާވާ رسول الله صلى الله عليه وسلم އަށެވެ. އެއީ ރަސޫލެވެ. ކަލޭގެ. ނަމަވެސް އޭނާ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު لات އަޅުވެސް عزّى

އަކަށްވެސް ފޮރިނުހަދާނަމެވެ. ނުވަތަ ابو جهل އާ އެކަހަލަ އެނޫން މީހުންނާވެސް ނުފޮލޭނަމެވެ.
ފަހަ އޭނާގެ އިސްލާމްކަން ބަވައްރަވެގެންނުވުމެވެ. وصلى الله على محمد وآله وسلم.

******